

# **TIGHT BINDING BOOK**

UNIVERSAL  
LIBRARY

**OU 198937**

UNIVERSAL  
LIBRARY



OUP—391 - 29-4-72—10,000.

**OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY**

Call No. *K 82/577N* Accession No. *K 2837*

Author

Title

*J. Saahar*

This book should be returned on or before the date last marked below.

---

--	--	--	--



ಶ್ರೀರಂಗ-ಸಾರಸ್ವತ

೧

# ನಿ ರಾ ಹಾ ರ

ಬರಗಾಲ ಏಕಾಂಕಗಳ ಸಂಗ್ರಹ

ಶ್ರೀರಂಗ



ರಂಗ ಮಂಗ ಪ್ರಕಾಶನ  
ಧಾರವಾಡ

ಜೂನ್ : ೧೯೪೪

ಬೆಲೆ : ೧೨ ಆಣೆ

ಮುದ್ರಕರು :  
ಎನ್. ಎಸ್. ಬೆಂಗಳೂರಿ  
ವಿಜಯ ಮುದ್ರಾಲಯ,  
ಧಾರವಾಡ

ಪ್ರಕಾಶಕರು :  
ಎಚ್. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ  
ರಂಗ ಮಂಗ ಪ್ರಕಾಶನ  
ಧಾರವಾಡ

### ಒಡತನವೆಲ್ಲ ಬರೆದವರದು

೧. ಸೂ. ಈ ಸಂಗ್ರಹದೊಳಗಿನ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಆಡಬಹುದು. ಪ್ರವೇಶಧನವನ್ನೆತ್ತುವುದಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶನದ ಮುಂಚಿತ ಸಮ್ಮತಿ ಅವಶ್ಯ.

ಬೀಗನೆ ಕೈಸೇರುವುವು. ದಾರಿ ಕಾಯಿರಿ!

- ೧ ತ್ರೀರಂಗರ : ಪ್ರಸಂಚನಾಣಿಪತ್ತು : (ನಾಟಕ)  
೨ ಆನಂದಕಂದರ : ಒಡನಾಡಿ : (ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ)

## ನಮ್ಮ ಯೋಜನೆಯ ಅರಿಕೆ

ರಂಗ ಮಂಗ ಪ್ರಕಾಶನದ ಕೆಲಸವು ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಯುದ್ಧದ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚಿರಿದ ಕಾಗದದ ಬೆಲೆಯು ಒಂದು ಕಾರಣ ಆ ಕಾರಣ ಈಗಲೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ಕೆಲ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ಈಗ ಒದಗಿಬಂದದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಕಾಶನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

ರಂಗ ಮಂಗ ಪ್ರಕಾಶನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜಾಗಿರದಾರರ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳು ಅಚ್ಚಾಗುವುವು. 'ಶ್ರೀರಂಗ ಸಾರಸ್ವತ' ಎಂಬ ತಲೆಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಏಕಾಂಕಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಹರಟೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ನಾಟಕಗಳು, ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬರೆಹಗಳು, ವಿವೇಚನಾತ್ಮಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುವುವು.

ಶ್ರೀರಂಗರ ಕೃತಿಗಳ ಒಗ್ಗಂಟಿನ ಹೆಬ್ಬಿಟ್ಟಿಗೆ (Omnibus Volume) ಮಾಡಿಸುವೆವೆಂದು ಈ ಮೊದಲು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಗದ ಸಿಕ್ಕರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾಗದವಿಲ್ಲವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೆಲಕಾಲ ಮುಂದೂಡಿದ್ದೇವೆ.

ಶ್ರೀರಂಗರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲದೆ, ಶ್ರೀಯುತರಾದ ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮರು, ಎಚ್. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲರು, ಹೆಬ್ಬಳ್ಳಿ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಗಳು, ಅಮೀನ್ ಅವರು, ನೆಗಳೂರ ರಂಗನಾಥರು, ಇನ್ನೂ ಕೆಲ ಗೆಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶನದಲ್ಲಿ ಅರಳಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಬರವನ್ನು ಆಗಾಗ ಡಂಗುರಿಸುವೆವು.

ವ್ಯವಹಾರದ ಕರಾರು-ಕಟ್ಟುಗಳಿಗಾಗಿ, 'ವಿವರಗಳಿಗಾಗಿ ೨ ಆಣೆಯ ಅಂಚೆ ಚೀಟಿ ಕಳಿಸಬೇಕು.

ಈ 'ನಿರಾಹಾರ'ದ ಪ್ರಕಟನೆಯೊಂದಿಗೆ 'ಶ್ರೀರಂಗಸಾರಸ್ವತ'ದ ಪ್ರಕಟನೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆನ್ನ ಬಹುದು. 'ಕಲಿತ ಕನ್ನಡನಾಡು,' 'ಭಾಗ್ಯದ ಬರಗಾಲ', 'ಹಸಿವೆಯ ಹಗಲುಗನಸು' 'ಬಕಾಸುರ' ಇವು ಮೊದಲು ಜಯಂತಿಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗಿದ್ದುವು. 'ಬೀದಿಯ ಭೂತ' ಉಷಾ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ, 'ನಿರಾಹಾರದ ನೀತಿಯು' 'ತಮಾಷೆ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೋಟವು ಹೊಚ್ಚಹೊಸದು.

ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಂಗ ಮಂಗ ಪ್ರಕಾಶನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅನು-  
 ಮತಿಯಿತ್ತುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಾಶನವು ಶ್ರೀರಂಗಂಗೆ ಋಣಿ. ಶ್ರೀರಂಗರ ಹೊತ್ತಿಗೆ  
 ಗಳಿಗೆ ಮೇಲೋಲೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸರವಿತ್ತೆ ಹೊಬಳ್ಳಿಯ  
 ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಹಾಯ್‌ಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿರುವ ಕಲಾವಿದ ಶ್ರೀ  
 ಶಿಗ್ಗಾಂವಿಯವರಿಗೂ ಧಾರವಾಡದ ಕನುರ್ಶಿಯಲ್ ಆರ್ಟ್‌ಎಕೆಡೆಮಿಯ  
 ಸಂಚಾಲಕ ಕಲಾವಿದ ಶ್ರೀ ಮಾಂಜರೇಕರ ಅವರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.  
 ವಿಜಯ ಮುದ್ರಾಲಯದ ಒಡೆಯರಿಗೆ ನಮ್ಮ ವಂದನೆಗಳು.

ಜೂನ  
 ೧೯೪೪

ಒಡೆಯರು  
 ರಂಗ ಮಂಗ ಪ್ರಕಾಶನ  
 C/o ಜಯಂತಿ, ಧಾರವಾಡ

ಪರಿವಿಡಿ

೧	ಕಲಿತ ಕನ್ನಡ ನಾಡು	೧೦
೨	ನಿರಾಹಾರದ ನೀತಿ	೧೨
೩	ಮುನ್ನೋಟ	೧೩
೪	ಭಾಗ್ಯದ ಬರಗಾಲ	೧೪
೫	ಬೀದಿಯ ಭೂತ	೧೫
೬	ಹಸಿವೆಯ ಹಗಲುಗನಸು	೧೬
೭	ಬಕಾಸುರ	೧೭

# ಕಲಿತ ಕನ್ನಡ ನಾಡು.

( ಒಂದು ಅಣಕವಾಡು )

[ ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾಗಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕ ಗೀತವನ್ನು ಬರೆದ ಶ್ರೀ. ಹುಯಿಲಗೋಳ ನಾರಾಯಣರಾಯರ ಮತ್ತು ಆ ಗೀತವನ್ನು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಹಾಡುವ ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನರ ಹ್ವಮೆಯನ್ನು ಬಯಸಿ ಬರೆದುದು—ಶ್ರೀರಂಗ. ]

ಉದಯವಾಗಿದೆ ನಮ್ಮ ಕಲಿತ ಕನ್ನಡನಾಡು ।  
ಬದುಕು—ಬಲವದು ಕಳೆದ ದುರಭಿಮಾನದ ಗೂಡು ॥ ಪ ॥

ಸೌಜನ್ಯರಿಪುವೆನಿಸ ಜಾತಿಜಗಳದ ನಾಡು ।  
ಆ ಜಲಧಿಗಳ ತೊರೆದು ಸರಿದುಕೊಂಡಿಹ ನಾಡು ॥  
ಓಜೆಯಿಂ ನೆರೆಯವರ ಕಡಿದು ಬೀಳುವ ಪಾಡು ।  
ಸೋಜಿಗವು ನಮಗೇಕೆ? ಹೇಡಿಗೊಪ್ಪುವ ನಾಡು ॥ ೧ ॥

ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆ-ಘಡಿಸ ನಾಡು ।  
ಕಿಕ್ಕಿರಿವ ಸಭಿಸಮಾರಂಭಗಳ ಭಲೆ ನೋಡು; ॥  
ಚೊಕ್ಕಮತಗಳ ಸಾರುವವರಿಗಿದು ಸಾಯ್ನಾಡು ।  
ತಕ್ಕುದೆನೆ ಹಿಂದುಳಿದ ಹಿಂದುದೇಶದ ನಾಡು ॥ ೨ ॥

ಪಾವನೆಯರಾ ಕೃಷ್ಣೆ ಭೀಮೆಯರ ತಾಯ್ನಾಡು ।  
ಕಾನೇರಿ ಗೋಡೆಯರು ಮೈದೊಳಿವ ನಲುನಾಡು ॥  
ಆವಗಂ ಬರಗಾಲ ಬವಣೆ ಬಿಡದಾ ನಾಡು ।  
ಕಾವಿನಿ ಸಿಡಿದ ಸಿರಿರಂಗನಾಟದ ಬೀಡು ॥ ೩ ॥

ಉದಯವಾಗಿದೆ ನಮ್ಮ ಕಲಿತ ಕನ್ನಡನಾಡು ।  
ಬದುಕು—ಬಲವದು ಕಳೆದ ದುರಭಿಮಾನದ ಗೂಡು ॥

## ನಿರಾಹಾರದ ನೀತಿ

ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯಾದ ಭರತವರ್ಷವು ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತವರ್ಮನೆಯಾದಂತಾಗಿದೆ; ದೇವರುಗಳಿಗೆ ಮಾನವ ಮನೆಯಂತಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮೂವತ್ತೂರು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಕಾಯಂ ನಿವಾಸವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ದೇವ ದೇವತೆಗಳೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ಪಂಗಡವವರು ಮಾತ್ರ ಎಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಕಾಲಾನುಸಾರದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ಎಲ್ಲತರದ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯವರ, ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ದೇವ-ದೇವತೆಯವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಂದು, ಬದುಕಿ, ಬೆಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಲಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಮಾನವ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳೆದಿದೆ, ಆದರೆ ದೇವತೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಮೂವತ್ತೂರು ಕೋಟಿ ಎಂದು ನಿಯತ ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದುದು ಹೇಗೆ—ಎಂದು ಕೆಲವರು ಕೇಳಬಹುದು ದೇವತೆಗಳು ಅದಾವ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನಿಯತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಯೋ ಅದು ನಮ್ಮ ಮಾನವಮಾತ್ರ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಹೊಳೆಯದು. ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಹುದು. ತಮ್ಮ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಇದ್ದಂತೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ದಕ್ಕೆ ದೇವದೇವತೆಗಳ ಆರೋಗ್ಯ ಜೀವನ ಸುಖ ಸಮಾಚೀನಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಾಗಿವೆ. ಅದಿರಲಿ. ಈಗ ನಾವು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವ ಮಾತು ಅದಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ದೇಶಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ದೇವ ದೇವತೆಗಳು ನಮ್ಮ ಭರತಭೂಮಿಯನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಚಿರಂತನ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವೆಂದು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ದೇವ ದೇವತೆಗಳೆಂದರೆ ಎಂಬ ಹಿರಿಯ ಮತ್ತು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಈ ಲೇಖದ ಮೂಲೋದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಿರಿಯದು: ಯಾಕೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಇದರಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ದೇವ ದೇವತೆಗಳು ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ; ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ; ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಜಾತಿ ಜನಾಂಗ ದೇಶ ಧರ್ಮ ಮತ ಪಂಥಗಳವರಾದರೂ ಹೊರಗಿನ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಒಂದುಗೂಡಿಯೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಇದೆಲ್ಲ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನಾವು ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವುದು; ಕೊನೆಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿದರೆ

ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾದರೂ ಬೇಕಾಗುವುದು. ನಮ್ಮದು ಸುವರ್ಣದೇಶ; ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ನೋಡಿದರೂ ಮಿಂಚುತ್ತ, ಮೆಲೆಯುತ್ತ ಕಾಣಿಸುವುದು; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದಲೂ ಈ ದೇವತೆಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದರು. ಒಂದು ಕಡೆ ಹತ್ತಲಾಗದ ಹಿಮಾಲಯ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ದಾಟಲಾಗದ ಸಮುದ್ರ; ಆದ್ದರಿಂದ ಬರ್ಫದ ಮೇಲಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಜಾರಿದವರು, ಸಮುದ್ರದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿವವರು ತಪ್ಪದೆ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆಯೇ ಬಂದು ತಟ್ಟಿದರು. ನಮ್ಮದು ನದಿ-ನದಗಳ ದೇಶ, ಗಿಡ ಗುಡ್ಡಗಳ ಪ್ರದೇಶ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ಸ್ಯ, ಕೂರ್ಮ ಪರಾಹ ನಾರಸಿಂಹರೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬರುವಂತಾಯಿತು. ಕೊಡಲಿಯವರು, ಅದವೀಪಾಲಾಗುವವರು, ದನ ಕಾಯುವವರು ಇಂತಹ ದೇವದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ನಾಡು-ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಡು-ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾಯಿತು. ಈ ಇತಿಹಾಸವು ದೊಡ್ಡದಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮೇಲಿನ ನಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಿರಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಎಷ್ಟು ಹಿರಿಯದಾಗಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟೆ ಹೆಮ್ಮೆಯದೂ ಆಗಿದೆ. ಇಡೀಯ ಲೋಕಾನುಲೋಕ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನಾಡನ್ನೇ ದೇವದೇವತೆಗಳೂ ಆಯ್ದುಕೊಂಡುದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯವಲ್ಲವೆ? ಆದರೆ ದೇವದೇವತೆಗಳು ಆಯ್ದುಕೊಂಡನಾತ್ರಕ್ಕೆಯೇ ಹೆಮ್ಮೆ ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆಯ್ದುಕೊಂಡದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೇವ ದೇವತೆಗಳು! ಇದು ನಿಜವಾಗಿ ಹೆಮ್ಮೆಗೆ ಕಾರಣ, ಅಷ್ಟೇಕೆ ಕೆಲ ಕೆಲರಂತೂ (ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ, ಜಗನ್ನಾಥ, ಸಂಕಟೇಶ ಮುಂತಾಗಿ) ಮೊದಲು ಬಂದಾಗ ಯಾವ ಊರಲ್ಲಿ, ಯಾವ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ, ಯಾವ ಮನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೋ ಇಂದಿಗೂ ಅದೇ ಊರಲ್ಲಿ, ಅದೇ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ, ಅದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ! ಇದಲ್ಲವೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೆಮ್ಮೆಗೆ ಕಾರಣ?

ನಾವು ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಹೆಮ್ಮೆ ವಾಸ್ತವಿಕವಾದುದು, ಸಯುಕ್ತಿಕವಾದುದು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಹೊರಗಿನಿಂದ ಹೀಗೆ ಬಂದ ಹಿರಿಯರನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಂಗಿಸಿರುವೆವೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ

ಮಾತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ದೇವದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಉಚಿತವಾದ-ಎಂದರೆ ಬಾಡಿಗೆ ಇಲ್ಲದ (ಮೇಲೆ ದುರುಸ್ತಿಯ ವೆಚ್ಚವೂ ನಮ್ಮದೇ!) ಮನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆವು. ಅಥವಾ 'ಕೊಟ್ಟಿರುವೆವು' ಎಂಬುದು ಸರಿಯಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆವು; ಅನರವರ ಯೋಗ್ಯತೆ ಅನುಕೂಲತೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕುದಾಗುವಂತೆ ಮುದ್ದಾಮ ಮನೆಗಳನ್ನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವೆವು. ಭದ್ರವಾದ ಕಟ್ಟಡ, ಪಿಶಾಲವಾದ ಅಂಗಣ, ಎತ್ತರವಾದ ನಿಲವು, ಸೊಗಸಾದ ಶೈಲಿ ಇವು ಈ ದೇವಮನೆಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು. ಇದಲ್ಲದೆ, ಪಾಪ! ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದ ಜನ! ಅವರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೆಂಬುದು ಎನೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿರ್ಗತಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಒದಗಬಾರದೆಂದು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಚಿರಂತನವಾಗಿ ತೋಟ, ಪಟ್ಟಿ, ಹೊಲ, ಗದ್ದೆ ಮೊದಲಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕೆ ಆಸರವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿರುವೆವು. ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಅನರ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ತೆಯಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವೆವು.

ನಮ್ಮಿಂದ ಈ ರೀತಿ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಆಶ್ರಯವನ್ನೂ ದೊರಕಿಸಿಕೊಂಡುದಕ್ಕೆ ಈ ದೇವ ದೇವತೆಗಳು ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳಂತಿದ್ದಾರೆಂದು ಯಾರಾದರೂ ತಿಳಿದರೆ ಶಾಂತುಪಾಪಂ. ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ನಿರಾಶ್ರಿತರನ್ನು ಬಿಗಿದಿಡುವುದು ಆರ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅವಮಾನ, ದಾನ-ಧರ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪಾಪ. ಅಂತಹ ಅವಮಾನವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ, ಆ ಪಾಪವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಹೊಸತೊಂದು ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೂಡಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮಿಂದ ಸಲ್ಲುವ ಸವಲತ್ತು ಸಲಕರಣೆಗಳೆಲ್ಲ ಉಪಕಾರದ್ದಲ್ಲ, ಸೇವೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಅವರು ಕೃತಜ್ಞ ರಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಾವು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಮಾಡಿದಂತೆ ಎಂದು ನಮ್ಮವರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಔಪಚಾರಿಕವಾದುದಲ್ಲ ಎಂದು ತೋರಿಸಲು ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ದೃಷ್ಟಾಂತಕ್ಕಾಗಿ, ಈ ದೇವದೇವತೆಗಳು ಮೇಲಿನವರು ನಾವು ಕೆಳಗಿನವರು ಎಂದಿದ್ದೇವೆ. ಇವರು ನಮ್ಮ ದೊರೆ, ನಾವು ಇವರ ಆಜ್ಞಾಧಾರಕರು ಎನ್ನುವಂತೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇವರನ್ನು ಕಾಣುವಾಗ ದೂರದಿಂದಲೆ ಬಾಗಿ, ಕೈಮುಗಿದು, ಗಲ್ಲಗಲ್ಲ ಬಡೆದುಕೊಂಡ

ವಿನಯದಿಂದ ನಿಲ್ಲುತ್ತೇನೆ. ಇವರನ್ನು ನಾವು ಸಹಸ್ಯ ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ಕೂಡ. ನಮ್ಮಿಂದ ಇವರ ಮನೆಗಳು ಬೇರೆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಇವರೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನಾಡುವ ಉದ್ಧಟತನದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮಯ ದೊರೆತಾಗ, ಮಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಇವರ ವೇಷ ಭಾಷೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅನುಕರಿಸುತ್ತೇನೆ, ಹೆಚ್ಚೇನು? ನಮ್ಮಿಂದ ಈ ದೇವದೇವತೆಗಳ ಉಪಜೀವನವಲ್ಲ, ಇವರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಉಪಜೀವನ ಎಂಬ ವಿಸಯಸ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದೇವೆ! ಹೀಗಿರುವಾಗ ಕೃತ್ಯತೆಯ ಅನಮಾನ ನಮಗೆ ತಟ್ಟುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? 'ದೇವಾ, ನೀ ನನ್ನ ದೊರೆ, ನಾನಿನ್ನ ಪ್ರಜೆ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನಗೆ ಕರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವೆ' ಎಂಬುವ ಮಟ್ಟಿಗೂ ನಾವು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಸನ್ಮಾನಿಸುವುದು ಆರ್ಯ ಗೃಹಸ್ಥನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ

ಇದೆಲ್ಲವೂ ಸೋಗು, ಕಪಟ, ಮಂಚನೆ ಇಲ್ಲವೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿ ಎಂದು ಕೆಲವರಿಗೆ ಎನ್ನಿಸಬಹುದು. ಇಂತಹರಿಗಾಗಿ ಒಂದು ವಾಸ್ತವಿಕ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಕಾಣಿಸುವೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಾವು ನಿಜವಾಗಿಯೇ ನಿರ್ವಂಚನೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಈ ದೇವದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಯಾವುದೂ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ತರದ ಪಥ್ಯದ ಮೇಲಿದ್ದಾರೆ. ಅನಾರೋಗ್ಯವಿರಬಹುದು, ಅರುಚಿ ಇರಬಹುದು. ನಾವು ಅದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಲು ಹೋಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಏಷ್ಠು ಎಂಬುವನು ತನಗೆ ಹಾಲಿನ ಪಥ್ಯ (Milk diet) ವಿದೆ ಎಂದನು, ಕೂಡಲೆ ಅವನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಟವನ್ನು ಮಾಡಿದೆವು. ಶಿವ ಎಂಬವನಿಗೆ ಯಾವುದೂ ಏಷಯುಕ್ತ (Patent Medicine) ಬೇಕಂತೆ; ಅದನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆವು. ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಔಷಧಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಉನ್ನಾದಕ ಫೇಯ ಬೇಕಿತ್ತು; ಅದನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟೆವು. ಇಷ್ಟೇಕೆ? ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ, ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಇವರಿಗೆ ಕೂರತೆಯಾಗಬಾರದೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಪ್ರತಿ ಹದಿನೈದು ದಿವಸಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನಾನಾಗಿಯೇ ನಿರಾಹಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವೆವು. ಈ ಏಕಾದತಿಯ ದೃಷ್ಟಾಂತಕ್ಕಿಂತ ನಮ್ಮ ನಿರ್ವಂಚನಾಬುದ್ಧಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಿಫಾರಸು ಪತ್ರ ಬೇಕೆ?



ಮುನ್ನೋಟ

ಇಲ್ಲವೆ

ಬರೆಯುವ ಕೈ = ಬರೆಗೈ

( ಒಂದು ಸ್ವಗತ ಸಂಭಾಷಣೆ )

ಪಾತ್ರಗಳು :

ನಾಟಕಕಾರ

• ವಾಸವ್ವಾ 'ಕಾರ

ತರುಣ

## రంగశూరికి

[ఒండు క్రోణి. బీళగిన ౧౦ గంటియ సమయ. క్రోణియల్లి ( ప్రేక్షకర, బలబదియ మూలేగే పుస్తకగళిందలూ పత్రిక గళిందలూ తుంబిద కల్లుగళు సంతివే. ఆ సాహిత్యకృత్ స్వగర్వదోడనే సంబంధవన్ను తట్టువంతే మాళిగేయ వరిగే జేడబలే వచ్చి కేందివే. ఎదురిన గ్రోణిగే అర్థవాగదంతక కలవు చిత్ర గళు అంటి కేందివే. క్రోణియ మధ్యదల్లి ఒండు సణ్ణ మేజు. అదర మేలేలె ఎరడు కహ్-సాసరుగళివే. జుదదొండు దోడన్ శాక్రీయూ ఇదే. మేజిస ఎరడు బదిగే—ప్రేక్షకరన్ను ఎదురి—ఎరడు కుర్చి గళివే. ( ప్రేక్షకర ) ఎడబదియ కుర్చియల్లి నాటికకార మత్తొందరల్లి వాదవ్వాకార కూడిదూరే. నాటికకారను తేరే ఐళువాగ తన్న కప్పన్ను తుంబికోళుత్తి దూనే. ]

**వాదవ్వాకార :**— ( ఆవేశభరిత రివియల్లి తర్జనయన్ను తోరిసంక్త ) ఇదు సినగే తోభిసువుదిల్ల ఎందే. ( డత్తిర బండు ) సజవగా ఘేళు.... సినగే ఏసూ అస్మిసువుదిల్లవే?... లక్ష్మవధి దేశ బంధవరు మరణకృ గురియాగుత్తిరువాగ—

**నాటికకార:**— ( నడువేయ ) ఆదరంతేయే క్రోటిగట్టలే జగద్బాంధ వరు మరణకృ గురియాగుత్తి దూరే—

**వాదవ్వాకార:**— ( ఆసడనేయింద, తిరస్కారదింద ) మాతిగే మాతు కూడి సువ నిన్న నాట్టకలీయ జాణతనద ప్రదర్శన ఇల్లి బేడ.... 'క్రోటిగట్టలే జగద్బాంధవరు' ఎంతే! అవరు సాయువుదు తన్ను తప్పిగాగి, యుద్ధ హూడిద్ద క్కాగి—

**ನಾಟಕಕಾರ:**— (ಚಕವನ್ನು ಕುಡಿದು ಕಪ್ಪನ್ನು ಕೆಳಗಿಡುತ್ತ) ಇವರು ಸಾಯುವುದೂ ತಮ್ಮ ತನ್ನಿಗಾಗಿ, ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಮೂರ್ಖತನಕ್ಕಾಗಿ—

**ನಾಹವ್ವಾಕಾರ:**— (ರಭಸದಿಂದ ಓಡಿಬಂದು ಅವನ ಎರಡೂ ಭುಜಗಳನ್ನೇ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಆಲಗಿಸುತ್ತ) ಎಲೋ! ಎಲೋ! ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೇ ಇಷ್ಟು ಕಠೋರನಾಗಿರುವಿಯಾ? ಇಲ್ಲ-ಇಲ್ಲ-ನಾನು ನಂಬಲಾರೆ! (ದೂರ ಸರಿದು ಸಮಾಧಾನದ ದನಿಯಲ್ಲಿ) ನಾನು—ನಂಬಲಾರೆ! ನೀನು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಿಂದ ಇಂದಿನ ವರೆಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಬಂದಿರುವೆ. ಒಂದೊಂದು ನಾಟಕಕ್ಕೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಿನ್ನ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ 'ವಾಹವ್ವಾ!' ಎಂದಿದ್ದೇನೆ, 'ಭಲಾ' ಎಂದಿದ್ದೇನೆ! ಸಮಾಜದ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು, ಅನಾಥರ-ಅಬಲೆಯರ ಆರ್ತ-ನಿನಾದವನ್ನು, ಬಡವರ ಬವಣೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ನೀನು ಕಠೋರ ಎನ್ನುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? (ಉಸುರ್ಗರೆದು) ಆದರೂ ಈಗ ನೀನು ಬೇರೆಯಾಗಿರುವೆ. ಕೂಳಿಲ್ಲದೆ, ಆಸರವಿಲ್ಲದೆ ಬೀದಿಯ ಕಸಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ನಾಯಿಗಳಂತೆ ನಮ್ಮವರು ಸಾಯುವಾಗ ನಿನಗೆ ಒಂದೂ ಕಳಕಳಿಯ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲವೆ?

**ನಾಟಕಕಾರ:**— (ಎದ್ದು, ನಡೆದು ಬಂದು, ಶಮಿಸುವವನಂತೆ ಅವನ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಕಯ್ಯನ್ನಾಡಿಸುತ್ತ) ನೀನನ್ನು ವುದೇನು? ಇಂದಿನ ಬರಗಾಲಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು ಎಂದು—

**ನಾಹವ್ವಾಕಾರ:**— (ಬೆದರಿದ ಪಶುವಿನಂತೆ ತಟ್ಟನೆ ಇದ್ದಿರಿಸಿ ನಿಂತು) ಬರೆಯಬೇಕು! (ದನಿಯನ್ನು ಎತ್ತರಿಸಿ) ಆಲ್ಲ, ಈಗಾಗಲೇ ನೀನು ಬರೆಯಬೇಕಿತ್ತು.... ಈಗ ನೀನು ಬರೆದರೂ ನನಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ.

**ನಾಟಕಕಾರ:**— ಈಗಲೂ ನಾನು ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಎಷ್ಟೊಂದು ಸಮಾಧಾನ ನಿನಗೆ?

**ನಾಹವ್ವಾಕಾರ:**— (ಸಿಡಿದು ನಿಂತು) ಏನಂದೆ? ಈಗಲೂ ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಈಗಲೂ—

**ನಾಟಕಕಾರ:**— (ಕಾಲನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸಿ) ಈಗಲೂ ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ—ಎಂದೆ!  
ಜನರು ಸಾಯುವರಂತೆ, ಅದಕಾಗಿ ನಾನು ನಾಟಕ ಬರೆಯಬೇಕಂತೆ.  
ನಾಟಕವೆಂದರೆ ಚಿತ್ರಗುಪ್ತರ ಡೈರಿ ಆಗಿದೆ ಇವನಿಗೆ! (ಬೆನ್ನಿಗೆ ಕೈಕಟ್ಟಿ  
ಕೊಂಡು ಅವನಿಂದ ಬೇರೆ ಕಡೆ, ಮೆಲ್ಲಗೆ, ನಡೆಯುವನು.)

**ನಾಹವ್ವಾಕಾರ:**— (ಅತ್ಯಂತ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ, ಬೆನ್ನನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಇದಿರುಗಟ್ಟಿ  
ನಿಲ್ಲುವಂತಹ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ) ಓಹೋ! ಸಾಯುವ  
ಜನರ ಸಂಬಂಧ ನಿನ್ನ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ, ಅಲ್ಲವೆ? ಆಶಾವಾದಿ ನೀನು!  
ಕ್ರಾಂತಿಕಾರ ನೀನು! ಹಾಸ್ಯರಸ ಸಾರ್ವಭೌಮ ನೀನು! 'ತರುಣಿ  
ಯರ ಕಂಕುಳೊಳು ಕೈಯಿಕ್ಕಿ ನಗಿಸುವು'ದೆ ನಿನ್ನ ನಾಟಕಲೆ ಅಲ್ಲವೆ?

**ನಾಟಕಕಾರ:**—(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅಣಕಿಸುತ್ತ) ಇಲ್ಲ—'ಹೆಣಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಯೊಳು  
ಕೂರಿಕ್ಕೆ ಹುಗಿಸುವ' ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವೆ!....(ಹತ್ತಿರ ನಡೆದು  
ಬರುತ್ತ) ಅಲ್ಲೋ—ಮೂರ್ಖಾ—ನಾನು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಯಾಕೆ  
ಬರೆಯುವೆ, ಗೊತ್ತಿದೆಯೆ ನಿನಗೆ?

**ನಾಹವ್ವಾಕಾರ:**— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಪರರನ್ನು ವಂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ!

**ನಾಟಕಕಾರ:**—(ತಿಳುಹಿಸಿ ಹೇಳುವವನಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಇಲ್ಲ, ಆತ್ಮನನ್ನು  
ರಂಜಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ. (ಅವನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು) ಜಗತ್ತನ್ನು  
ನೋಡಿ ಬರೆದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಜಗತ್ತು ನೋಡುವುದೆ ಇಲ್ಲ! (ಒಮ್ಮೆಲೆ  
ನಕ್ಕು) ಹೋಗಲಿ ಬಿಡೋ! ನಿನ್ನ ದಾದರೂ ಇಷ್ಟೇಕೆ ಹಟೆ? ಹಿಂದೆ  
ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲ ಎಂದೂ ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವೆಯಾ?  
ಆದರೂ ನೋಡು; ನಿಮ್ಮ ವ್ಯಾಸ-ವಾಲ್ಮೀಕಿಯರನ್ನು ಮೊದಲಾಡಿ—  
ಪಂಪ-ರನ್ನರೂ ಅವರೊಳಗೇ ಜೋಡಿ—ಇಂದಿನ ವರೆಗೆ ಯಾವ  
ಸಾಹಿತಿ ಬರಗಾಲದ ಸಲುವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ? ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು  
ನನ್ನೊಬ್ಬನ ಮೇಲೆಯೆ ನಿನ್ನ ಹಟೆ ಯಾಕೆ, ನಿನ್ನ ಅಧಿಕಾರ ಯಾಕೆ,  
ನಿನ್ನ ಸಿಟ್ಟು ಯಾಕೆ?

**ನಾಹವ್ವಾಕಾರ:**—(ಮಾತನಾಡದೆ ನಡೆದು ತನ್ನ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ನಾಟಕ  
ಕಾರನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ) ನೀನು ಶುದ್ಧ ನಾಟಕಗೇಡಿ!

**ನಾಟಕಕಾರ:**—ಓಹೋ! ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಬರಗಾಲದ ನಾಟಕಾ ಬರೆಯಬೇಕು ಅಂತಲೋ?

**ನಾಹವ್ವಾಕಾರ:**— ಬರೆಯುವವನಿಗೆ ಭಾವನಾಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದು ಅಂತ ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ.

**ನಾಟಕಕಾರ:**— ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ ನನಗೆ, ಅಂತಲ್ಲೇ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳತಾ ಇದ್ದೀನಿ ನಿನಗೆ. ( ನಡೆದು ತನ್ನ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಚಹವನ್ನು ತನ್ನ ಕನ್ನಿನೊಳಗೆ ಸುರುವುತ್ತ ) ಬರಗಾಲದ ಸಂಬಂಧ ಇದ್ದರೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಲ್ಲ, ಸರಕಾರಕ್ಕೆ.... ಕೂಳಿಗೆ ಗತಿ ಇಲ್ಲದವರಿಂದ ತಾಜಮಹಲನ್ನೇ ಕಟ್ಟಿಸಬಹುದಲ್ಲದೆ, ನಾಟಕ-ಕತೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಲಾಸಲ್ಲ... ತಾಜಮಹಲನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸೋದು ದೊರೆತನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ, ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ .. ಅಂ....ನಿನಗೆ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಚಹ ಬೇಕೇನು ?

**ನಾಹವ್ವಾಕಾರ:**— ( ಹೇಸಿಕೆಯನ್ನು ನಟಿಸಿ ) ದೇಶದ ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗೆ ಇಷ್ಟು ನೀನು ಚಹ ಕುಡಿಯೋದಂದರೆ—

**ನಾಟಕಕಾರ:**— ( ನಡುವೆಯೆ ) ಅದಕ್ಕೊಂದು ಕಾರಣ ಇದೆ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿರುವೆನೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಸಣ್ಣವನಿದ್ದಾಗ ನಾನೊಂದು ಒತ್ತಕರಡದ ಸುರಳಿಯನ್ನು ನುಂಗಿದೆ, ನಾನು ಬೆಳೆದ ಹಾಗೆ ಒಳಗೆ ಆ ಒತ್ತಕರಡೂ ಬೆಳೆದಿರಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು. ಈಗ ನಾನು ಎಷ್ಟು ಚಹ ಕುಡಿದರೂ—

**ನಾಹವ್ವಾಕಾರ:**— ( ಆಕಾಶದ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ) ಸಾಹಿತ್ಯ! ಸುತ್ತು ಮುತ್ತಲಿನ ಸತ್ಯ! ಕವಿ! ಭಾವನಾಜೀವಿ! ( ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಉಸಿರಳಿದು ಕುರ್ಚಿಯಿಂದೇಳುತ್ತ ) ಠಕ್ಕು! ಇದೆಲ್ಲ ಬರೆಹಗಾರರ ಬರಿಯ ಸೊಕ್ಕು!

**ನಾಟಕಕಾರ:**— ( ನೊಂದವನಂತೆ ) ಹಾಂ! ಎಚ್ಚರ! 'ಸೊಕ್ಕು' ಅನ್ನು.... ಆದರೆ 'ಠಕ್ಕು' ಎನಬೇಡ! ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಠಕ್ಕು ಎಂದರೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ!

**ನಾಹವ್ವಾಕಾರ:**— ( ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಕೈಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚುತ್ತ ) ಠಕ್ಕು! ಠಕ್ಕು! ಠಕ್ಕು!

**ನಾಟಕಕಾರ:**— ( ಎದ್ದು ಬಂದು ಅವನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ತಡೆದು ) ಮಿಕ್ಕವರು ಬರಗಾಲದಿಂದ ಸಾಯುವಾಗ ನಾನು ಚಹ ಕುಡಿದರೆ ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಠಕ್ಕು ಯಾಕೆ? ಯಾಕೆ? ಠಕ್ಕು ಯಾಕೆ— ಹೇಳು ಎಂದೆ!

**ನಾಹವ್ಯಾಕಾರ :**— ( ಕೈಕೂಸರಿಕೊಂಡು ) ಯಾಕೆ? ಯಾಕೆ ಎಂದರೆ—  
ಸಾಯುವವರಿಗಾಗಿ ಒಂದುಸಿರು ಕನಿಕರ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ  
ಸಹೃದಯತೆಯ ಸೋಗು ರಕ್ಕು!

**ನಾಟಕಕಾರ :**— ( ಒಮ್ಮೆಲೆ ) ಜಗತ್ತಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು ?

**ನಾಹವ್ಯಾಕಾರ :**— ( ಸಂದರ್ಭ ತಿಳಿಯದೆ ) ಏನೆಂದೆ ?

**ನಾಟಕಕಾರ :**— ಜಗತ್ತಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು? ಅದರಲ್ಲಿ ಈಗ ಬರಗಾಲ  
ದಿಂದ ಸಾಯುವವರು ಎಷ್ಟು? ಹುಚ್ಚು, ರಾವಣನ ಕೈ ಬೆರಳುಗಳ  
ಮೇಲೆ ಎಣಿಸುವಷ್ಟುಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಈ ಸಾಯುವ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆ! ನಾನು  
ಬರೆಯುವುದು ಬಹು ಜನರಿಗಾಗಿ, ನನ್ನ ಕನಿಕರ ಇದ್ದವರಿಗಾಗಿ.  
ಸತ್ತವರು ಸತ್ತರು, ಹಾಳು ಜಗತ್ತನ್ನು ಗೆದ್ದರು.. ಸಾಯುವುದು  
ಯಾಕೆ? ಇದ್ದದಕ್ಕೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇರವೇ ಸಾವಿಗೆ ಕಾರಣ; ಯುದ್ಧವೂ  
ಅಲ್ಲ, ಬರಗಾಲವೂ ಅಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇರವಿನ— (ಒಮ್ಮೆಲೆ) ಹಂ! ...  
ಇದೆಂತಹ ಮೋಜಿನ ವಿಚಾರ!.... ಸೊಗಸಾದ ವಿಚಾರ!.... ನಾಟ  
ಕಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೇ ರಂಜಕವಾದ ಸಂನಿವೇಶ.... ತಡೆ—ಈ ವಿಚಾರವನ್ನೆ  
ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕುವೆ... (ಎನ್ನುತ್ತ ಇತ್ತಿಂದತ್ತ ಅತ್ತಿಂದತ್ತ ಸಿಕ್ಕು ಹಾಕುತ್ತ  
' ತನನನನ ' ಎಂದು ರಾಗ ಎಳೆಯುತ್ತ ಸುತ್ತಾಡುವನು. )

**ನಾಹವ್ಯಾಕಾರ :**— ( ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ಚಕಿತನಂತೆ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ) ಏ—  
ಏನೊ ಇದು ?

**ನಾಟಕಕಾರ :**— ( ಸಿಕ್ಕು - ತನನನಗಳ ನಡುವೆ ಆಗಾಗ ಮಾತನಾಡುತ್ತ )  
ನಾಟಕ—

**ನಾಹವ್ಯಾಕಾರ :**— ನಾಟಕ? ಅದಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಾಡುವೆ ಯಾಕೆ? ಕುರ್ಚಿಗಳ  
ಕೂತು ಬರೆಯಲ್ಲ ?

**ನಾಟಕಕಾರ :**— ( ಮೇಲಿನಂತೆ ) ಬರೆಯೋದು....ಬರೆಯೋದು ಈಗ ಶಕ್ಯ  
ಇಲ್ಲ....ಬರೆಯೋದು ರಾತ್ರಿಕಾಲದೊಳಗೆಯೆ....

**ನಾಹವ್ಯಾಕಾರ :**— ( ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ) ಬರೆಯೋದು ರಾತ್ರಿ ಅಂದ ಮೇಲೆ  
ಈಗ ಯಾಕೆ ಮತಿ ತೀರಿದ ಪೆನ್ನಿನ ಹಾಗೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಮೈ ಜಾಡಿಸಿ  
ಕೊಳ್ಳುವೆಯೋ ?

**ನಾಟಕಕಾರ :**— ( ಇನ್ನೂ ಮೇಲಿನಂತೆಯೆ ) ವಿಚಾರ ಬಂದದ್ದು ಈಗ.... ಬರೆಯೋದು ರಾತ್ರಿಯೊಳಗೆ....ರಾತ್ರಿತನಕ ಬಂದ ವಿಚಾರ ಉಳಿಯಬೇಕಲ್ಲ?...ಅದಕ್ಕೆ ಮರೆಯಬಾರದು ಅಂತ ಅಲ್ಲಿಯತನಕ ಹೀಗೆ ( ಸಿಕ್ಕು-ತನನನಗಳು ತುಸು ಜೋರಾಗುವುವು ).

[ ನಾಟಕಕಾರನು ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಲೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಕಾಲ್ಗಳನ್ನು ಮೇಚಿನ ಮೇಲೊಗೆದು, ಮುಖವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ, ಸಿಕ್ಕು-ತನನನಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುವನು. ನಾಹವ್ಯಾಕಾರನು ನೋಡಿನಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿನಿಂದ 'ಆಪಾ, ಸಾಯ್ತೀನಿ, ಹಸಿದು ಸಾಯ್ತೀನಿ,' ಎಂಬ ಕನಿಕರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ದನಿ— ಅನನ್ನು ಕೇಳಿ— ]

**ನಾಹವ್ಯಾಕಾರ :**— ( ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ) ಏನು ? ಯಾರದು ? ( ಹೊರಗೆ ಹಣಕೆಕ್ಕೆ ನೋಡಿ ) ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ! ದೇವರೆ ಗತಿ ! ( ಎಂದು ಕೈಗಳಿಂದ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ನೋಡುವನು )

[ ಮತ್ತೆ ಹೊರಗೆ ' ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಒಂದು ತುತ್ತ ನೀಡಿರಿ' ಎಂದು ದನಿ ]

**ನಾಹವ್ಯಾಕಾರ :**— ( ಮೆಲ್ಲನೆ ನಾಟಕಕಾರನ ಹತ್ತರ ಬಂದು ) ಒಂದು ನಿಮಿಷ ನೋಡು ಈ ದೃಶ್ಯ.

**ನಾಟಕಕಾರ :**— ( ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸದೆ, ಲಕ್ಷವಿಲ್ಲದೆ, ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಎಂಬಂತೆ ) ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ತಿ ತಯಾರಾಗಿಲ್ಲ ದೃಶ್ಯ.... ( ಸಿಕ್ಕು ).. ದೃಶ್ಯ ಒಂದು— ಉ-ಊ-ಹಂ!.... ('ತನನನ')

**ನಾಹವ್ಯಾಕಾರ :**— ( ತಡೆಯದೆ ) ಅದಲ್ಲ.... ಹೊರಗೆ ಸಾಯತಾ ಇದೆ ಒಂದು ಜೀವ! ಆ ದೃಶ್ಯ ನೋಡು ಅಂದೆ!

**ನಾಟಕಕಾರ :**— ( ಇನ್ನೂ ಲಕ್ಷವಿಲ್ಲದೆ ಮೇಲಿನಂತೆ ) ಮುಗಿದಿಲ್ಲ— ಇನ್ನೂ ದೃಶ್ಯ ಮುಗಿದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ? ನೋಡು— ( ಏಳುತ್ತ ) ನಿನಗೆ ಒಳಗೆ ಏನಾದ್ರೂ ಹೃದಯ ಅಥವಾ ಕಣ್ಣು ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನೆ ಅರಳಿಸಿ ನೋಡು... ( ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರುಗಾಡುತ್ತ ಸಿಕ್ಕು. ಒಮ್ಮೆಲೆ ಒಂದೆಡೆ ನಿಂತು ಇದಿರು ದೂರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತೋರಿಸುತ್ತ ) ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ! ರಂಗ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೆ ಬಿಟ್ಟು ಸುವಂತಹ ದೃಶ್ಯ ಈಗ ನಾನು ದೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೀನಿ.... ವಿಶಾಲ — ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಾಲವಾದ ರಂಗಭೂಮಿ....

ಹಿಂದೆ ಒಂದು ತೆರೆ... ಅದರ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೂ ಚಿತ್ರ ಇಲ್ಲ—ಕೂ  
ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ದೂರ-ದೂರ-ದೂರ ಅನ್ನೋ ಹಾಗೆ ವಿಶ್ವಾತೀತ  
ವೈಶಾಲ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು ಆ ತೆರೆ... ಆ ತೆರೆಯ ಮುಂದೆ, ರಂಗ  
ಸ್ಥಲದ ಮೇಲೆ ಅನ್ನದ ಬೆಂಕಿ... ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಮಾನವಪತಂಗ!  
[ಮತ್ತೆ ಹೊರಗೆ:- 'ಕೂಳಿಟ್ಟಿ ಸಾಯ್ತೀವು, ಬೇಡಲಾಕ ಪನಿ ಇಲ್ಲಿ,  
ಒಂದು ತುತ್ತು ನೀಡಿರಿ" ಎಂಬ ದನಿ.]

**ನಾಹವ್ಯಾಕಾರ :**— ( ತಳಮಗಳಗೊಂಡು, ನಿಡ್ಡಿಹೋದವರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವಂತೆ  
ನಃಟಕಕಾರನನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಲುಗಿಸುತ್ತ ) ಏ, ವಿಪರೀತ ಬುದ್ಧಿಯ  
ನಿದ್ರಾವಂತ ಕೋತೀ! ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಜೀವ  
ಸಾಯ್ತಾ ಇದೆ—

**ನಾಟಕಕಾರ :--** ( ರಭಸದಿಂದ ಕೊಳುಕೊಂಡು ) ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಯ್ತು  
ನಿನ್ನ ಒಂದು ಜೀವ!.... ಇಲ್ಲಿ ಇಡಿಯ ಜೀವಕೋಟಿಯೇ ಅನ್ನದ  
ಬೆಂಕಿಯೊಳಗೆ ಹಾರಿ ಸುಟ್ಟು ಹಪ್ಪಳ ಆಗ್ತಾ ಇದೆ !...ನೋಡು—  
ನೋಡು!.... ಅನ್ನವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ತಿನ್ನುವ ತಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ  
ಹೆಮ್ಮೆಯ ಮಾನವನನ್ನು ಈಗ ಅನ್ನವೇ ಸುಟ್ಟು ಸೇಡು ತೀರಿಸುತ್ತಿದೆ,  
ನೋಡು!.... ನೋಡಿದಿಯಾ?... ದೂರದ ಹಕ್ಕಿ ಗಿಡದ  
ತುದಿಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಈ ಮಾನವನ ಆತ್ಮಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರ  
ಹೇಳುವಂತೆ ಹಾಡುತ್ತಿದೆ ನೋಡು!.... ಆ ಮಿಕ್ಕಗಳ ಹಿಂಡನ್ನು ನೋಡಿ  
ದಿಯಾ?... ಇಂದು ತನಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಂದರೆ ನಾಳಿಗಾಗಿ  
ಭೂಮಾತೆಯೇ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡುವಳೆಂದು ಉಸದೇಶ ಕೊಡುವಂತೆ  
ಹೇಗೆ ಹಚ್ಚನ್ನು ಹೊಲದಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೊರಟೆವೆ!  
ನೋಡು! ನೆಟ್ಟಗೆ ನೋಡು, ಕಣ್ಣಿರೆದು ನೋಡು! ಸೂರ್ಯನು ಬೆಳ  
ಕನ್ನು ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಆ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಲು ಬಾಗಿ  
ನಿಂತ ಗಿಡಗಳನ್ನೇ ನೋಡು!.... ( ತಲೆದೂಗುತ್ತ ) ' ತ್ರೈವೃತ್ತಾನ  
ಪ್ರದಾಯೈಭ್ಯೋ ಯೋ ಭುಂಕ್ತೇ ಸ್ತೇನ ಏವ ಸಃ ' — ಎಂಬ  
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಾತಿನಂತೆ ಭಾವಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ!.... ಹಕ್ಕಿ ಹಾರಾ  
ಡುತ್ತಿವೆ, ಮೃಗ ಮೆರೆದಾಡುತ್ತಿವೆ, ಗಿಡಬಳ್ಳಿ ಫಲಭರಿತವಾಗಿವೆ,

ಭೂಮಿತಾಯಿ ಬೆಳೆಯಿಂದ ಬಳುಕುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ! ಈ ಆನಂದನುಯ ಸೃಷ್ಟಿ,  
ಯಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಹುಳು ಒಂದೇ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದೆ, ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರುತ್ತಿದೆ!

[ಹೊರಗಿನಿಂದ:— 'ಹೊಟ್ಟೆಯುರಿಗೆ ಬಿಕ್ಕ ಬೇಡೀನಿ, ಒಂದಗೂ ನೀಡ್ರಿ'  
ಎಂಬ ಅರ್ತ ದನಿ.]

**ವಾಹವ್ಯಾಕಾರ:**— (ಒಮ್ಮೆ ಹೊರಗೆ, ಒಮ್ಮೆ ಒಳಗೆ ನಾಟಕಕಾರನನ್ನು ಆನೇಕ  
ಸಲ ಮಾತಿಲ್ಲವೆ ಮಿಕ್ಕಿ ಮಿಕ್ಕಿ ನೋಡುತ್ತ) ಮಾನವ ಪತಂಗ! ಮಾನವ  
ಹುಳು?... ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರನಲ್ಲ, ಭ್ರಾಂತಿಕಾರ....  
ಕರುಳಿಲ್ಲ ನಿನಗೆ, ಕಲ್ಪನೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ! ಕಣ್ಣೆದುರು ಸಾಯುವ  
ಜೀವನನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸದೆ, ಕಾಣದ ಜೀವಗಳ ಉತ್ತರಾಶ  
ಹೆಣಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸನ್ನು ರಂಜಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆ  
ನೀ!.... (ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಿರ್ಧಾರದ ದನಿಯಲ್ಲಿ) ಅಹುದು! ಅಹುದು!  
ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬುದು ಶುದ್ಧ ಠಕ್ಕು!

[ಹೊರಗೆ ನೆರಳುವ ದನಿ, ಹಂಬಲಿಸುವ ದನಿ.]

**ನಾಟಕಕಾರ:**— (ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ, ವಾಹವ್ಯಾಕಾರನನ್ನು ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಎಳೆತಂದು)  
ನೋಡು... ಕಣ್ಣೆದುರು ಸಾಯುವ ಜೀವನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ  
ನಿನ್ನ ಕುತೂಹಲ ಕಣ್ಣು ತುಂಬಿ ಆನಂದಾಶ್ರು ಧಾರೆಯಾಗಿ ಹರಿಯುವ  
ವರೆಗೆ ನೋಡು.... (ಅವನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ರಂಗಸ್ಥಲದ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ  
ನಡೆದು ಬರುತ್ತ) ಸಾಹಿತ್ಯ ಠಕ್ಕು, ನಾನೂ ಠಕ್ಕು.. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಯುವ  
ವರನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಲಾರೆ.... (ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ)  
ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ ಎದೆ!

**ವಾಹವ್ಯಾಕಾರ:**— ನೋಡುವುದು ಹಾಳಾಗಲಿ, ಅವನಿಗೊಂದು ತುತ್ತನ್ನು  
ನೀಡುವುದು—

**ನಾಟಕಕಾರ:**— (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೆ) ನೀಡುವುದೂ ಇಲ್ಲ.... ಈ ಕೈ ಬರೆಯು  
ವುದಕ್ಕೆ.

**ವಾಹವ್ಯಾಕಾರ:**— ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದೆಂದರೆ ಕೂಳಿಲ್ಲದ  
ಜನತೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬರೆ ಕೊಟ್ಟಂತೆ.

**ನಾಟಕಕಾರ:**— ಜನತೆಗೂ ನನಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ ? ...

ಸಾಕು.... ಈ ನನ್ನ ಹೊಸ ನಾಟಕದ ರಚನೆ ನಡೆದಿದೆ, ನಡುವೆ ಮಾತು ಬೇಡ. [ಹೊರಗಿಳಿದು:—‘ಯಾರಿದ್ದೀರಿ? ಒಂದು ತುತ್ತು-- ]  
(ರಭಸದಿಂದ ವಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು) ಏ—ಈಗ ನಡುವೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟಿ  
ಎಂದರೆ ಬಾಯ್ತುಂಬ ಮತಿ ಬರಕೇನು-- ನಡೆ— (ಸಿಟ್ಟು ಏರುತ್ತ) ನಡೆ  
—ನ—ಅಯ್ಯೋ— ! (ಎಂದು ತಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಜೀಳುವಷ್ಟ ರಲ್ಲಿ  
ವಾಹವ್ಯಾಕಾರನು ಧಾವಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು)

**ವಾಹವ್ಯಾಕಾರ:**— (ಗಾಬರಿಯಿಂದ) ಏನಾಯ್ತು ? ಏ—ಯಾರು ? -  
ರಾಮೂ—

[ ಬಳಗಿಸಿದ ೩೦ ವರ್ಷದ ತರುಣನೊಬ್ಬನು ಬರುವನು ]

**ತರುಣ:**— ಕೊನೆಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯಿತು.

**ವಾಹವ್ಯಾಕಾರ:**— (ತಿಳಿಯದೆ) ಏನು ?

**ತರುಣ:**— ಬಂಗಾಲದ ಬರಗಾಲ ಕಲೆ ಕೇಳಿದಂದಿನಿಂದ ಇವನು ಊಟ  
ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ.... ನಾನು ಹೇಳಿದೆ—ಅದು ತಡೆಯದು ಅಂತ—

**ವಾಹವ್ಯಾಕಾರ:**— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ತರುಣನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ) ಏನು ? ...  
ಯಾರು ?.... ನೀನು ರಾಮೂ ಆಲ್ಲ— ! ಯಾರು ನೀನು ?

**ತರುಣ:**— (ನಾಟಕಕಾರನನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ನಾನು ಅವನ ಹೃದಯ.

[ ವಾಹವ್ಯಾಕಾರನು ತಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವನು.  
ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕತ್ತಲೆ ಕ್ರಮೇಣ ಲಿಂಗ್ನ ಲವಣ್ಣೆಲ್ಲ  
ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ— ]

( ತೆರೆ. )



# ಭಾಗ್ಯದ ಬರಗಾಲ

(ಒಂದು ನೃಂಗ್ಯ ದೃಶ್ಯ)

ಪಾತ್ರಗಳು	ವಯಸ್ಸು	ನಟರು*
ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ....	೩೪	.. ಶ್ರೀ. ನಾಡಿಗೇರ
ಆಧ್ಯಕ್ಷ ....	೬೨	.. ಶ್ರೀ. ನಾಡಿಗೇರ
ನರಿಸರ್ವೋತ್ತಮಾಕಾರ್ಯ (ವೇಷ, ಉಟ್ಟ ದೋತರ, ತಲೆಗೆ ಶಾಲು ಸುತ್ತಿದ್ದು, ಮೈಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊತ್ತಿದ್ದು)	೫೮	.. ಶ್ರೀ. ಜೋಶಿ
ನೂಕಪ್ಪಣ್ಣನವರು ...	೪೭	.. ಶ್ರೀ. ಜೋರಾಪ್ಪ ರ
(ಗಾಂಧೀಸಂಘದ ವೇಷ)		
ಯಾಕಪ್ಪಣ್ಣನವರು ...	೩೨	.. ಶ್ರೀ. ಶಿವಣಗಿ
(ಬರಿತಲೆ, ಖಾದಿ ಪೈಜಮ, ಶರ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ನೆಹರು ಜಾಕೆಟ್)		
ನಾಟಕಕಾರ .	೩೮	.. ಶ್ರೀ. ಹರಕಾರೆ
(ದೋತರ, ಕೋಟು, ಬರಿತಲೆ, ಕಂಠಕ್ಕೆ ಮಸ್ಲರ್)		
ಶ್ರೀಮತಿ ತೂಕಮ್ಮ ...	೩೬	.. ಕಂ. ವಾ.ಲಿ.ಶಿ.ಕೊಯಿ.ವಾ.ಶ್ಯಾ.ರ
(ಆರು ವಾರದ ಸಾದಾ ಅಂಧನಾದ ಸೀರೆ)		
ಕಂ. ....	೩೨	.. ಶ್ರೀ. ಅಮೋಘ ಗುರುರಾಜ
(ಕೂದಲಿನ ಬಕ್ಕತಲೆ, ದೋತರ, ಶರ್ಟಿನ, ನೆಹರು ಜಾಕೆಟ್)		
ಮಹಾರಾಜಾಚಾರ್ಯ ಬಹಾದ್ದೂರ್ ಮೂಕಪ್ಪ	೬೮	.. ಶ್ರೀ. ಕುಲಕರ್ಣಿ
ಉದ್ದಕೋಟು, ಬೂಟು ಮುಟ್ಟುವ ಪ್ಯಾಂಟು, ಕೆಂಪುಜರಿಯ ರುಮಾಲು)		
ವ್ಯಕ್ತಿ (ಹಳ್ಳಿಗ)	೫೫	.. ಶ್ರೀ. ಮಂಗಳಗುಂಡ

\* ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಘದವರು ತಮ್ಮ ತಾ. ೬-೨-೧೯೯೯ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವದಲ್ಲೆ ಹೊದಲೆ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದವರು.

## ರಂಗಸೂಚಿಕೆ

[ಉಪ್ಪಿನ ಸಭೆಯ ದೃಶ್ಯ. (ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ) ಎದಬದಿಯ ಮೂಲೆಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಕುರ್ಚಿ, ಮುಂದೆ ಮೇಜು, ಅದರ ಮೇಲೆ ತಕ್ಕ ಸಾಮಾನುಗಳು, ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಎಡಕ್ಕೆ ಹರಿಸವೋತ್ತಮಾಚಾರ್ಯ, ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಮಹಾರಾಯ್ ಬಹಾದ್ದೂರ್ ಮೂಕಪ್ಪ ಮತ್ತು ಯಾಕಪ್ಪಣ್ಣ; ಬಲಕ್ಕೆ ನಾಟಕಕಾರ, ಶ್ರೀಮತಿ ತೂಕಪ್ಪ, ನೂಕಪ್ಪಣ್ಣ ಮತ್ತು ಕವಿ — ಹೀಗೆ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ. (ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ) ಬಲಬದಿಯ ಹತ್ತಿರದ ಮೂಲೆಯಿಂದ ರಂಗಸ್ಥಲದ ಸುಧ್ಯದವರೆಗೆ ಸಭೆಯ ಶ್ರೋತೃಗಳು. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರು ರಂಗಸ್ಥಲದ ಒಳಗಿನ ವರೆಗೂ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆಂಬಂತೆ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ರಂಗಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಶ್ರೋತೃಗಳು ನಟನೆಯಿಂದ ಸೂಚಿಸಬೇಕು. ತರುವೆಂದಾಗ ಸಭಿಕರ ಗುಂಪುಗುಂಪು, ಕೂಡುವ ಏಕುವ ಸದ್ದು, ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಕಿರುಚುವ ವರೆಗೆ ನಡೆಯುವುದು. ಕಂಸದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ ಚಿಪ್ಪಾಳೆ ಮೊದಲಾದದ್ದನ್ನು ಈ ಸಭಿಕರು ನಟಿಸಬೇಕು.]

**ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ:**— (ಎದ್ದು ಮೇಜಿನ ಬದಿಗೆ ನಿಂತು, ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ. ಸಭೆಯನ್ನೆದುರಿಸಿ) ಸಭಿಕರೆ— (ಗಲಾಟೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗದಿರಲು, ಕಿರುಚುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ) ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ಭಾರತೀಯ ಬಂಧುಗಳೆ— ಇವತ್ತ ಸಭಾ ಕೂಡಿದ ಉದ್ದೇಶ ಹಸ್ತಪತ್ರಿಕೆಯಿಂದ ತಮಗೆಲ್ಲಾರಿಗೂ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೆಲವರಿಗಾದರೂ— ಯಾಕಂದ್ರೆ ಕಾಗದ ಸಾಕಷ್ಟು ದೊರೆಯೋದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಹಸ್ತಪತ್ರಿಕೆ ಭಾಷಿಸೋದಾಗಲಿಲ್ಲ— ಆದರೂ ಇವತ್ತಿನ ಉದ್ದೇಶ ನಿಮಗ ಗೊತ್ತದ ಅಂತ ತಿಳೀತೀನಿ! ನಂ ದೇಶಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಬರದಂಥಾ ಬರಗಾಲ ಬಂದದೆ. ಹುಳು ಸತ್ತ ಹಾಂಗೆ ಜನರು ಸಾಯ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆಂತ, ಸೇವರಿನೊಳಗಿನಿವು ಓದ್ದೀರಿ.

ಬಂಗಾಲದ ಹೆಸರು 'ಬರಗಾಲ' ಅಂತ ಬದಲಾಗಿದ್ದರೂ ನಡೀಬಹುದು, ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ 'ವಜಾಪುರ' ಅನ್ನಬಹುದು— ಅಂಥಾ ಬರಗಾಲ! ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದಿನ ಸಭಾ ದುಃಖದ ಸಭಾ. ಇಡೀ ದೇಶಕ್ಕೆ ದುಃಖ ಆಗೇದ. ಈ ದುಃಖದಿಂದ ನಾನೆಲ್ಲಾರೂ ಒಂದಾಗುವಂತಹ ಆಪದ್ಬಾಂಧವ್ಯ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದೆ ಅನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಇವತ್ತೆ ಮಾತನಾಡುವವರ ಲಿಸ್ಟ್ ನೋಡಿದರ ನಿಮಗ ತಿಳಿಯೋದು. ಪಾರ್ಟಿ, ಜಾತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ— ಎಲ್ಲಾ ಮೀರಿ ಇವತ್ತು ನಾನೆಲ್ಲಾರೂ ಒಂದಾಗಿವೆ. ಇಂದಿನ ಸಭಾ ನಮ್ಮ ಸುದೈವ ಅನ್ನಬಹುದು. ಒಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ದಾಟೋ ಉತ್ಕಟ ಶಕ್ತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬರತದ - ಅನ್ನೋ ಭರವಸದಿಂದ, ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ವತಿಯಿಂದ, ಇಂದಿನ ಸಭಾಕಾರ್ಯ ಸುರೂ ಮಾಡ್ಬೇಕು ಅಂತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡು—ಬರಗಾಲದ ಸಲುವಾಗಿ ನನಗೇನು ಹೇಳೋದದ ಅದನ್ನು ಆಭಾರ ಮನ್ನಿಸೋವಾಗ ಹೇಳ್ತೇನಿ. (ಸರಿದು ಕೂಡುವನು. ಒಂದೆರಡೇ ಚಪ್ಪಾಳೆ.)

**ಅಧ್ಯಕ್ಷ:**— (ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ರಭಸ ಹೆಚ್ಚುವಾಗ ಮೆಲ್ಲನೆ ಎದ್ದು) ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಬಾಂಧವರೇ, ಈಹೊತ್ತು ಉಪಚಾರದ ಮಾತಿನ ಪ್ರಸಂಗ ಅಲ್ಲ. ನನ್ನ ಯಾಕೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮಾಡಿದಿರಿ ಎಂಬುದು ನಿಮಗೇ ಗೊತ್ತು. ಯಾಕೆಂದ್ರೆ, ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ವೈಭವದಿಂದ ನಿಲ್ಲಲು ಕಾಲ್ಗಳೆ ಏಳೋದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಎದುರು ಕಾಣೋದು ಇಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುತ್ತ ಕುಳಿತ ಜನಸಮೂಹ ಅಲ್ಲ. ನನಗ ಕಾಣಿಸೋದು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ, ಕಲಿಯುಗದ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ; ನನ್ನ ಮಿತ್ರರೂ, ಆಪ್ತರೂ, ಇಷ್ಟರೂ, ಗುರು-ಹಿರಿಯರೂ ಹಿಂಡು ಹಿಂಡಾಗಿ, ಬರಗಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂಡುಹಿವೆಯಾಗಿ, ಅನ್ನ ಕಾಣದೆ, ದೇಹ ವನ್ನಿಟ್ಟು ಬಿದ್ದ ಜನಸಮೂಹ. (ಚಪ್ಪಾಳೆಗಾಗಿ ತಡೆಯುವನು. ಚಪ್ಪಾಳೆ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಕಂಡು—ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಒಬ್ಬನೇ ಸಭಿಕರನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುವನು. ಆಗಲೂ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಸರದ ದನಿಯಲ್ಲಿ) ಸಾಕು. ಇದು ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಪ್ರಸಂಗವಲ್ಲ. ಅದೇ ಕೈಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಯವಧಿ ಬಾಂಧವರಿಗೆ ತುತ್ತನ್ನು ಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನೆಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಂದು ನಮ್ಮೆದುರು ಮಾತನಾಡುವವರೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾವು ದಕ್ಷರಾಗಿದ್ದೇವೆ

ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬರಗಾಲ ಸಮಿತಿಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು ಇಂದು ಸಭೆಯನ್ನು ಕರೆದದ್ದೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯದೆ ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಮೊದಲು, ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಹಿರಿಯರಾದ, ಧರ್ಮ-ಕರ್ಮ-ವಾದ-ನೇದಾಂತ ಶಿರೋಮಣಿಗಳಾದ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸಮೈಸಾಚಿಗಳಾದ, ವೈದಿಕ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಕಳೆದ ೩೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಪಂಡಿತ ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವೆ. (ಅವರನ್ನು ನೋಡುವನು. ಅವರು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಎದ್ದುಬಂದು ಮೇಜಿನ ಹತ್ತಿರ ನಿಲ್ಲುವವರೆಗೆ ತಾನೂ ನಿಂತು, ಅವರು ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವನು.)

ಹ. ಸ. ಅರ್ಚಾರ್ಯ:— ನಾನು ಸಭಾಭವನದ ವಕ್ತಾರನಲ್ಲ, ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾಮ. ಒಂದು ಕಡೆ ಅಶನ ಇಲ್ಲದೆ ಜನರು ಸಾಯುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ; ಇನ್ನು ಉಳಿದವರು — ನಾವೂ — ಅಶನ ದೊರಕಿಸೋದಕ್ಕೆ ಅಂಗಡಿಯ ಮುಂದೆ ಸಾಯುತ್ತಾ ಇದ್ದೀವಿ. ಒಟ್ಟು ಪರಮಾತ್ಮನ ಕೋಪಾನುಗ್ರಹ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಆದಂತೆ ಇದೆ. ನಾವು ಧರ್ಮ ಬಿಡೋದು ಬೇಡ, ಕರ್ಮ ಕಡಿಸೋದು ಬೇಡ; 'ನಿನಾಶಾಯ ಚ ದುಷ್ಕೃತಾಂ' ಅಂತ ಹೇಳಿದಂತಾ ಆ ಭಗವಂತಾ, ಇವತ್ತು ಬರಗಾಲದ ರೂಪದಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ಮಾನವ ಮಾತ್ರರಾದ ನಮ್ಮ ಪಾಮರ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಗೋಚರ ಆದೀತು? ಅದಕ್ಕೇ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಕರ್ಮದೊಳಗೆ ನಿಷ್ಠಾ ತೋರಿಸಿದರೆ ಕ್ಷಾಮಪೀಡೆ ತಪ್ಪೋದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸಭಾಭವನದ ವಕ್ತಾರನಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳಿದೆ- ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾವೂ ನೀವೂ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದ್ರೆ ಎಷ್ಟರವರು? ಮಾತಾಡಿಸುವವ (ಮೇಲೆ ತೋರಿಸುತ್ತ) ಆತ ಇದ್ದಾನೆ. ಆತನ ಅನುಗ್ರಹ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡ್ಬೇಕು. (ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಕಡೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿ ನೋಡಿ, ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುವುದೂ ಸಾಗಿಸುವುದೂ ಎಂಬ ಅನುಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವರು.)

ಅಧ್ಯಕ್ಷ:— (ಎದ್ದು) ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಹಿರಿಯರು 'ತಮ್ಮ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಈಗ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದ ಮೂರ್ತಿಯಂತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಮುಂದಾಳು ನೂಕಪ್ಪಣ್ಣನವರು ಮಾತನಾಡುವರು; (ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವಾಗ ಮತ್ತೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು) ಮಾತನಾಡಬೇಕು ಅಂತ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

**ನೂಕಪ್ಪಣ್ಣ :**— (ಚಪ್ಪಾಳಿಯ ಗರ್ಜನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು, ಅಧಿಕಾರದ ದನಿಯಲ್ಲಿ) ಬಾಂಧವರೆ, ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗದೊಳಗೆ ಮಾತನಾಡೋದು ನನ್ನ ಸುದೈವ ಅಂತ ಹೇಳೋಣಿ. ನಾನು ಈಗ ಜೇಲಿನಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಅಲ್ಲಿ ಅದೆ; ಭಾರತಮಾತೆ ನನ್ನನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕರೆತಾ ಇದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಗಂಟಲಿನ ಆಪರೇಶನ್ ಕೃಂತ ನನ್ನ ಬಿಡುಗಡೆ ಆಯಿತು. ನನ್ನ ಗಂಟಲು ಗುಣ ಆದದ್ದು, ದೇಶಬಾಂಧವರ ಗೋಳಿ ಗಾಗಿ ದುಃಖದಿಂದ ತುಂಬಿಬರಲಿಕ್ಕೇನೋ ಅಂತ ಅನ್ನಿಸತದ. ನಮ್ಮ ದೇಶ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣದೇಶ; ಈಹೊತ್ತು ತಿಂದು ಬದುಕ ಬೇಕೆಂದರೆ ಸುವರ್ಣಗಡ್ಡೆ ಕೂಡ ನಂಪಾಲಿಗಿಲ್ಲ. ನಾವು ಪರತಂತ್ರರು. ನಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರೆಯದ ಹೊರತು ಬರಗಾಲ ನಿವಾರಣೆ ಆಗೋ ದಿಲ್ಲ. ಬುಗಾಲದ ಬರಗಾಲಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟಿಶರು ಕಾರಣ; ಬಿಜಾಪುರದ ಬರ ಗಾಲಕ್ಕೂ ಬ್ರಿಟಿಶರೆ ಕಾರಣ! ಬ್ರಿಟಿಶ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದೊಳಗೇ ಬರಗಾಲ ಯಾಕೆ ಬರಬೇಕು? ಅದಕ್ಕೆ ನಾ ಹೇಳೋಣಿ, ಭಾರತಮಾತೆಯ ದಾಸ್ಯ ವಿಮೋಚನೆ ಆಗದ ಹೊರತು—ಅಂದ್ರೆ—ನಮಗೆ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಿಕ್ಕದ ಹೊರತು ಬರಗಾಲ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಅದಕಾಗಿ ನೀವು ತಯಾರಾಗಬೇಕು; ಜೇಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೂ ತಯಾರಾಗಬೇಕು! ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾತ ನಾಡೋದಿಲ್ಲ ನಾನು. ಮಾತಿನ ದಿವಸ ಮುಗಿದುವು. (ಚಪ್ಪಾಳಿಯ ಅಬ್ಬರದಲ್ಲಿಯೆ ನಡೆದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು.)

**ಅಧ್ಯಕ್ಷ :**— (ಆರ್ಥ ಎದ್ದು) ನಮ್ಮೂರ ತರುಣರ ಮುಂದಾಳು, ನಮಗೆಲ್ಲಾ ರಿಗೂ ಪ್ರೀತಿಯವರಾದ ಯಾಕಪ್ಪಣ್ಣ.

**ಯಾಕಪ್ಪಣ್ಣ :**— (ನಾಟಕದ ರೀತಿಯಿಂದ) ಕಾಮ್ರೇಡರೆ, ಗೆಳೆಯರೆ— ಮಾತಿನ ದಿವಸ ಮುಗಿದುವು ಅಂತ ನನ್ನ ಮುಂಚಿನವರು ಹೇಳಿದರು. ಆದ್ರೆ ಮಾತಿನ ದಿವಸ ಈಗ ಬಂದಾವ ಅಂತ ನನ್ನ ವಿಚಾರ.

(ಗಣಗಹಿಸುವ ನಗೆ) ಯಾಕಂದ್ರೆ, ಇಷ್ಟುದಿವಸ ಯಾರಿಗೂ ಮಾತಾಡೋ ಧೈರ್ಯಾನೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದದ್ದನ್ನ ಇದ್ದಂತೆ ಮಾತಾಡೋ ಕಾಲ ಈಗ ಬಂದದೆ ಅಂತ ನಾನು ಹೇಳ್ತೀನಿ. ಬರಗಾಲ ಯಾಕೆ ಬಂತು? ಕಾಳು-ಕಡಿ ಇಲ್ಲ ಅಂತ! ಕಾಳು-ಕಡಿ ಯಾಕೆ ಇಲ್ಲ? ದುಡ್ಡಿದ್ದವರು ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂಡಿಟ್ಟರು ಅಂತ! ಅದಕ್ಕೆ ನಾನಿಮಗ ಹೇಳ್ತೀನಿ— ದುಡ್ಡಿದ್ದವರೆಲ್ಲಾ ಕೂಡಿ ಮಾಡಿದ ಕಾರಸ್ಥಾನ ಈ ಬರಗಾಲ ಅಂದ್ರೆ! ದುಡ್ಡಿದ್ದವರು ಬ್ರಿಟಿಶರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟು ಬಡವರ ನ್ಯಾಲೆ ತಂ ಬಲೀ ಬಿಗಿತ ಹಿಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಸಿರಿವಂತರು ಈ ಬರಗಾಲ ತಂದಾರ. ಬಡವರ ರಾಜ್ಯ ನಿಲ್ಲಿಸೋತನಕ ಈ ಬರಗಾಲ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ ಅಂತ ಬರೆದುಕೊಡತೀನಿ (ಒಳಗಿನಿಂದ 'ಕಾಗದಾ ಐತಿಯೋ—' ಗಣಗಹಿಸುವ ನಗೆ, ಅವರಿಂದ ಕನಲಿ) ಇದ್ದ ಕಾಗದಾ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಮಿಸಲಿ ನೋಟಾ ಬರೀಲಿಕ್ಕೆ ನೀನೇ ತಕ್ಕೊಂಡ ಹಾಂಗೆ ಕಾಣುದೆ! (ನುಕ್ಕೆ ನಗೆ) ಬರಗಾಲದ ಕಮೀಟಿವಳಗ ಬಡವರ ಪಾರ್ಟಿ ಮೆಂಬರ್ ಒಬ್ಬ ಇರಬೇಕು. ಅಂತ ನನ್ನ ಸೂಚನಾ ಅದ. (ಸಿಟ್ಟಿನ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಹೋಗುವನು)

**ಅಧ್ಯಕ್ಷ:**— (ಎದ್ದು) ಏ ಯಾಕಪ್ಪಣ್ಣ ನವರ ಸೂಚನಾ ಯೋಗ್ಯ ಅದೆ. ಅದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದೊಳಗ ಂಡೋಣ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಮಾತಾಡುವವರು— (ಎನ್ನುವಾಗ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಬಂದು ಏನನೂ ಕವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು, ಅಲೆದೂಗುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು.)

**ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ:**— (ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಮಾತನಾಡುವವರ ಲಿಸ್ಟ್ ನಾವು ಮಾಡುವಾಗ, ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು ಊರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೆ ಅವರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಭೆಯ ವರ್ತಮಾನ ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೆ, ಪ್ರವಾಸದ ಶ್ರಮ ಮರೆತು ಸರಳ ಸಭೆಗೆಯೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಯಾರು ಅಂತ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಅವರನ್ನು ನೋಡದಿದ್ದರೂ ಅವರ ನಾಟಕ ನೋಡಿ— (ಚಪ್ಪಾಳೆ ಗಡ್ಡಂಸಲು ತಡೆದು ನಗೆಮುದ್ರೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು) (ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ಯಾರೂ ಎದ್ದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹಾಗೆಯೆ ಸಾಗಲು ನಾಟಕಕಾರನ ಮೂರ್ತಿ ನಡೆದು ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವುದು.)

**ನಾಟಕಕಾರ :**— ‘ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಮಾತಾಡಿರಿ ’ ಅಂತ ನನ್ನ ನೂಕಿದವರು ನೂಕಪ್ಪಣ್ಣನವರು (ನಗೆ). ‘ ನೀವು ಯಾಕೆ ಮಾತಾಡೋದಿಲ್ಲ? ’ ಅಂತ ಯಾಕಪ್ಪಣ್ಣನವರು. (ಜೋರಾದ ನಗೆ) ಇವರಿಬ್ಬರ ತ್ರಾಸದಿಂದ ನಾ ಸಾಕಪ್ಪಣ್ಣ ಆಗೀನಿ, ನಿಮ್ಮಿಂದ ನಿಂತೀನಿ (ತಡೆಯದಂತಹ ನಗೆ). ಬಂಗಾಲದೊಳಗೆ ಬರಗಾಲ ಆದೆ, ಪೇಪರಿನೊಳಗೆ ಓದತೀರಿ; ಪೇಪರಿಗೂ ಬರಗಾಲ, ಅದಕ್ಕೆ ನಾ ಬರೆಯೋದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಿಂತೀನಿ (ನಗೆ). ವಾಮನಾವತಾರಕ್ಕೆ ಮೂರು ಕಾಲು ಇದ್ದವು. ಕೇಳಿರಲ್ಲ? ಒಂದು ಬಂಗಾಲ, ಒಂದು ಕಂಗಾಲ, ಮೂರನೆಯದು ಬರಗಾಲ (ಮತ್ತೆ ನಗೆ). ಮೂರು ಕಾಲಿದ್ದರ ನಡೀಲಿಕ್ಕೆ ಎಡಚು. ಎರಡಾದರೂ ಬೇಕು, ನಾಲ್ಕಾದರೂ ಬೇಕು. ಎರಡೂ ಬಿಟ್ಟು ಮೂರು ಆದದ್ದಕ್ಕೆ ಎಡಚ ಆಗಿ, ಕಾಲಿಗೆ ಕಾಲ ತೊಡಕಾಲು ಹೊಡೀತೂ ಏನೋ— (ಉಕ್ಕೇರುವ ನಗೆ). ಬಂಗಾಲ ಬರಗಾಲದೊಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಈ ಹೊತ್ತು ನಾವು ಸಭಾ ಸೇರಿಸಿದ್ದು ಆ ತೊಡಕು ಹ್ಯಾಂಗ ಬಿಡಿಸಬೇಕು ಅಂತ. ಮಾತು ಆಡೋ ದಿವಸ ಮುಗಿದುವು ಅಂಬೋ ನೂಕಪ್ಪಣ್ಣನವರ ಮಾತಿಗೆ ನಾನು ಕೈ ಎತ್ತೀನಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಳ್ತೀನಿ, ಮಾತು ಆಡೋದು ಬ್ಯಾಡ; ಆಡೋದಾದ್ರೆ ನಾಟ್ಯ ಆಡೋಣ, ಬಂದ ದುಡ್ಡಿಲ್ಲಾ ಬಂಗಾಲಕ್ಕೆ ಕೊಡೋಣ; ಉಳಿದ ದುಡ್ಡು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದ ಬರಗಾಲಕ್ಕೆ ಕಾಯ್ದಿಡೋಣ! (ನಗೆ ಮತ್ತು ಚಪ್ಪಾಳೆ) (ನಡೆದು ಹೋಗುವಾಗ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಅಧ್ಯಕ್ಷ ವೊದಲಾವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕೋಗುವನು. ಅವರಾದರೂ ತಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ವಾಗ ನಗುತ್ತ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುವರು.)

**ಅಧ್ಯಕ್ಷ :**— (ಎದ್ದುನಿಂತು) ಪೇಪರಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಕೊಡವು ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ರೆ ಅವರು ಈಗ ಮಾತನಾಡಿದವರ ಹೆಸರು ‘ ಸಾಕಪ್ಪಣ್ಣ ’ ಅಲ್ಲ ‘ ಶ್ರೀರಂಗ ’ ಅಂತ ಬರೆದುಕೊಡಬೇಕು (ಮತ್ತೆ ನಗೆ). (ಗಾಂಧೀಯವನ್ನು ತಾಳಿ) ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಮಹಿಳೆಯರ ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಗಾಗಿ ಹೆಣಗುವ ಶ್ರೀಮತಿ ತೂಕಮ್ಮನವರು ಮಾತನಾಡುವರು, ಎಲ್ಲರೂ ಸಭ್ಯಚಿತ್ತರಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಬೇಕು.

[ಕುಳಿತವರು ತಂತಮ್ಮ ಕುರ್ಚಿಗಳನ್ನು ಸರಿಸಿ ದಾರಿ ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತಿರುವಾಗ ತೂಕನ್ನು ನಡೆದು ಬರುವಳು ]

**ತೂಕನ್ನು:**— ಪ್ರಿಯ ಭ್ರಾತೃ-ಭಗಿನಿಯರೆ, ಇಂದಿನ ಬರಗಾಲದ ಸುದ್ದಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಇಡಿಯ ದೇಶದ ಹೆಣ್ಣುಕೃಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಮನೋವೈಧಿ ಆಗಿದೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಕರುಳು ತಾಯಿಯ ಕರುಳು. ಉಪವಾಸ ಸಾಯುವವರ ಚಿತ್ರ ನೀವು ಪೇಪರಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿರಿ. ಜೀವ ಹೋದ ತಾಯಿಯ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಮೊಲೆಗೂಸು ಹಂಬಲಿಸುವುದನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿರಿ! ಅದೊಂದು ಕೂಸಿನ ದನಿಯಿಂದ ಇಡಿಯ ದೇಶದ ಹೆಣ್ಣುಕೃಗಳ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಕಳವಳ ಆಗಿದೆ. ಗಂಡನೇ ಗತಿ ಅಂತ ಬೆಳೆದು, ಗಂಡ ಉಪವಾಸದಿಂದ ಸಾಯೋವಾಗ ತನಗೆ ಉಪವಾಸೇ ಗತಿ ಅಂತ ಹೆಂಗಸು ತಿಳಿಬೇಕಾಯ್ತು. ಹೆಣ್ಣುಕೃಗಳಿಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇದ್ದರೆ, ಹೆಂಗಸರ ಕೈಯೊಳಗೆ ರಾಜ್ಯ ಇದ್ದರೆ ಆ ತಾಯಿಗರುಳು ಇಂಥಾ ಬರಗಾಲ ಎಂದಿಗೂ ಬರಗೊಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೆಂಗಸರಿಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಹಕ್ಕು ಇದ್ದರೆ, ಜಗತ್ತಿನೊಳಗೆ ಯುದ್ಧ ಇರತೀರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹೆಂಗಸರು ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ಕಾಲಿಡ್ಬಾರದೂ ಆನ್ನುವವರು, ಈ ಹೊತ್ತು ಬೀದಿಯ ಬಯಲೊಳಗೆ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಬರಿನೈಲೆ ಸಾಯೋ ಹೆಣ್ಣುಕೃಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಏನಾಡ್ತಾರ? ಅದಕ್ಕೆ ನಾವು ಹೇಳ್ತೀವಿ, ಹೆಣ್ಣುಕೃಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬೇಕು ಅಂತ! ಅಂದ್ರೆ ಈ ಹೊತ್ತು ಬರಗಾಲದ ಜನರ ಉಪಚಾರ ಆರೈಕೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ತಾಯಂದಿರು ಮುಂದಾಗಬಹುದು. ಮಾತಾಜೋ ದಿವಸ ಮುಗಿದುವು ಅಂತ ಮತ್ತೂ ಮಾತೇ ಆಡ್ತಾರ ಗಂಡಸರು; ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣುಕೃಳು ಹುಟ್ಟಿ ಉಪಚಾರ ಮಾಡುವವರು, ಉಪನ್ಯಾಸ ಕೊಡುವವರಲ್ಲ. (ಎಂದು ಸೆರಗನ್ನು ಸಂಪಡಿಸಿ ಕೊರಳುವಳು! ಚಪ್ಪಳಿ)

**ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ:**— (ಕಟ್ಟಿನೆ ಎದ್ದು ಬಂದು) ಸಭಿಕರೆ, ಈ ಹೊತ್ತು ಶ್ರೀಮತಿ ತೂಕನ್ನುನವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಬಹಳೇ ಮನನೀಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮುಗಿಯೋವರೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಕೂಡಲಿಕ್ಕೆ ಪುರಸ್ಕೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕೆಲಸದ ಒತ್ತಾಯ ಇದ್ದರೂ ಬಂದು ಮಾತಾಡಿದರು ಅಂತ ಈಗ ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ನತಿಯಿಂದ ಆನರ ಆಭಾರ

ಮನ್ನಿಸತೀನಿ. ಮತ್ತೆ, ಇನ್ನೂ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಮಾತಾಡುವವರು ಇದ್ದಾರೆ, ಅವರದಾದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೀನಿ.

**ಅಧ್ಯಕ್ಷ:**— (ಎದ್ದು ನಿಂತು) ಬರಗಾಲದ ಮಹತ್ತ್ವ ದೇಶಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟಿದೆ ಅಂಬೋದನ್ನು ಈ ಹೊತ್ತು ನಂ ಸಭಾ ನೋಡಿ ಖಾತ್ರಿ ಮಾಡಿಕೋಬೇಕು ಅಂತ ನಾ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದೆ. ಆ ಮಾತು ಯಥಾರ್ಥ ಅನ್ನೋದಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ತಂ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲೋ ಕವಿಗಳೆ ಸಾಕ್ಷಿ. (ಚಪ್ಪಾಳೆ) ಅವರ ಮಾತು ನೀವು ಕೇಳಿಕೋಬೇಕು. (ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು)

[ಒಳಗಿನಿಂದ 'ಕವಿತಾ ಅಂದು ತೋರಿಸಿ' 'ಹೌದು, ಬರಗಾಲದ ಮ್ಯಾಲೆ ಬರೆದಿದ್ದರೆ—' ಎಂಬ ಕೂಗು ಕೇಳಬರಲು]

**ಅಧ್ಯಕ್ಷ:**— (ಮತ್ತೆ ಎದ್ದು) ಇವತ್ತಿನ ಪ್ರಸಂಗ ಎಂತಹಾದ್ದು ಅಂಬೋದನ್ನು ತಾವು ಲಕ್ಷದಾಗ ಇಡ್ಬೇಕು, ಬರಗಾಲದಂತಹ ಗಂಭೀರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿಗಳು ಮಾತನಾಡುವವರಿದ್ದಾರೆ, ಕೇಳಿಕೋಬೇಕು. (ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಕವಿತಾದೊಳಗೆ ಬರಗಾಲ ಬರೋದಿಲ್ಲ ಅಂಬೋದು ಅವರಿಗೇ ಹೆಚ್ಚು ಗೊತ್ತು.

**ಕವಿ:**— (ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಅಬ್ಬರದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬಂದು) ನಾನು ಕವಿತಾ ಓದೋದಿಲ್ಲ, ತಾವು ತಾಳ ಹಿಡೀಬಾರ್ರು (ನಗೆ ಚಪ್ಪಾಳೆಯೂ ತಡೆಯುವುದು) ಕವಿತಾದೊಳಗೆ ಬರಗಾಲ ಬರೋದಿಲ್ಲ ಅಂದ್ರೆ, ಬರಗಾಲದ ಸಭಾದಾಗ ಕವಿ ಯಾಕೆ ಬಂದ ಅಂತ ನೀವು ಕೇಳ್ಬೇಕು (ನಗೆ)— ಅಂದ್ರೆ ಕೇಳಿದ್ರೆ ಅಂತ ತಿಳಿಯೋಣ. ಅದನ್ನೇ ನಾ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದೀನಿ. ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ನಡೆದ ಭಾಷಣ ಕೇಳಿದರೆ ಇಂದಿನ ಸಭಾಕ್ಕೆ ನನ್ನಂತಹ ಒಬ್ಬ ಬಡಕವಿಯ ಭಾಷಣಾನೂ ಅಗತ್ಯ ಅಂತ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಬರಗಾಲ, ಉಪವಾಸ, ಸಾವು, ತಾಯಿಕರುಳು—ಇಂಥಾ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುವವರು ಜೀವನವನ್ನೆ ಯೋಗ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳಬಹುದು. ಯಾಕಂದ್ರೆ, ಜೀವನ ಅಂದರೆ ತಿನ್ನೋದೊಂದೇ ಅಲ್ಲ. Man does not live by bread alone. ಅನ್ನು ತಿಂದು ಬದುಕಿಕೊಂಡು ಇರೋದಾದ್ರೆ ಮಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಮನುಷ್ಯ ಏನು ಹೆಚ್ಚಿನವ ಅದ? ಅಲ್ಲ-ಅಂದ್ರೆ-ಮಿಕ್ಕ

ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ನಾವು ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಅಂತ ನೀವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೀರಿ ಅನ್ನೋ ಕಲ್ಪನಾದಿಂದ ಹೇಳ್ತೀನಾ ಈ ಮಾತನ್ನ? (ಅಲ್ಲವೆ ಸರಿ) ಮನುಷ್ಯ ಭಾವನಾ ಜೀವಿ, ಬಕ್ಕರಿ-ಜೀವಿ ಅಲ್ಲ. ಅನ್ನ ಇಲ್ಲಿದೆ ಸಾಯೋದು ಹೊರಗಿನ ದೇಹ, ಒಳಗಿನ ದೇವ ಅಲ್ಲ! ಅನ್ನದ ಹಂಗು ನಮಗಿಲ್ಲ ಅಂತ ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ವರ್ಷಾನುವರ್ಷ ಅನ್ನ-ಬಿಟ್ಟು ಬದುಕಿದ ಯೋಗಿಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈಗ ನಾವು ಎಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದೀವಿ? ನೀವು ಯಾವುದೇ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿರಿ, ಆದ್ರೆ ಈ ವಿಚಾರಾನೂ ಲಕ್ಷದಾಗ ಇಟ್ಟಿರಿ ಅಂತ ನಾ ಹೇಳೋದು. ಮಾತು ಬ್ಯಾಡ ಅನ್ನೋದನ್ನ ನಾನೂ ಒಪ್ಪೀನಿ, ಆದ್ರೆ ಅನ್ನ-ಬೇಕೇನು?—ಅಂತ ನಾ ಕೇಳೋದು. (ಹೋಗುವನು. ಹೊರಟ ತರುವಾಯ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಗದ್ದರಿಸುವುದು.)

**ಅಧ್ಯಕ್ಷ:**—(ಎದ್ದು ನಿಂತು, ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯನ್ನು ಕೈಸನ್ನೆಯಿಂದ ಕರೆದು, ಅವನೊಡನೆ ಏನೋ ಏಸುಗುಟ್ಟಿ, ತರುವಾಯ ಗಂಟಲನ್ನು ಸಂಪಡಿಸಿಕೊಂಡು) ಹಿರಿಯರ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭ ಆದ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದೊಳಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಮುಕ್ತಾಯ ಆಗ್ಬೇಕು ಅನ್ನೋದೂ ಒಂದು ಸುಯೋಗ, ಅದು ಈ ಹೊತ್ತು ಕೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಈಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನುಭವ ಹಿರಿಯರಾದಂಥಾ, ಸಮ್ಮ ನಗರದ ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭರಾದಂಥಾ 'ಮಹಾರಾಯ್ ಬಹಾದ್ದೂರ್' ಮೂಕಪ್ಪನವರು ಮಾತಾಡುವವರಿದ್ದಾರೆ. ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಮೌನಚಿತ್ತರಾಗಿ ಕೇಳಿಕೋಬೇಕು. (ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು)

**ಮ ರಾ. ಬ. ಮೂಕಪ್ಪ:**—(ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ ಮತ್ತು ಬಂಧು-ಭಗಿನಿಯರೆ, ಈ ದಿನ ತಾವು ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಿದೆ. ಆದರೆ ತಾವು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಯಾವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೂ ಬರಬಾರದು ಅಂತ ನನ್ನ ವಿನಂತಿ ಆದ. ಯಾಕಂದರೆ, ಇಷ್ಟು ಜನರು ಕೂಡಿದಾಗ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರೋದು ಅವಸರದ ಕೆಲಸ ಆದೀತೇನೋ ಅಂತ ನನಗ ಧಾಕ (ಹೆದರಿಕೆ) ಆದ. ಬಂಗಾಲದೊಳಗೆ ಮಂದಿ ಸಾಯ್ತಾರ ಅಂಬೋದೇನೋ ಖರೆ (= ನಿಜ). ಆದ್ರೆ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ

ನನುಗೇನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರತದ? ಎಷ್ಟು ಜನಾ ಸಾಯ್ತಾರ, ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸಾಯ್ತಾರ, ಮುಂತಾಗಿ ಅಂಕಿ-ಸಂಖ್ಯಾ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಹಿತಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತು. ಸರಕಾರದವರು ಇದರದೆಲ್ಲಾ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಯೋಗ್ಯ ಕಂಡದ್ದನ್ನ ಮಾಡ್ತಾರ ಅಂಬೋದರ ಖಾತ್ರಿ ಅದ ನನಗ. ಅಲ್ಲಿತನಕಾ ಬೇಕಾದರ ನಾವೂ ಒಂದು ಕಮಿಟಿ ಮಾಡೋಣ. ಈವತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಆ ಕಮಿಟಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದ ಇಟ್ಟವರೆಲ್ಲಾ ಕಮಿಟಿಯ ಮೆಂಬರರು (ನನಗೆ ವಯಸ್ಸಾಯಿತು, ನನ್ನ ಜಿಟ್ಟುಬಿಡಿರಿ.) ಈ ಕಮಿಟಿಯವರು ಮಾಹಿತಿ ಎಲ್ಲಾ ಕೂಡಿಸಲಿ, ಎನ್ಮಾಡ್ಬೇಕೆಂಬೋದನ್ನ ನಮಗ ಹೇಳಲಿ, ನಾವೂ ನೀವೂ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ. (ಚಪ್ಪಾಳೆ. ಇದೇ ಯೋಗ್ಯ ಸಮಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು.)

[ಕೆಲಹೊತ್ತು ಶಾಂತತೆ. ಆ ಮೇಲೆ—]

**ಅಧ್ಯಕ್ಷ:**— (ಎದ್ದು) ನನ್ನ ಸಹದೇಶಾಭಿಮಾನಿಗಳೆ, ಈ ಹೊತ್ತು ನಾನೆಲ್ಲರೂ ಏಕಕಂಠರಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕಳಕಳಿಯನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದಿವೆ. ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಯಾಬಹಾದ್ದೂರರು ಹೇಳಿದಾಗ ಇಲ್ಲಿದ್ದಿಲ್ಲೇ ಒಂದು ಕಮಿಟಿ ಮಾಡೋಣ, ನಾಳನಿಂದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡೋಣ. ಚಪ್ಪಾಳೆಯಿಂದ ತಾವು ಈ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪತೀರಿ ಅಂತ ನನ್ನ ನಂಬಿಗೆ. (ಚಪ್ಪಾಳೆ.) (ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ತಾಳಿ) ಬಾಂಧವರೆ, ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಇಂದಿನದು ದುಃಖದ ಪ್ರಸಂಗ. ಋಷವಾಸಕ್ಕೆ ಆಹುತಿಯಾದವರ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಂತು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡೋಣ. (ಸಭಿಕರು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವರು. ಒಳಗಿನಿಂದ 'ಕುಂತ್ಕುಂತು ಕಾಲ ಜುಂಹಿಡಿದೇತಿ' ಎಂಬ ಧ್ವನಿ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಗೆ, ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೋಡುವನು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನೊ ನೋಡಿದಂತೆ ಮಾಡಿ) ಈ ಸಭಾಧೋಳಗ ವಿರಸಮಾಡಿಯಾರು ಯಾರಾದರೂ ಅಂತ ನನಗ— (ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಧಾವಿಸುತ್ತ ನಡೆದು ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬರಲು ತಡೆಯುವನು).

**ವ್ಯಕ್ತಿ:**— (ಅಶ್ಚರ್ಯದ ಧನಿಯಲ್ಲಿ) ಸಭಾದ ಕೆಲಸ ಇರಸ ಯಾರ ಮಾಡ್ತಾರೀ, ಯೆಷ್ಟು? ಹಾಂಗ ಕೇಳಿದ್ರ ನೀವ್ ಹೇಳಾಕ ಮುಂಚೇ

ಎಲ್ಲೇಕಂದಿದ್ದಿ. ಆದ್ರೆ ಅದೇ ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲ ಕಾಲ ಚುಂ ಹಿಡಿತೂತ—  
(ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಗೆ.)

**ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ:**— (ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಇವತ್ತಿನ ಸಭಾಕಾರ್ಯ ಮುಗಿಸೋ ಮುಂಚೆ ನಾನು ಎಲ್ಲಾ ರದೂ (ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಿಟ್ಟಿಸಿದ ನೋಡುತ್ತ) ಎಲ್ಲಾ ರದೂ ಆಭಾರ ಮನ್ನಿಸ್ತೀನಿ. ಹೊತ್ತು ಬಹಾಳ ಆಗೇದ, ಆದ್ರೂ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಆಭಾರ ಮನ್ನಿಸದೇ ಇರೋದು ತಕ್ಕ ಇಲ್ಲ. ಅವರು—

**ವ್ಯಕ್ತಿ:**— (ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತ, ಸಬಾ ಮುಗಿಸ್ಪಾಡಿ, ಹಿರೇರ! ನಂದು ಬಂದೀಟಿ ಹೇಳೋದೈತಿ—

**ಅಧ್ಯಕ್ಷ:**— (ಎಪ್ಪು, ಅಧಿಕಾರದಿಂದ) ಈಹೊತ್ತಿನ ಸಭಾಕಾರ್ಯ ಮುಗಿಯಿತು.

**ವ್ಯಕ್ತಿ:**— (ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಹಿರೇರ, ನಾ ಮಾತಾಡೋದಿಲ್ಲಿ— ನನ್ನೆಲಸ ಅಂದ್ರೆ—ಅದ್ಯಾರೊ ಉಪಾಸ ಸಾಯ್ತಾರ ಅಂದಿರೆಲ್ಲ— ಇಕ!— (ಹೊತ್ತ ದೋತರದ ಚುಂಗದ ಗಂಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ) ಅವರೆಲ್ಲಿರಾರ ನನ್ನೊತ್ತಿಲ್ಲ— ಈ ಮುಕ್ಕದಾಣೆ ಅವರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದರ—

**ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ:**— ನಾಳಿನಿಂದ ಕಮಿಟಿಯ ಕೆಲಸ ಸುರುವು. ಕಮಿಟಿಯ ಕಚೇರಿಗೇ ತಂದೊಡು.

**ವ್ಯಕ್ತಿ:**— ಬಂಗಾಲ ಅಂದ್ರ ಯಾವೂರು ಅಂತ ನನ್ನೊತ್ತಿದ್ರ ನಾ ಯಾಕ ನಿಮಗ ತರಾಸ ಕೊಡ್ತಿದ್ಡಿರಿ—?

**ಅಧ್ಯಕ್ಷ:**— (ತಳಿಸಿ ಹೇಳುವವನಂತೆ) ಈಗ ಸಭಾದ ಕೆಲಸ ಮುಗೀತು.

[ಗಹಗಹಿಸುವ ನಗೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪೆಚ್ಚನಂತೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲವೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುವನು. ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಬರಿದಾಗುವುದು. ಭಾಷಣಕಾರರೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಸ್ನೇಹಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವರು.]

**ಅಧ್ಯಕ್ಷ:**— (ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೋದತ್ತ ನೋಡುತ್ತ) ಯಾವೂರ ಹುಂಬನೊ!

**ನೂಕಪ್ಪಣ್ಣ:**— ಈಗ ಹುಂಬ ಅನ್ನೋಪಾಂಗ ಇಲ್ಲಿ! ಧಾರಣೆ ಎಂದಿದ್ದಕ್ಕೆ ದುಡ್ಡು ಮಾಡಿಕೊಂಡವರ ಪೈಕಿ ಇರ್ದೀಕು ಇಂವ!

**ನಾಟಕಕಾರ:**— ಅಹುದು. ಈ 'ಹಾಕಪ್ಪಣ್ಣ' ಅವರದೂ ಒಂದು ಜಾತೀನೇ ಆಗೇದ!

[ ನಗೆ ]

**ಅಧ್ಯಕ್ಷ:**— (ಕೈಗಡಿಯಾರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ) ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಯ್ತೋ!

**ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ:**— (ಹುಸಿನಗೆಯಿಂದ) ಇನ್ನೇನು ಬಹಳ ತಡ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲೇ ಬರಗಾಲ ಕಚೇರಿವಳಿ ಚಹಾದ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಆಗೇದ—

**ಹ. ಸ. ಆಚಾರ್ಯ:**— ಚಹಾ!

**ಯಾಕಪ್ಪಣ್ಣ:**— ಚಹಾದ ಹೊತ್ತಲ್ಲ ಇದು—

**ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ:**— (ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ) ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಇವೆ.... (ಯಾಕಪ್ಪಣ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿ) ಚಹದ ಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲ ಅಂತ ನಮಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. (ಗಹಗಹಿಸುವ ಹುಸಿನಗೆಯಿಂದ) ಅದಕ್ಕೇ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅವಲಕ್ಕಿ, ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು, ಶಿರಾ ಮಾಡಿಸೀನಿ.

**ಮ. ರಾ. ಬ. ಮೂಕಪ್ಪ:**— (ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ) ನಿನ್ನ ವ್ಯವಸ್ಥಾದ ಮುಂದೆ ಕಲೆಕ್ಟರ್-ಗವರ್ನರರ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಸುದ್ದಾ (ಸಹಿತ) ಝಕ್ಕಿಸಿತು, ನೋಡೋ! (ತುಸು ನಗೆ)

**ಅಧ್ಯಕ್ಷ:**— ಹೋಗೋಣ ಹಾಗಾದ್ರೆ, ಲಗೂನೆ ಮುಗಿಸಿ!

**ಕವಿ:**— ಅಂದ್ರೆ ಊಟಕ್ಕೂ ಅದಕ್ಕೂ ಅಂತರ ಇಲ್ಲ ಅಂತ—ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥ. ಹಹ!

(ನಿರುಸಾಯರಾದವರಂತೆ ನಿಲ್ಲರೂ ನಗುತ್ತ ಹೊರಡುವರು.)

[ ತೆರೆ. ]

# ಬೀದಿಯ ಭೂತ

( ಏಕಾಂಕ ಡ್ರಾಢ್ಯ )

## ಪಾತ್ರಗಳು

(ಮಧ್ಯ ವಯಸ್ಸು)      ನರಸಿಂಗರಾಯ.  
ತಮಣಾಚಾರಿ.  
ಹಳ್ಳಿಗ.  
(ನರಸಿಂಗರಾಯನ)      ಹೆಂಡತಿ.  
ಡಾಕ್ಟರ್.

## ರಂಗಸೂಚಿಕೆ

[ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಸಮಯ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ಒಂದು ಮನೆಯ ಮುಂಬದಿ. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಪಾವಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿದರೆ ಮನೆಯ ಮುಂಬಾಗಿಲು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿದೆ. ಮಧ್ಯಮಯಸ್ಕ ನೊಬ್ಬನು ಒಂದು ಶರ್ಟ್ ತೊಟ್ಟು, ಉಟ್ಟ ದೋತರದ ಬಲಬದಿಯ ಚೂಗವನ್ನು (ಶಕ್ಯವಾದರೆ) ಹೆಗಲ ಮೇಲಿರಿಸಿ, ಹೊಸ್ತಿಲದ ಮೇಲೆ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ವೃತ್ತಪತ್ರವನ್ನೊದುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ತೆರೆಯು ಎದ್ದಾಗ ಮೊದಲು ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಆಕಳಿಸಿ ಕಣ್ಣೊರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಹೂಡುವವರಿಗೆ ಶಕ್ಯವಾದರೆ ಪಾವಟಿಗೆಗಳ ಎರಡೂ ಬದಿಯಿಂದ ಗಟಾರು (ಚರಂಡಿ) ಹರಿಯುವಂತೆ ಒಂದು ಬದಿಗೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ನೀರನ್ನು ತರುವಂತೆ ಬಚ್ಚಲಮೋರೆಯನ್ನೂ ಕಾಣಿಸಬೇಕು. ಮಧ್ಯಮಯಸ್ಕನು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಓದುವಾಗ ಒಂದೆರಡು ಸಲ 'ಎಲೆ!' 'ಫೂ!' 'ಆಯ್ಯೋ! ಮತ್ತೆ!' ಎಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ಗಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವನು. ಆ ಮೇಲೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸುದ್ದಿ ತಡೆಯದೆಂಬಂತೆ ನಟಿಸಿ, ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸದೆ, ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಆ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸಿ...]

**ಮಧ್ಯಮಯಸ್ಕ:**— ಏನೆ - ಏ - ಕೇಳಿದೇನು ಬಂಗಾಲದೊಳಗೆ ಸಾಯೋವ್ರ ಕತೆ? ....ಆಂ—? ...ಏನಂದಿ?...ಏನೇನೇನು? (ಸಕ್ಕು) 'ತುಂಗಾಬಾಯಿಯವರ ಕತೆ'....ಅಲ್ಲ, ಬಂಗಾಲದೊಳಗೆ ಸಾಯೋವ್ರ ಕತೆ ಅಂದೆ....ಮತ್ತೆ ೨೦ ಮಂದಿ ಬಯಲ ಬೀದಿಯೊಳಗೆ ಸತ್ತ ರಂತೆ!.... (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಎಂಬಂತೆ) ಯಮರಾಯನ office ಇನೊಳಗ್ಗೆ : strike ಹೂಡಿದೊ ಏನೊ ಮಂದಿ ಹೀಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಸಾಯ್ಲಿಕ್ಕೆ? (ಮತ್ತೆ ಒಳಗೆ ಬುದ್ದೇಶಿಸಿ) ಏನು?... (ಆಶ್ಚರ್ಯ-ತಿರಸ್ಕಾರಮಿಶ್ರಿತ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಸುದ್ದಿಯೇನಂದ್ರ ?

(ಆನನ ಎಡಬದಿಯಿಂದ):—ಎದ್ದೆ — ಎದ್ದೆ (ಎಂದು ದನಿ...ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಕಿತನಾಗಿ ಅತ್ತ ನೋಡಲು ಮತ್ತೆ ದನಿ) ನೀವೆದ್ದಿರಾ, ನರಸಿಂಗರಾಯೆ?

ನರಸಿಂಗರಾಯ :— (ಇನ್ನೂ ತುಸು ಆಶ್ಚರ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ) ಯಾರು? ತಮ-  
ಣಾಚಾರ್ಯ, ಬರಿ —

ತಮಣಾಚಾರಿ :— (ಬಂದು) ಯಾಕ ಇವತ್ತ ಬಡ ಆಚಾರೀಗ ' ಎದ್ದಿ ರಾ ' ಅಂತ ಕೇಳೋ ಕೃಪಾ ಆಯ್ತು—? ಹ ಹ್ಲ !

ನರಸಿಂಗರಾಯ:— (ಚಕಿತನಾಗಿ) ನಿಮಗ-ನಿಮಗ ಕೇಳಿದೆನೆ ನಾ 'ಎದ್ದಿ ರಾ' ಅಂತ? (ತಲೆ ತುರಿಸುತ್ತ) ' ಎದ್ದಿ ರಾ ' ಅಂತ—(ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಕ್ಕು) ಹ ಹ ಹ! ಇನ್ನೂ ಚಹ ಕುಡಿದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಗಂಟಲ ಸಾಫ ಆಗಿಲ್ಲೋ ಏನೋ? ಇದಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗೇ ಆಯ್ತು ! ಬಂಗಾಲದ ಸಾಯೋವ್ವ ಕತೆ ತುಂಗಾಬಾಯಿಯವ್ರ ಕತೆ ಆಯ್ತು ! ಮತ್ತೆ ' ಇದೇ ಸುದ್ದಿಯೇನು ' ಅಂತ ಅಂದೆ, ನಿಮಗದು ' ಎದ್ದಿ ರಾ ' ಅಂತ ಕೇಳಿಸ್ತು.... ಹ ಹ ! ಚಹಾದಿಂದ ವಿಚಾರ ಸ್ಪಷ್ಟ ಆಗೋದಲ್ಲೆ, ದನೀನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಆಗೋದು ಅಂತ—ಹ ಹ !

ತಮಣಾಚಾರಿ :— ಓಹೋ ! ನಿಮ್ಮದೆ ಯಾವ್ನೋ ಸುದ್ದಿ ವಿಚಾರೊಳಗ ಇದ್ದಿ ರಾ ? ಇಲ್ಲಿ, ಮತ್ತೆ ಬರ್ತೀನಿ—

ನರಸಿಂಗರಾಯ :— ತಡೀರಿ, ತಮಣಾಚಾರ್ಯ .... ಸುದ್ದಿ ವಿಚಾರೇನೋ ಅಹ್ನು....ಒಳಗ ಹೆಂಡ್ತೀ ಜೋಡಿ ಮಾತ ನಡಿಸಿದ್ದೆ, ನಡಿಸಬೇಕು ಅಂತಿದ್ದೆ ....( ಪಾವಟಿಗೆಗಳಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತ) ಆದ್ರೂ ನಿಮಗೊತ್ತದೆ ಅಲ್ಲ?...ನಮ್ಮೂ ನಿಮ್ಮೂ ಮುಂಜಾನೆ ಪೇಪರಿನೊಳಗೆ ಸುದ್ದಿ ಅನಿಸಿದ್ದು ಹೆಂಗ್ಸರಿಗೆ ಮುಂಚಿನ ಸಂಜೆಗೇ ಗೊತ್ತಿ ರ್ತದೆ—ಹ ಹ ! (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಗಂಭೀರನಾಗಿ) ಆದ್ರೂ, ತಮಣಾಚಾರ್ಯ, ನಿಂತನಿಂತಲ್ಲೆ ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲೇ ಸಾಯೋದೂಂಟು—

ತಮಣಾಚಾರಿ : — (ಹೊತ್ತುಕೊಂಡ ದೋತರವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುತ್ತ) ನಿನ್ನಿಂತಲ್ಲೇ ಅಂದ್ರೇನು? ಯಮಧರ್ಮರಾಯ ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ಮರು ಈಗ ಒಮ್ಮೆ ' ನಿಂತಿಂತಲ್ಲೇ ಬಾಕಿ ಒಗೆ ' ಅಂತ ಉದ್ದರೀ ವಸೂಲ್ಪಾಡಿ ಧಾಂಗ ನಡೆದಿದೆ !....ಅ....ಇವತ್ತೇನು ಬಂದದ ಪೇಪರಿನೊಳಗ ?

ನರಸಿಂಗರಾಯ :- ( ಕೊನೆಯ ಪಾವಟಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡುತ್ತ ) ಬ್ರೂ,  
ನೋಡಿ ಹೋಗಿ, ಒಂದ್ನಿಮಿಷ ವೇಪರು.

ತಮಣಾಚಾರಿ :- ( ಬಂದು ಅವನ ಎಡಬದಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ) ಮತ್ತೆ ಏನೋ  
' ಮರಣ ' ಅಂತೇ ಬಂಧಾಂಗ ಕಾಣ್ತು ದಲ್ಲ ? ( ಹಿರಿಗಣ್ಣಿನಿಂದ ವೇಪರನ್ನು  
ನೋಡುತ್ತ ಕೇಳುವನು )

ನರಸಿಂಗರಾಯ :- ( ತೋರಿಸುತ್ತ ) ಮತ್ತೆ ಇಷ್ಟತ್ತು ಮಂದಿ ಸತ್ತರುಂತೆ !

ತಮಣಾಚಾರಿ :- ( ಚಕಿತನಾದವನಂತೆ ) ಇಷ್ಟತ್ತು ಜನ! ನಮ್ಮ ಮಂದಿಯೋ,  
ಮುಸಲ್ಮಾನರೊ— ?

ನರಸಿಂಗರಾಯ :- ( ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಟ್ಟು ನೋಡಿ ) ಅದೇನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ—  
ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಕನ್ನಡ ವೇಪರು ! - ಪೂರಾ ಸುದ್ದಿ ಕೊಡೋ ಹಾಂಗೇ  
ಇಲ್ಲ !

ತಮಣಾಚಾರಿ :- ( ನಿರಾಶೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚುವ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ) ಪಾಪ !  
ಯಾವ ಜಾತಿ ಆದ್ರೇನು, ಜೀವ ಹೋದ ಮ್ಯಾಲೆ ಸಾಯ್ಲಿಬೇಕಲ್ಲ ?

ನರಸಿಂಗರಾಯ :- ಆದ್ರೂ, ತಮಣಾಚಾರ್ಯ, ನೀವೇನೈಕಾದ್ದನ್ನಿ,  
ಬೇಕಾದ್ರೆ ಇಂವ ಎಂಥಾ ಕಟುಕ ಅನ್ನಿ, ನನಗೆ ಈ ಬಂಗಾಲೀ ಜನರ  
ಮ್ಯಾಲೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿದೆ ನೋಡಿ, ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟು ಅನಿಸೋದಿಲ್ಲ  
ನೋಡಿ, ಅವರೊಂಗೆ ಸಾಯೋದ್ಯ....

ತಮಣಾಚಾರಿ :- ( ನಾಗಕ್ಕೆ ತಟ್ಟಿತೆಂಬಂತೆ ) ಛೇ! ಛೇ! ಎಷ್ಟಾದ್ರೂ ನಮ್ಮವ್ರೆ-  
ನಮ್ಮಂಥವ್ರೆ—

ನರಸಿಂಗರಾಯ :- ( ತನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿಸುತ್ತ ) ಅಲ್ಲ-ಮಾತಿಗೆ  
ನಿಂತ್ರ— ಹಿಮಾಲಯದ ಶಿಖರದಿಂದ ಬರ್ಫದ ಬಂಡಿ ಉರುಳಿಸಿಧಾಂಗ  
ಶಬ್ದದ ಮೇಲೆ ಶಬ್ದ ಉರುಳಿಸ್ತಾರ-ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ರೆ ಇವರ ಬಾಯಿ  
ಮುಲುಕ್ ಮೈದಾನ ತೋಫಿಗಿಂತ ಮ್ಯಾಲೆ ಇರಬಹುದು ಅನ್ನಿಸ್ತದೆ-  
ಇಂಥವು ಮಾತಿಲ್ಲೆ ನಿನ್ನಿಂತಲ್ಲೆ ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟು ಅಂದ್ರೆ—ಇದೇನು  
ನಂಬಗೇಡಿಯೊ ನಗೆಗೇಡಿಯೊ ಅಂತೀನಿ ! ಗುಬ್ಬಿ ಅಂತಹ ಗುಬ್ಬಿ  
ಜೀವ ಹೋಗುವಾಗ ಬಾಯಿ ಬಡೀತದ, ಒಂದು ಮಳೆಹುಳು ತುಂಡು  
ಮಾಡಿ ದರೆ ಸಾಯೋದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಹಟದಿಂದ ಎರಡೂ ತುಂಡು ಒದ್ದಾ

ಡ್ತಾವ—ಅಂಥಾದ್ದು ಮ್ಯಾಲೆ ತಲೆ, ಕೆಳಗೆ ಮೂರೂವರೆ ಮೊಳ  
 ದೇಹ, ನಡುವೆ ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶ ಒಂದ್ರಾಡೋವಷ್ಟುದ್ದ ನಾಲಗೆ—  
 ಇಂಥಾ ಜನ ಸದ್ದಿಲೆ ಸಾಯಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ ಆಯ್ತು ಅಂಜೋದು—

**ತಮಣಾಚಾರಿ :—** (ಮೊದಮೊದಲು ಬೆರಗಾಗಿ, ಕೊನೆಗೆ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಗುತ್ತ )  
 ಹ ಹ ಹ ಹ! ಹ ಹ ಹ! ಭಲೇ ಮೋಜ್ಯಾತು ನಿಮ್ಮೂ, ನರಸಿಂ-  
 ಗ್ರಾಯೆ! ಹ ಹ! (ತಡೆದು ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಆದ್ರೂ ನೀವ್ವೇಳೂದೂ  
 ಹೌದು ಅನಿಸ್ತದ...ನಂ ಹುಡುಗು, ನೋಡಿ, ಉಪವಾಸಂತೂ  
 ದೂರುಳಲಿ, ಊಟಕ್ಕೆ ತಡಾ ಆದ್ರೆ—

**ನರಸಿಂಗರಾಯ :—** (ಇನ್ನೂ ತನ್ನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಯೆ) ಇವೆಲ್ಲಾ ತಪ್ಪು ದೇವರ್ದು

**ತಮಣಾಚಾರಿ :—** (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಬೆದರಿದವನಂತೆ) ಏನೇನೇನ ನಂದಿ ನಸಿಂ-  
 ಗ್ರಾಯೆ ?

**ನರಸಿಂಗರಾಯ :—** (ತಮಣಾಚಾರಿಯನ್ನು ಬಕ್ಷ್ಯ ಪೂರ್ವಕ ನೋಡುತ್ತ)  
 ತಮಣಾಚಾರ, ತಪ್ಪೆಲ್ಲಾ ದೇವರ್ದು ಅಂದೆ... ಇದ್ರಾತಂದ್ರೆ, ಸಶು  
 ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ಇವೆರಡರ ನಡುವಿನ ಜಾತಿ ನಾವು... ನೀವೂ  
 ಮನುಷ್ಯರು' ಅಂತ ಸುಳ್ಳುಳ್ಳೇ ನಮಗ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಗೆ ಕಳಿಸಿದ  
 ದೇವರ್ದು ಈ ತಪ್ಪು!

**ತಮಣಾಚಾರಿ :—** (ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎಳುತ್ತ) ನಾನು ಹೊರಡ್ತೀನಿ ಹಾಗಾದ್ರೆ.  
 ಹೊತ್ತಾಗ್ತಾ ನಡೀತು.

**ನರಸಿಂಗರಾಯ :—** (ನಗೆಯಿಂದ) ದೇವರಿಗೆ ನಾ ಆಡಿಕೊಂಡೇ ಅಂತ  
 ನೋಂದೊಂಡು ಎದ್ದಿ ರಲ್ಲ ? ಅಲ್ಲ—

[ಬಲಬದಿಯಿಂದ-ಅಮ್ಮಾ ತಾಯೀ, ಬಂತುತ್ತು ಅನ್ನ ನೀಡೇ ತಾಯೀ"  
 ಎಂದು ಭಿಕ್ಷುಕಿಯ ದನಿ]

—(ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಎದ್ದು ಆ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ) ಏ, ನಡೀಯಿ,  
 ಹುಚ್ಚುಂಡೆ! ಸೂರ್ಯನಕೆಂತ ಮುಂಚೆ ಬರ್ರಾಳ ರಾತ್ರಿಯಂಥಾ  
 ರೂಪ ಕಟ್ಟೊಂಡು! [ಧನಿ:- 'ಸಾಮಿ'] (ಗದ್ದರಿಸುತ್ತ), ಏ ಹೋಗತೊ್ಯ  
 ಏನು — (ತಮಣಾಚಾರಿಯನ್ನದ್ದೆ ಲಿಸಿ) ನೋಡಿದ್ರಿಲ್ಲೊ — ಇವರೇನೇ-  
 ನಾದ್ರೂ ನಾಚಿಕೆ ಅದನ ಬಿಕ್ಕೆ ಬೇಡಲಿಕ್ಕೆ ?

ತಮಣಾಚಾರಿ :— ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳೋದು ಅವರಾ ತೀ ಧರ್ಮಾನೇ ಆಗೇದ—

ನರಸಿಂಗರಾಯ :— (ಆ ಕಡೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ) ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಕ್ಕೆ ಬಂದ ಜಾತಿಯೋ, ಏನು ಬೇಡಿ ಬಂದ ಜಾತಿಯೋ! ಮಕ್ಕಳಿಗೊಂದು ಏಕಾದಶಿ ಇಲ್ಲ, ಬಂದು ಬರಗಾಲಿಲ್ಲ—ಯಾಕ, ಹೊರಟೇ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ?

ತಮಣಾಚಾರಿ :— ( ಸಂಕೋಚಪಡುತ್ತ ) ಇಲ್ಲ—ಅಂದ್ರ—ನಂ ರಾಯರ ಮನಿಗೆ ಹೋಗ್ಬೇಕಾಗೇದ—ಅಂದ್ರ ಅವರೇ 'ಬಾ' ಅಂದ್ರ—'ನಂ ಹೊಲದ ಜೋಳ ಹ್ಯಾಂಗ ಅದ ನೋಡು, ಒಂದಿಷ್ಟು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗು' ಅಂದ್ರ—ದೊಡ್ಡವರ ಕೆಲ್ಸ, ಒಳ್ಳೆ ಅಂದ್ರ, ಸಿಟ್ಟು—

ನರಸಿಂಗರಾಯ :— (ಆಶ್ಚರ್ಯನಾಗಿ) ಎಷ್ಟು ರುಪಾಯದ್ದು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವವರು ನೀವು—

ತಮಣಾಚಾರಿ :— (ಸುಳ್ಳು ನಗೆಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಗುತ್ತ) ಕೊಳ್ಳೋದು! ಹ ಹ! ಆ ಮಾತು ನಾನಾಡಿದ್ರ ರಾಯ್ರು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ತಮ್ಮನೀ ಹೊಸ್ತಿಲಾ ದಾಟಿಗೊಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಹ ಹ! ನನ್ನಂಥಾಸ ಅವರೈದಿಂದ ಕೊಳ್ಳೋದ—? ಹ ಹ! (ಹೊರಡುವನು.)

ನರಸಿಂಗರಾಯ :— (ಆನನ ಹಿಂದಿಸಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತ) ತಮಣಾಚಾರ್ಯ— (ಆಚಾರ್ಯ ತಡೆಯುವನು). ನಿಂ ಮಾತು ಬ್ಯಾರೆ....ನಿಮ್ಮ ಅಪರಾಧ ಇಷ್ಟ ದಿನ ನಡೆದು ಬಂದದ್ದು, ನಿಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತಾಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಕೈಯೆತ್ತಿ ಕೊಡೋದು....ಅಲ್ಲ—ಅಂದ್ರ—ನನ್ನಂಥಾ ತಿರಾಯತ್ತ ಮಾರಲಿಕ್ಕೆ ಏನಿಡ್ಡಿ ಅಂತ....? ಯಾರಿಗೊತ್ತು ಎಂಥಾ ವ್ಯಾಳ ಬಂದೀತಂತ? ಓದೋದಿಲ್ಲೆ ಈಗ ಬಂಗಾಲ್ ಭಯಾನಕ್ಕೆ? ಅವ್ಯ ಸಿಕ್ರ ಒಂದಿಷ್ಟು ಮುಂಚೇ ಕೊಂಡಿಡೋಣಾ ಅಂತ ...ಹೆ ಹೆ!....ಅಂದ್ರ....ತಿನ್ನು ಇರೋ ಜೀವ ತಿನ್ನದೇ ಸಾಯಿಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆ ಅಂತದ ಅಂತ....ಹೆ ಹೆ!....ಹೆ ಹೆ ಹೆ!

ತಮಣಾಚಾರಿ :—(ವಿಚಾರಮಗ್ನನಂತೆ) ಕೇಳಿ ನೋಡ್ತೀನಿ ರಾಯ್ರುಗೆ—ಅಂದ್ರ ಬಾಯಿಯವ್ರಿಗೆ ಕೇಳ್ತೀನಿ—

[ಬಲಬದಿಯಿಂದ ಭಿಕ್ಷುಕಿಯ ದಸಿ— ಬಾಯೀ, ಓ ಬಾಯೀ, ಗೋದೂಬಾಯಿ— ]

ನರಸಿಂಗರಾಯ :— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ತಿರುಗಿ) ಬಂದ್ರಾ ನನ್ನ ಕೆಸವಾಯಿ? 'ಗೋದೂಬಾಯಿ' ಅಂತ! ಇಲ್ಲಿ ಜ್ವಾಲಕ್ಕೆ ಬಾಯ್ಪಾಯಿ ಡಿವ್ವೀ,

ತನ್ನ 'ಗೋದೂಬಾಯಿ'ನ್ನು ತಂದಾಳ! (ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತ) ನಡೆ!  
 ಹೋಗಿಲ್ಲಿದೆ....ಅಲ್ಲಿ ಆ ದೊಡ್ಡ ರಸ್ತೆ ಅದ ನೋಡು, ಅಲ್ಲಿದ್ದಾಳ ನಿನ್ನ  
 ಗೋದೂಬಾಯಿ....(ನಡೆದು ಬಂದು ತಮಣಾಚಾರಿಗೆ) ಹೋಗಲಿ ಪೀಡಾ  
 ದೊಡ್ಡ ರಸ್ತೆಕ್ಕೆ, ಒಂದು ಮಿಲಿಟರಿ ಮೋಟಾರಿನ ಕೆಳಗಾದ್ರೂ ಸಿಕ್ಕು  
 ಸತ್ತೀತು! ಇವರನ್ನೋಡಿದ್ರ ನನ್ನ ಯಾವಾಗ್ಲೂ ಸಿಟ್ಟು ಬರದ  
 ನೋಡಿ; ಇವರ ಮ್ಯಾಲೆ ಅಲ್ಲ, ಸರ್ಕಾರದ ಮ್ಯಾಲೂ ಸಿಟ್ಟು ಬರದ...  
 ಎಲ್ಲಾರೂ ಕಡಿಮೆ ಊಟಾ ಮಾಡ್ಬೇಕಂತ ಸರ್ಕಾರದ ಹುಕು....  
 ಯಾರಿಗೆ? ಮತ್ತ ನಮ್ಮೂ ನಿಮ್ಮೇ....ಇವರು ನೋಡಿ....ಕಡಿಮೆ  
 ಮನೆ ಭಿಕ್ಷಾ ಬೇಡ್ತಾರೇನು?....ಅದ್ಯೇ ಹ್ಯಾಂಗ ಬರಗಾಲದ ಅಳಿಯ  
 ಇದ್ದಾಂಗ ಕೊಬ್ಬಿ ತಿರಗ್ತಾರ....ಮತ್ತ—ಬಾಯಿಯವರಿಗೆ ಕೆಳ್ಳಕ್ಕೆ—

ತಮಣಾಚಾರಿ:— ಕೆಳ್ಳೇನಿ—ಆವಶ್ಯ ಕೆಳ್ಳೇನಿ...ನನ್ನೇನದ ಹೇಳ್ತೆ,  
 ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು? ಅವರ್ದು ಧಾನ್ಯ, ನಿಮ್ಮ ಧನ....

ನರಸಿಂಗರಾಯ :— ಅಲ್ಲ—ಧನ ಅಂದ್ರೂಡ್ಲೆ ನೆನಪಾಯ್ತು—ನಿಂ ಹುಡುಗ್ಗೆ  
 ನೋಕರಿ ಸಲುವಾಗಿ ಹೇಳ್ತೇನಿ ನಂ ಸಾಹೇಬಿಗೆ.

ತಮಣಾಚಾರಿ:—ಆದ್ರೆ ಆ ಹುಚ್ಚುಡೇಗಂಡನ ಹಣೇವಳಗ ಎಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ  
 ತಂ ಕೈಯಿಂದ ಭಾಗ್ಯ ದೊರಕಿಸೋದು?

ನರಸಿಂಗರಾಯ :— (ಸಂಶಯದ ದನಿಯಲ್ಲಿ) ಯಾಕೆ—

ತಮಣಾಚಾರಿ:— ಎಲ್ಲೋ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಮಿಲಿಟರಿ ನೋಕರಿ ಹಿಡಿದಿದೆ  
 ಅವಲಕ್ಷಣ!

ನರಸಿಂಗರಾಯ :— (ಹೆದರಿಕೆಯನು ತೋರಿಸಿ) ಮಿ—ಲಿ—ಟಿ—ರಿ?

ತಮಣಾಚಾರಿ:— ಎಂಥಾದ್ದೋ ಏನೋ! ಮಿಲಿಟರಿ ಅಕಾಂಟ್—ಅಂತ!  
 'ಕೂಳಲೆ ಊರೊಳಗ ಸಾಯೋದ್ದಿಂತ ಕುಳಿತು ತಿಂದು ಪರವೂರಾಗ  
 ಸತ್ತರೆ ಏನು ಕೆಟ್ಟತು?' ಅಂತ ಮತ್ತೆ ನನ್ನೇ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳ್ತಾನ!  
 ಅವನೇಕೆ!

ನರಸಿಂಗರಾಯ :— ಅಂದ್ರ ನೀವು ರಾಯರಿಗೆ ಜ್ವಾಳದ ದಶಿಂದ—  
 (ತಮಣಾಚಾರಿಯು ತಲೆತೂಗಲು, ಉಸುಗರೆದು ತತ್ತಜ್ಞಾನದ ದನಿಯಲ್ಲಿ)  
 ತಮಣಾಚಾರ್ಯ, ಒಟ್ಟು ದಿವಸ್ಸಾಲೇ ಕೆಟ್ಟ ಬಂದಾವ ಅದೇನುಳ್ಳಲ್ಲ.

ನಿಮ್ಮಂಥವು ನಮ್ಮನಿಗೆ ಬಂದರೆ, 'ಬಂದಿರಾ, ಚಹ ತಗೋರಿ'  
ಅಂತ ಹೇಳೋದು ಕೂಡಾ ಕಠಿಣ—

ತಮಣಾಚಾರಿ:— ಛೆ! ಛೆ! ನಸಿಂಗ್ರಾಯ್ತು, ನಾಯೇನು ಚಹಕ್ಕು  
ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಅಂದವ್ವು? ಆದ್ರೆ, ಈಗ ಹೊತ್ತೇ ಏರಿತು—

ನರಸಿಂಗರಾಯ:— ಈಗೇ ಅಂತಲ್ಲ, ಒಟ್ಟು ದಿನಸ್ವಾಲದ ಮಾತ್ತ್ವೇಳಿದೆ.  
ಚಹಕ್ಕು ಅಂತ ಇವತ್ತು ನೀರು ಎಸರಿಟ್ಟಿರ, ಸಕ್ರೆ ಸಿಗೋ ಹೊತ್ತಿಗೆ  
ಆ ನೀರು ಕುದಿದು, ಉಗಿಯಾಗಿ, ಮಳೆಗಾಲದ ಮಳೆಯಾಗಿ ಚಳಿಗಾಲದ  
ಬರ್ಫ ಆಗಿ ಐಸ್‌ಕ್ರೀಮ್ (icecream) ಕ್ಕೇ ಅನುಕೂಲ ಆಗೋದು..

ಇಂಥಾ ಕಾಲ ಸಮ್ಮೇಶಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಅಂತೀನಿ—

ತಮಣಾಚಾರಿ:— (ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಹಿರಿತನದಿಂದ) ಹಾಂಗ ಹ್ಯಾಂಗ ಹೇಳ್ತೀರಿ,  
ನಸಿಂಗ್ರಾಯ್ತು? ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲಕ್ಕು ಇದೇ ನಂ ಭರತ ವರ್ಷ-  
ದೊಳಗ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಮಳೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ—

ನರಸಿಂಗರಾಯ:— (ಬೆಪ್ಪಾಗಿ) ಏನಿವ್ವು ಹೇಳ್ತೀರಿ—

ತಮಣಾಚಾರಿ:— 'ನ ವರ್ಷ ದ್ವಾದಶ ವರ್ಷಾಣಿ', ಇಡೀ ಹನ್ನೆರಡು  
ವರ್ಷ ಮಳೆನೀರಿನ ಒಂದ್ವು ಇಲ್ಲ!

ನರಸಿಂಗರಾಯ:— (ಚಕಿತನಾದವನಂತೆ) ಸ್ವರ್ಗದೊಳಗೂ municipality  
ಯ experiment (ಪ್ರಯೋಗ) ಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೊ ಏನು?...  
ಆಲ್ಲ, ತಮಣಾಚಾರ್, ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಮಳೆ ಇಲ್ಲಾಂದ್ರೆ ನಾವೆಲ್ಲಾ  
ಮುಟ್ಟಿದೆವು ಹ್ಯಾಂಗ ಅಂತೀನಿ—ಆಲ್ಲ, ಅಂದ್ರೆ—ಜಗತ್ತು ಉಳಿತು  
ಹ್ಯಾಂಗ ಅಂತೀನಿ—

ತಮಣಾಚಾರಿ:— ಅದಕ್ಕೇ ಅನ್ನೋದಲ್ಲೇನು ಮತ್ತೆ ಇದೆಲ್ಲಾ  
ಪರಮಾತ್ಮನ ಲೀಲಾ ಅಂತ?

ನರಸಿಂಗರಾಯ:— (ವಿಚಾರ ಹೊಳೆಯುತ್ತಲೆ) ಅಂದ್ರೆ ಬರಗಾಲಕೂ  
ಪರಕಾರಕೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನಿ—ಆಲ್ಲಲ್ಲ, ಬರಗಾಲಕ್ಕೂ  
ಪರಮಾತ್ಮಗೂ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲಾ ಅಂತ—ಯಾಕಂದ್ರೆ, ಮಳೆ ಬಿದ್ದಿ ತಲ್ಲ  
ಸಾಕಷ್ಟು?

[ಒಮ್ಮೆಲೆ ಒಲಬದಿಯಿಂದ:—'ಆಹ, ಹ್ಲಾರೆ (—ಕೆಲಸ) ಏನಾದ್ರೂ  
ಏತೇನಿ?' ಎಂಬ ದನಿ]

(ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ) ಮಳೆ ಬಿದ್ದಿತು ಅಂದ್ರೂಡ್ಲೆ ಇಂವ ಯಾವೊ ಉದ್ದ ಕಿವಿಯವ ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟಾಂಗ ಕಾಣ್ತದ!— (ಮತ್ತೆ ಆ ಬದಿಗೆ ನೋಡಿ) ಮುನ್ನೋಡಿ ಹೋಗೋ ಹ್ವಾರೆ ಕೊಟ್ಟೀತಿ! ನಡೆ! (ಗದ್ದರಿಸುತ್ತ) ಹೋಗೋ! (ತಮುಕಾಚಾರಿಗೆ) ನೋಡಿದ್ರಾ? ಬಿಕ್ಕಿ ಬೇಡ್ಲಿಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆ ಬ್ಯಾರೆ! ಅದಕ್ಕೆ 'ಹ್ವಾರೇ'ದೊಂದು ನೆವ! ನಡೀ! ಹೊರಡು! ಎಲಾ! ಕಿವಿ ಕೇಳ್ದೊ ಇಲ್ಲೊ!

[ಎನುವಾಗಲೆ ಹಳ್ಳಿಗನೊಬ್ಬನು ಬಲಬದಿಯಿಂದ ನಡೆದು ಬರುವನು. ಅವನ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಹರಿದಿವೆ, ಹಸನಾಗಿವೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಲಿಕೆ ಇದೆ, ಮುಖದಲ್ಲಿ ಗಡ್ಡೆ ಬಿರುಸಾಗಿ ಬೆಲೆಯುತ್ತಲಿದೆ, ಕಣ್ಣು ನೀರು ಜಿಡುವಂತಿವೆ, ಯಾವ ಲಕ್ಷಣದಿಂದಲೂ ಅವನ ವಯಸ್ಸು ಇಂತಿಷ್ಟು ಎಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ; ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಇವನ ವಯಸ್ಸು ಮುಗಿದುಹೋಗಿದೆ ಎನ್ನಿಸುವಂತಿದೆ, ಅಂತಹದೊಂದು ದಣದ ದೀನ ಕಳೆ ಇದೆ ಅವನ ನೆರಳಿನಂತೆ. ನರಸಿಂಗರಾಯನು 'ನಡೆ' ಎನ್ನುತ್ತಿರುವಾಗಲೆ ಹಳ್ಳಿಗನು ಅವನನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿ ತಮುಕಾಚಾರಿಯ ಕಡೆ ನಡೆದು ಬಂದು—]

ಹಳ್ಳಿಗ:— (ತಮುಕಾಚಾರಿಗೆ) ಸೋಮೇರ, ಹ್ವಾರೆ ಐತೇನ್ನಿ?

ನರಸಿಂಗರಾಯ:— (ಹಿಂದಿನಿಂದಲೆ ಬಂದು) ಯಾಕೊ? ರಸ್ತೆದೊಳ್ಳೆ ಭೆಟ್ಟಿ ಆದವ್ರಿಗೆ ಹ್ವಾರೇ ಕೇಳೂವಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿ ಹೋಗಿದೋ ಎನ್ನಿನ್ನು? (ತನ್ನನ್ನು ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಕಿವಿ ಕೇಳಸ್ತದೊ ಇಲ್ಲೊ? (ಹಳ್ಳಿಗನು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ರುಮಾಲದ ಚುಂಗದಿಂದ ಮುಗನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು) ಏ— 'ಕಿವಿ' ಅಂದೆ, ಕಿವಿ! ಮೂಗು ಯಾಕ ಮುಚ್ಚೋತಿ?

ಹಳ್ಳಿಗ:— (ಅತ್ತಿತ್ತ ಏನನ್ನೂ ಹುಡುಕುವವನಂತೆಯೆ) ಏನೊ ವಾಸ್ನಿ (-ವಾಸನೆ) ಬರೈತ್ತಿ, ಕೆಟ್ಟ ವಾಸ್ನಿ... (ಮತ್ತೆ ತಮುಕಾಚಾರಿಗೆ) ನೀವಾ ಬೇಕಾದಾ ಹ್ವಾರೇ ಹೇಳಿ, ಸೋಮೇರ —

ತಮುಕಾಚಾರಿ:— ನೋಡ್ತೀನವ ನಾನು. (ನ. ರಾಯನು ತನ್ನನ್ನು ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ನೋಡಲು) ಅಂದ್ರ-ಬೇಕಾದ್ರ-ರಾಯರೈಡೇ ಕರೈಂಡು ಹೋಗ್ತೀನಿ ನಿನ್ನ....ಅಂಥಾ ಮನೆವಂತರ ಮನ್ಯಾಗ....

ಹಳ್ಳಿಗ :— ಭಾಳ ದೂರೈತೈನ್ನಿ ? (ಈಗ ನರಸಿಂಗರಾಯನು ಒಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬ-  
ನನ್ನು, ಒಮ್ಮೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಹೀಗೆ ಅವರವರು ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ.  
ಏನೂ ತಿಳಿಯದವನಂತೆ—ನಸು ಹುಟ್ಟು ಗಂಟೀರಿಸಿ-ನೋಡುತ್ತಿರುವನು).  
ಸೋನೇರ, ಭಾಳ ದೂರಿದ್ರ, ಮುದ್ದಿಣಮುಟ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲ್ಸ ಹೇಳ್ಳಿ.

ತಮಣಾಚಾರಿ :— (ನ. ರಾಯನ ಮನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ. ನಸುನಗೆಯಿಂದ)  
ಅದು ಈ ರಾಯರ ಮನೆ !

ಹಳ್ಳಿಗ :— (ಕೈಯೊಳಗಿನ ಸಲಿಕೆ ತಾನಾಗಿಯೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವಾಗ) ನಿಮ್ಮನಿ  
ದೂರೈತೇನ್ನಿ ?

ತಮಣಾಚಾರಿ :— (ಇನ್ನೂ ನಗೆಯಿಂದಲೆ) ನಮ್ಮನೀ ಏನ್ಬಾಡ್ತೊತ್ತಿ  
ತೊಗೊಂಡು ? ಧಡ್ಡ ರಂಡೇಗಂಡ ! ದುಡಿದು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳು,  
ವನ ನೀನು, ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ದುಡಿದವ ನಾನು.... (ಹಳ್ಳಿಗನು  
ಕೂಡುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ) ಏ—ಕೂಡ್ಬೇಡ, ನಡೆ—ಏಳು.

ಹಳ್ಳಿಗ :— (ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲದವನಂತೆ, ಶಬ್ದಗಳು ತಾವಾಗಿಯೆ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಿರುವ-  
ವೇನೂ ಎಂಬಂತೆ) ಏನೊ ಕೆಟ್ಟವಾಸ್ನೆ ಐತ್ತಿ.

ತಮಣಾಚಾರಿ :— (ತಿಳಿಯದೆ) ಏನಂದಿ ?

ಹಳ್ಳಿಗ :— (ಮೇಲಿನಂತೆ) ಭಾಳ ದೂರೈತೇನ್ನಿ ?

ತಮಣಾಚಾರಿ :— ನಡಿಯೊ, ಇಲ್ಲೇ ಅದ ! (ನ. ರಾಯನಿಗೆ) ನೋಡಿದಿರಾ  
ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮ ! (ಎನ್ನುತ್ತ ಹೊರಡುವನು.)

ಹಳ್ಳಿಗ :— (ಮೊದಲಿನಂತೆಯೆ) ಗಟಾರದ ವಾಸ್ನಿ ಐತಿ....ದೂರೈತೊ,  
ಏನೊ ? ....ಗ-ಟಾ-ರ....ದೂರ-....ವಾ-ಸ್ನಿ—

[ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಹೊರಬೀಳುತ್ತಿರುವಾಗ ತಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು,  
ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಿಟ್ಟು, ಮೊಳಕಾಲ್ಗಳ ಮೇಲೆ ಮೊಳಕೈಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಕುಳಿತು  
ಕೊಳ್ಳುವನು. ತಮಣಾಚಾರಿ ಇವನನ್ನು ನೋಡದೆಯೆ ಒಂದೆಂದು ಹೆಜ್ಜೆ  
ತಾನು ಬಂದ ಬದಿಗೆ ನಡೆದಿರುವನು. ತಮಣಾಚಾರಿ ಹೊರಟದ್ದು  
ಹಳ್ಳಿಗನ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ.]

ನರಸಿಂಗರಾಯ :— (ಸರಿಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ಹಳ್ಳಿಗನಿಗೆ) ಏ, ನಡೀ ಅಂತಾರ,  
ಹೋಗೂ ಅವರೈನ್ನಿಡಿದು ! (ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ) ಏ—ತೊಗೊ, ಹಿಡಿ ನಿನ್ನ  
ಆಯುಧ, ಭಿಕ್ಷೆಯ ಭಾರ್ಗವ ನೀನು ! (ಸಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೂಡಲು ಹಳ್ಳಿಗನು

ಕೈಯನ್ನು ಕೂಡ ಮುಂದೆ ಚಾಚುವುದಿಲ್ಲ. ಕನಲಿ) ಧೂ ! (ತಮಣಾಚಾರಿ ಈಗ ತಿರುಗಿ ನಿಲ್ಲುವನು) ಇದೇನ್ಬಂತು ಪೀಡಾ?—ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಾಗ ಸಾಕಿದ ಕರಡಿ ಆಗಿದ್ದಿ ಯೇನೋ, ಮನೀ ಮುಂದ ಧರಣೀ ಕೊಡ್ಡಿಕ್ಕೆ ? (ಉತ್ತರವೆ ಇಲ್ಲ. ತಮಣಾಚಾರಿ ಇದೇನು ಗೂಢವೆಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಡೆದು ಹತ್ತಿರ ಬರುವನು. ಇನ್ನೂ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ—ಗದ್ದರಿಸುತ್ತ) ಏ-ಏಲ್ತೆಯೋ —ಏನು ಕಾಲ್ತುರಿದು ಕೈಯಾಗ ಕೊಡಲಿಯೋ ? (ಹಳ್ಳಿಗನು ಯಾವದೂ ವಿಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಒಂದೇ ಸವನೆ ತೆರೆದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು— ಅವನ ಮುಖದ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಮುಖವನ್ನೊಯ್ದು) ಏ-(ಎಂದು ಗದ್ದರಿಸಬೇಕೆನ್ನು ವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ 'ಆಯೋ' ಎಂದು ಚೀರಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುವನು. ಕೂಡಲೆ 'ನರ್ಸಿಂಗ್ರಾಯ' ಎಂದು ತಮಣಾಚಾರಿ ಧಾವಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿಯುವನು.)

[ ಈ ಸದ್ದಿಗೆ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿತಿ—ನರಸಿಂಗ ರಾಯನ ಹೆಂಡತಿ—ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವಳು. ಇಡಿಯ ದಿವಸದ—ಇಡಿಯ ಆಯುಷ್ಯದ—ಅಖಂಡ ಪುಂಡಿತದ ದಣವಿನ ಕಳೆ ಮುಖದಲ್ಲಿದೆ. "ದುಡಿ. ವವರ ದಣವು ನಾನು" ಎಂದು ನಿಶ್ಚರೂಪಧಾರಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳುವಂತಹ ಯೋಗ್ಯತೆ ಅವಳಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೂ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನವು ಉಸಿರಿಸಂತಿದೆ. ಬಂದು ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಇಡಿಯ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೆಳಗೆ ನಡೆದೇ ಬರುವಳು. ಆಗ ಅವಳತ್ತ ತಮಣಾಚಾರಿಯ ಲಕ್ಷ್ಯ ಹೋಗಿ ಅವನು ಸೌಜನ್ಯಕ್ಕೆಂದು ಹಲ್ಲು ಕಿರಿಯುವನು. ಹೆಂಡತಿ ಬಂದುದು ನರಸಿಂಗರಾಯನ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಈಗ ಬರುವುದು. ಕೂಡಲೆ ಅಧಿಕಾರದ ಗಂಡತಡದ ತೀವಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲೆತ್ತಿಸುವನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ—]

ಹೆಂಡತಿ :— ಏನಾದ್ರೂ ನಡೆದಿದೆಯೆ ಇಲ್ಲಿ ?

ನರಸಿಂಗರಾಯ :— ರಾಕ್ಷಸ ! ಭೂತ ! ಅವನ ಕಣ್ಣೊಳಗೆ ನೋಡಿ, ತಮಣಾಚಾರಿ—

ಹೆಂಡತಿ :— (ಹಳ್ಳಿಗನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ) ಅಯ್ಯ ! ಪೆಟ್ಟಿಗಿಟ್ಟ ಹತ್ತಿರೇನು ಇವನಿಗೆ ? (ಸಮೀಪ ಬಂದು ನೋಡಿ) ತಮಣಾಚಾರಿ, ಮಲರೋಗದ ಲಕ್ಷಣೇನು ?

ನರಸಿಂಗರಾಯ :— (ಒಮ್ಮೆಲೆ) ಏ-ಏ-ಏ ನೀ ಹೋಗ್ಬೇಡ. ಅವನ ಹತ್ತಿರ-ನೋಡ್ಬೇಡ—

ಹೆಂಡತಿ:— (ತಡೆಯದೆ) ನಿನದರಬ್ಬರೆ ಸುಮ್ಮೆ ! ಎಲ್ಲಿ ಹೋದ್ರೂ ಹುಡುಗ  
ರ್ದಾಂಗೇ ಮಾಡ್ತೀರಿ.

ತಮಣಾಚಾರಿ:— ಅಲ್ಲ—ಯಾವ ಜಾತಿಯೋ—ಯಾವ ರೋಗನೋ!  
ಅದಕ್ಕೊಂದಿಷ್ಟು ದೂರಿರಿ ಅಂತ—

ಹೆಂಡತಿ:— (ಹಳ್ಳಿಗನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ) ಆಯ್ಯು ! ಇದರ ಸುಡ್ಲೆ !  
ಎಲ್ಲಿದ್ದೊ ಹಸಿದು ಬಂದದ ! ನೋಡ್ಬಾರ್ಡ್, ತಮಣಾಚಾರ್, ಯಾವ  
ರೋಗಾನೂ ಇಲ್ಲ ! ಕಣ್ತುಗದು ನಿದ್ದೆ ಹತ್ತಿದವರ್ದಾಂಗ ಕೂತದ !  
ಪಾಪ !

ತಮಣಾಚಾರಿ — ಇದು ನೋಡ್ಲಿ ತಾಯಿ. ಅವನ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ನಾವು  
ನೋಡ್ಲಿವಿ. ಮತ್ತ ಜನ ನೆರೀಲಿ, ಪೋಲೀಸ್ರೇ ಬರ್ದಿ, ಪಂಚನಾ-  
ಮೇನೆ ಆಗ್ಲಿ, ನೀವು ಬ್ಯಾಡ ಆ ಗದ್ದಲದಾಗ—

ಹೆಂಡತಿ:— (ತರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಹಸಿದು ಬಂದದ ಅಂದ್ರ ಪೋಲೀಸ್ಸು ಅಂತ !  
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೀ ಮುಂದ ಹಸಿದ ಹೆಣ ಸಾಯ್ಬೇಕೂ ಅಂತೀರೇನು ?

ನರಸಿಂಗರಾಯ :— (ಗಾಬುಗೊಂಡು) ಅಂದ್ರಂದ್ರ ? ಅಂದ್ರೇನಂತೀ ನೀನು ?  
ಎತ್ತಿ ಒಯ್ದು ಮಂದಿಯ ಮನೇ ಮುಂದ ಇಡು ಅಂತೀಯೋ ಏನು ?

ಹೆಂಡತಿ :— ಸುಟ್ಟಿತು ನಿಂ ಗಂಡ್ಸರ ಬುದ್ಧಿ ! (ತಮಣಾಚಾರಿಗೆ) ಅವನ್ನಿಷ್ಟು  
ಇತ್ತತ್ತ ಸರಿಸಿ ಹಿಂಗ ಇಲ್ಲಿ ಪಾವಟೆಗೆಗೆ ಬೆನ್ನು ಆನಿಸಿ ಕೂಡಿಸಿ,  
ನೋಡೋಣ (ಎಂದು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಒಳಗೆ ಹೊರಟು ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ  
ನಿಂತು) ನಾನು ಮಜ್ಜಿಗೆ ಆಗಲಿ, ನೀರಾಗಲಿ ತ್ರೀನಿ (ಒಳಗೆ ಹೋಗುವಳು)

[ನರಸಿಂಗರಾಯ, ತಮಣಾಚಾರಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುವರು.]

ನರಸಿಂಗರಾಯ :— ಬರಿನ್ನು ಮುಂದೆ.... ಈ ಕೋಣನ ಜೋಡಿ ಹೆಗಲಿಗೆ  
ಹೆಗಲು ಹಚ್ಚೋಣ. (ಇಬ್ಬರೂ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಕಂಕುಳದಲ್ಲಿ ಕೈ  
ಹಾಕಿ ಎತ್ತಲು ಬಾಗಿಲದಾಗ ನರಸಿಂಗರಾಯ ತ. ಗೆ) ಮತ್ತ ಈ ಗದ್ದಲ  
ದಾಗ ರಾಯರ ಮನೀ ವಳಗ ಕೇಳ್ಲಿಕ್ಕೆ ಮ್ತೀರಾ ?

[ಎಂದು ಇಬ್ಬರೂ ಬಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ (ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ) ಬಲಬದಿಯಿಂದ ಸೈಕಲಿನ  
ಗಂಟಿಯ ಸದ್ದು ಕೇಳುವುದು. ತ. ಯ. ತಟ್ಟನೆ ಸರಿದು ನಿಲ್ಲುವನು.  
ನರಸಿಂಗರಾಯನು ಬೆದರಿದವನಂತೆ ' ಏನದು ಬಾರಿಸಿದ್ದು ' ಎಂದು

ಟಿಣ್ಣನೆ ದೂರ ಜಿಗಿಯುವನು. ಇಷ್ಟ ರಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಗಂಟಿಯ ಸದ್ದಾಗಿ ಬಲಬದಿಯಿಂದ ಅದೇ ಸೈಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಇಳಿಯುತ್ತ ಡಾಕ್ಟರನು ಬರುವನು.]

ನರಸಿಂಗರಾಯ :—( ಗಾಬರಿಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ) ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ ! ಡಾಕ್ಟರ !

ತಮಣಾಚಾರಿ :—( ಡಾಕ್ಟರನಿಗೆ ) ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಯಾವನೋ

ಮಾತಾಡ್ತಾ ಮಾತಾಡ್ತಾ ಹೀಗೆ ಕೂತುಬಿಟ್ಟಾನು, ಏನಾಗಿದೆ—

ಡಾಕ್ಟರ :—( ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಸೈಕಲನ್ನು ಅಡ್ಡಿಯೆ ಬಿಸುಟಿ ಬಂದು ಮೊಳಕಾಲಾರಿ, ಹಳ್ಳಿಗನ ಕೈಯನ್ನೂ ಎವೆಯನ್ನೂ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ—ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎದ್ದು ) ಇನ್ನೂ ಜೀವ ಇದೆ ( ಎನ್ನುತ್ತ ಏನನ್ನೂ ಹುಡುಕುವವನಂತೆ ತನ್ನ ಕಿಸಿಗಳನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ತಟ್ಟಿ ನೋಡತೊಡಗುವನು.)

ನರಸಿಂಗರಾಯ :—( ಅಧೈರ್ಯದಿಂದ ) ಅಲ್ಲ-ಡಾಕ್ಟರ್-ಅವನ ಕಣ್ಣೊಳಗ ಎನೇನೇನೋ ಕಾಣಿಸಿಧಾಂಗ ಆಗ್ತದಲ್ಲ—?

ಡಾಕ್ಟರ :—( ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ) ಕಣ್ಣೊಳಗ ? ಛೆ ! ಛೆ ! ಸ್ವಚ್ಛ ಅವೆ ಕಣ್ಣು ನೋಡುವಾಗ ನಿಮ್ಮೇ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಕಾಣಿಸಿರಬೇಕು—( ಮತ್ತೆ ಕಿ ಸಿಗಳನ್ನು ತಟ್ಟುವನು.)

ತಮಣಾಚಾರಿ :— ಆಗ್ಲಿ. ಹಾಂಗಾದ್ರೆ....ಇನ್ನೂ ಬಹಳ ಕೆಲ್ಸ ಇದೆ ನನ್ನೆ....(ಸುಳ್ಳು ನಗೆಯಿಂದ) ಇನ್ನೇನು ಡಾಕ್ಟರೇ ಬಂದ್ರಲ್ಲ ? ( ಹೊರಡುವನು)

ನರಸಿಂಗರಾಯ :— ತಮಣಾಚಾರ್ಯ, ಒದಿಷ್ಟು ಅತ್ತತ್ತ ಸರಿಸೋಣ ಇವನು—( ತ. ಯು ತರುಗಳು ) ಇಲ್ಲಾ ಅಂದ್ರ ಹೋಗಿ ನೀವು— ಅದನ್ನೂ ಇಷ್ಟು ಕೇಳಿಕ್ಕೆ ಮರೀಬ್ಯಾಡಿರಿ—

ಡಾಕ್ಟರ :— ಆಚಾರ್ಯೆ ...ತಡಿರಿ ಒಂದು ತುಸು....( ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ) ಯಾಕಂದ್ರೆ, ಸದ್ಯಕ್ಕೆನೋ ಇವನ ಜೀವ ಇದೆ, ಆದ್ರೆ ಎಷ್ಟೋತ್ತಿ-ದ್ದೀತು ಹೇಳಿಕ್ಕೆ ಬರೋದಿಲ್ಲ—ನಾನು ತಟ್ಟನೆ ಸೈಕಲ್ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಔಷಧ ತರಿಸಿ-

ಹೆಂಡತಿ :—( ಬಂದು ) ಅಯ್ಯ ! ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲೆ ನಿಂತಿರಾ ? ಹಿತ್ತಲದ ಓಣಿ ಮನೆಯಿಂದ ಮುಜ್ಜಿಗೆ ತಂದೆ—( ಡಾಕ್ಟರನನ್ನು ನೋಡಿ ತಡೆಯುವಳು).

ಡಾಕ್ಟರ :—( ನಸುಗೆಯಿಂಥ ) ತಾಯೀ, ಮಜ್ಜಿಗೆಯಿಂದ ಏನುಪಯೋಗ ? ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ರೋಗ ಅದನೋ ?

ಹೆಂಡತಿ: -- ರೋಗ ಇಲ್ಲ, ರುಜೆ ಇಲ್ಲ. ಕಾಣಿಸೋದಿಲ್ಲೇನಿ, ಡಾಕ್ಟರ್ಗೆ ?  
ಹಸಿದು ನಿತ್ರಾಣ ಆಗೇದ ಖೋಡಿ—(ತಮಣಾಚಾರಿಗೆ) ನೀವು ಒಂದಿಷ್ಟು  
ತುಟಿ ಬಿಡಿಸಿರಿ —

ಡಾಕ್ಟರ್:— ಅಲ್ಲ—ತಡೀರಿ—ಒಂದು ಮಾಡಿ ಕೈ ಹೋಗಿ ಒಂದಾದೀತು—  
ನರಸಿಂಗರಾಯ:—(ತಿಳುಹಿಸುವವನಂತೆ) ಹಾಂ—ಮತ್ತೆ! ಡಾಕ್ಟರ್‌ಗಿಂತ  
ನಿನ್ನ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿದೇನು?

ತಮಣಾಚಾರಿ:— ಇಲ್ಲ—ಕೂಳಲ್ಲ ಕೈ ಹಿಂಗ ಆಗಿರಬೇಕೂ ಅಂತ ನನ್ನೂ—  
ಹೆಂಡತಿ:— (ನಡುವೆಯ) ಯಾಕ್ರೇ, ತಮಣಾಚಾರ್? ಹೌದಲ್ಲೋ?

ಡಾಕ್ಟರ್:— ಅದರಿಂದ ಜೀವಕ್ಕೆನಾದರೂ ಅಪಾಯ ಆದೀತೂಂತ—

ಹೆಂಡತಿ:— (ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಡದೆ ತಮಣಾಚಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಗಂಡನಿಗೆ)  
ಹಿಡೀತೀರೋ ಇಲ್ಲೋ ನೀವು ಅವನ್ನು? ಹಾಂಗೂ ಸಾಯ್ದದ,  
ಹಿಂಗೂ ಸಾಯ್ದದ ಅಂತಿದ್ದ ಒದ್ದನಿ ಮಜ್ಜಿಗೆ ಆದ್ರೂ ಬೀಳ್ಕೊ  
ಗಂಟಲೊಳಗ....ಅದೂ ಆಕಳ (ಹಸು) ಹಾಲಿನ ಮಜ್ಜಿಗೆ....

ತಮಣಾಚಾರಿ:— (ಮುಂದಾಗುತ್ತ) ದೇವರೇ, ಅವನ ಆಯುಷ್ಯ ಮುಗಿದಿದೆ  
ಅಂದ್ರ—

ಹೆಂಡತಿ:— (ಕಳ) ಹಿಡೀರಿ ಅಂದ್ರ ಅವನ್ನೆತ್ತಿ....! ಒಬ್ಬ ದೇವ್ರಂತ,  
ಒಬ್ಬ ಡಾಕ್ಟರ್‌ರಂತ—ಮಾತಾಡೇ ಕೊಲ್ಲಬೇಕಂತೀರೇನು ಅವನ್ನು ?

ಡಾಕ್ಟರ್:— ನಿಮ್ಮ ಅಷ್ಟೊಂದು ಹಟ ಇದ್ರೆ ನಾನೇ ಮುಂದಾಗ್ತೀನಿ—  
(ಎಂದು ಬಂದು ವೀರಾಸನದಿಂದ ಕುಳಿತು, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎತ್ತರದ ಮೊಳಕಾಲಿಗೆ  
ಹಳ್ಳಿಗನ ತಲೆಯನ್ನು ಅನಿಸಿ, ತುಟಿ ಬಿಡಿಸುವನು...ಮಜ್ಜಿಗೆಯ ಹನಿ ಬೀಳಲು  
ಹಳ್ಳಿಗನ ಬಾಯಿಯಿಂದ 'ಫುಟುಕ್' ಎಂದು ಸದ್ದಾಗಿ ಅವನ ಮೈ  
ಚಳಿಯಿಂದ ನಡುಗುವಂತೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಡುಗುವುದು.)

[ಕೆಲಹೊತ್ತು ಯಾರೂ ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರ್‌ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ತನ್ನ  
ಕಾಲನ್ನು ಸರಿಸಿಕೊಂಡು, ಹಳ್ಳಿಗನನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಮಲಗಿಸಿ, ಸದ್ದು  
ಮಾಡದೆ ಏಳುವನು. ಮಿಕ್ಕ ಮುನ್ನರೂ ದಂಗುಬಡೆದವರಂತೆ,  
ಕಲ್ಲುಬೊಂಬೆಗಳಂತೆ ನಿಂತಿರುವರು. ಡಾಕ್ಟರ್‌ನು ನಡೆದು ತನ್ನ ಸೈಕಲ್‌ನ್ನು  
ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಎತ್ತಿ, ಅದನ್ನು ಬಂದ ಹಾದಿಗೆ ತಿರುಗಿಸಿ, ಒಂದು ಕಾಲನ್ನು  
ಪೆಡಲ್‌ದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನೋಡುವನು. ಎಲ್ಲರೂ ಗಾಬರಿ  
ಗೊಂಡವರಂತೆ ನಿಂತುದನ್ನು ಕಂಡು ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ]

ಡಾಕ್ಟರ:— (ಹೆಂಡತಿಗೆ) ತಾಯೀ, ನಿಂ ಪುಣ್ಯದಿಂದ— ಉಳಿದುಕೊಂಡ ಈ ಬೀದಿಯ ಭೂತ.... ಇಲ್ಲೇ ನಿಂತಿರಿ, ಒಂದು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಚೇತರಿಸುವ ಔಷಧ ತಂದೆ (ಸೈಕಲ್ಲನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೋಗುವನು.)

ತಮಸಾಚಾರಿ:— ಅದೇ—ನಾ—ಹೇಳ್ವಿಲ್ಲ—?

ನರಸಿಂಗರಾಯ:— (ಸಿಡಕಿನಿಂದ) ಉಳಿದಂತೆ! ಅವನಿಗೇನು ಧಾಡಿ? ಒದ್ದನಿ ಮಜ್ಜಿ ಗೆಗಾಗಿ ಈ ಮೋಸದ ನಾಟಕ ಮಾಡಿದ!

ಹೆಂಡತಿ:— (ಬಿದ್ದುಕೊಂಡ ಹಳ್ಳಿಗನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ) ಯಾಕ ಉಳಿತೋ ಖೋಡಿ? ಗತಿಗೇಡಿ!

[ಮಿಕ್ಕ ಇಬ್ಬರೂ ಅವಳನ್ನು ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ನೋಡುವಾಗ,  
ಸೈಕಲ್ಲಿನ ಗಂಟೆ, ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ—]

(ತೆರೆ.)

ಹಸಿವೆಯ ಹಗಲುಗನಸು!

( ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರಕ ದೃಶ್ಯ )

## ಪಾತ್ರಗಳು

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ಕಂಟ್ರೋಲರ್‌ದಾರ  
ವಿಷ್ಣುಸಂತ ಸಮಾಲದಾರ  
ರುದ್ರಪ್ಪ ವಿಲಾಸ್‌ದಾರ  
ಅರುನೋಗ ಸ್ವಾಕಿಲ್ದಾರ  
ಯನುಪ್ಪಣ್ಣ ಹೆಗಲ್ದಾರ  
ನಿರಾಧಾರಜಿ ಬಾಕ್ಸಿಡಾರ ( ' ಖಂಡತುಂಡ ' ಪತ್ರದ )

[ ನೊದಲಿನ ಐದು ಪಾತ್ರಗಳ ವಯಸ್ಸು-ವೇಷಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವಾಗ,  
ಬ್ರಹ್ಮ-ವಿಷ್ಣು-ರುದ್ರ-ಷಣ್ಮುಖ-ಯನು ಈ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು  
ನೆನೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ]

## ರಂಗಸೂಚಿಕೆ

[ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ಕಂಪ್ರೋಲುದಾರನ ಕಚೇರಿ. ರಂಗಸ್ಥಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಟೇಬಲ್ಲು. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಕುರ್ಚಿ. ಟೇಬಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೋ ಕಾಗದಗಳು ಚೆಲ್ಲಾ ಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಹರಡಿವೆ. ಗುಡ್ ಗಟ್ಟಿ ಸಿಂತಿವೆ. ಹಿಂದಿನ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಊಟವಾಗಿದೆ, ತುಟ ತಾಂಬೂಲದಿಂದ ಕಂಪಾಗಿದೆ. ಜಾಯಿ ನಿದ್ದೆಯಿಂದ ಅರ್ಧ ತೆರೆದಿದೆ, ಒಂದು ಕಾಲು ಟೇಬಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ-ಇನ್ನೊಂದು ನೆಲದಿಂದ ತುಸು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ: ನಿದ್ರೆಯ ರಭಸ ಆಗಾಗ ಒತ್ತಿಬರುವ ಗೊರಕೆಯ ವನಿಯಿಂದ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಮಲಗಿದ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ಬಲಬದಿಗೆ, ಟೇಬಲಿನ ಒಂದು ದಂಡೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕುರ್ಚಿ ಇದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಿರಾಧಾರಜಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪೆನ್ಸಿಲ್, ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ನೋಟೆ-ಬುಕ್. ಹೊತ್ತುಹೋಗದ ಕ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ನಿವ್ರಗಾಗಿ ಕನಲಿದ್ದ ಕ್ಯಾ ನಿರಾಧಾರಜಿಯ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟುಗಟ್ಟಿವೆ. ಪೆನ್ಸಿಲಿನಿಂದ ನೋಟೆಬುಕ್‌ನ್ನು ಬಡಿಯುವನು; ಪೆನ್ಸಿಲಿನ ಹಿಂದುದಿಯನ್ನು ಹಲ್ಲುಸಾಲಿಗೆ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ, ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಜಾಗಟಿಯ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಹೊಡೆದ ಸದ್ದು ಕೇಳಬರುವುದು. ಆ ಜಾಗಟಿಯ ಸದ್ದಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ಗೊರಕೆ ಗೆರಸೊಪ್ಪೆಯ ರಭಸದಿಂದ ಸಿಡಿದು ಹೊರಬಿದ್ದು, ತುಂತುರುಹನಿಗಳ ಮಂಜಿನಂತೆ ಕಣ್ಣೆರೆದು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುವನು. ಕಣ್ಣೊರಸಿಕೊಂಡು, ಟೇಬಲಿನಿಂದ ಕಾಲನ್ನಿಳಿಸಿ, ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನಿರಾಧಾರಜಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ—]

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ :— ಯಾರು ನೀವು ?

ನಿರಾಧಾರಜಿ :— (ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತ) ನಾನೊಬ್ಬ ಬಾತ್ಮೀದಾರ—

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ :— (ಸಂಶಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ) ಬಾತ್ಮೀದಾರ ಅಂದ್ರೆ ?  
ಇಲ್ಲೇನು ಬೇಕಾಗೇದ ನಿನ್ನ ?

ನಿರಾಧಾರಜಿ:— ಕಂಟ್ರೋಲರ್‌ದಾರ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನವರನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗೇದ....

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ:— (ಸಂತೋಷ-ಹೆಮ್ಮೆಗಳ ನಗೆಯಿಂವ) ನಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ಕಂಟ್ರೋಲರ್‌ದಾರ—

ಬಾತ್ಮೀದಾರ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ನೋಟಬುಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಟಿಕ್‌ಡೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ನೀವೇ? (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ನೀವೇ! ನನ್ನ ಹೆಸರು ನಿರಾಧಾರಜಿ.... ‘ಖಂಡತುಂಡ-ಪತ್ರದ ಬಾತ್ಮೀದಾರ ನಾ....ತಮ್ಮದು ಪೂರಾ I. C. S. ಕಡೇರಿ ಅಂತ ಪ್ರಕಟ ಆಗಿದ್ದು ನೋಡಿ, ಎಲ್ಲಾ ಜನ I. C. S. ಇದ್ದ ಕಡೇರಿ ಹ್ಯಾಂಗ ಇರ್ದ ಅನ್ನೋ ನಮ್ಮ ವಾಚಕರ ಕುತೂಹಲ—

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ:— (ನಡುವೆಯೆ ಪೊಳೆಯದು ನಕ್ಕು) I. C. S. I. ಹಹಹ! ಹಹಹಹ! ಹಾಯ್, ಶೀಪೆಸ್ ಹಹಹ! (ಬಾತ್ಮೀದಾರನು ಬೆದರಿವನಂತೆ ತನನ್ನು ನೋಡುವನನ್ನು ಕಂಡು, ನಗೆ ತಡೆಯುತ್ತ) I. C. — I. C. S. ಅಂದ್ರೆ—ಹಹ!— ಆ I. C. S. ಅಲ್ಲ ಇದು — ಈ I. C. S. ಉ Inner Control Service ಉ [ಇನರ್ ಕಂಟ್ರೋಲ್ (ಆತ್ಮನಿಯಂತ್ರಣ) ಸರ್ವಿಸು]

ನಿರಾಧಾರಜಿ:— (ಚಕಿತನಾಗಿ) Inner Con—(ಒಮ್ಮೆಲೆ) ಅಂದ್ರೆ? ಅಂದ್ರೆ ಏನಿದು?

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ:— (ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ) ಏನದು? (ಕುರ್ಚಿಯಿಂದ ಎಳುತ್ತ) ನಂ ಜನರಿಗೆ ತಿಳುಹಿಸಿ ಅದರ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂತಲೇ ಈ ಕಡೇರಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದು..... (ದೂರದ ಬದಿಗೆ ಸರಿದು, ಬಾತ್ಮೀದಾರನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ) ಏನದು? ಹೇಳ್ತೀನಿ ಬರೆದುಕೋರಿ ನಿಂ ಪೇಪರಿಗಾಗಿ.... (ಬೆನ್ನಿಗೆ ಕೈ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತಾ) ಇನರ್ ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಸರ್ವಿಸು! ನಂ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅಭಿಮಾನದ ಮಾತು.... ಬಾಹ್ಯ ವಿಷಯಗಳು ತುಚ್ಛ ನಮಗೆ. ಅವುಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದ ಏನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ?.... ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಆತ್ಮಾ, ಒಳಗಿನದು, Inner— ಅದನ್ನು ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಮಾಡುವುದೇ ನಿಜವಾದ ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಅಂತ— (ತಡೆದು) ತಿಳಿತೋ ನಿಮ್ಮ? ‘ಹೊರಗಿನ ಅನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಒಳಗಿನ

ಹಸಿವೆ ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಮಾಡಿರಿ' ಅಂತ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡೋ ಉದ್ದೇಶ-  
ದಿಂದ— (ಬಾತ್ಮೀದಾರನ ಹಿಂದೆ ರಂಗಸ್ಥಲದ ಕುದಿಗೆ ಒಂದು ಮುಖ  
ಕಾಣುವುದು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ತಡೆಯುವನು. ಇವನು ತಡೆದದ್ದು ನೋಡಿ  
ಆ ಮುಖವು ಮಾಯವಾಗಲು) —ಸಮಾಲದಾರಾ— (ಆ ಮುಖವು ತ್ವ  
ಕಾಣಿಸುವುದು) ಏನೈಕಾಗಿದೆ? (ಎಂದು ನಡೆದು ಬಂದು ತನ್ನ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ  
ಕುಳಿತು, ಬಾತ್ಮೀದಾರನಿಗೆ ಕೂಡಲೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ, ಬಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸನ್ನೆ-  
ಯಿಂದಲೇ ಮುಂದೆ ಕರೆಬರುವನು. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಂದು ಬಾತ್ಮೀದಾರ ಮತ್ತು  
ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ ನಡುವೆ ನಿಂತ ಮೇಲೆ) ಏನೈಕಾಗಿತ್ತು? (ಬಾತ್ಮೀದಾರ-  
ನಿಗೆ) ವಿಷ್ಣು ಪಂತ ಸಮಾಲದಾರ ಇವರು—(ನಗೆಯಿಂದ) ನಿಮ್ಮ I. C. S.  
ಇವರು! (ನಿ. ಗೆ) ಇವರು ಭಂಡತುಂಡದ ಖಾತೇವೀದಾರರು—

ನಿರಾಧಾರಜಿ:— (ನಿನಯದಿಂದ) 'ಖಂಡತುಂಡ'ದ ಬಾತ್ಮೀದಾರ—

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ:— (ಒಬ್ಬ ಬ್ಲಿಪ್ಪರನ್ನೂ ಮಿಕ್ಕಿ ಮಿಕ್ಕಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ವಿಷ್ಣು ಪಂತನಿಗೆ,  
ಆಧಿಕಾರದ ದಾಯಲ್ಲಿ) ಏನೈಕಾಗಿತ್ತು—ಅಂದೆ.

ವಿಷ್ಣು ಪಂತ:— (ಗಂಟಲನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು) ಎಲ್ಲಾ ಊರುಗಳಿಂದ  
ಕಾಳು-ಕಡಿ ತರೋ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಆಗೇದ... ಅದನ್ನೆಲ್ಲೆಲ್ಲೆಕ್ಕು ಅಂತ—

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯ ತೋರಿಸಿ) ಎಲ್ಲಿ ಅಂದ್ರೆ? ನು ಸರ್ವಿಸಿನ ರೂಲ್ಸ್  
ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೆ ನಿಮ್ಮ? ಎಲ್ಲಿ ಜನರ ಕಡೆಗೆ ಬಿದ್ದು ಅವರ ಇನರಾ  
ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಸಡಿಲಾಗೋ ಹೆದರಿಕೆ ಇಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ಇಡತಕ್ಕದ್ದು ಅಂತ—

ವಿಷ್ಣು ಪಂತ:— (ಎಲ್ಲ ತಿಳಿದವನಂತೆ) ಅದೇ-ಅದೇ.... ಅಂದ್ರೆ ನು ಕಚೇರಿಯ  
ಅಂಗಣದೊಳಗೆ ಒಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟುತು ಅಂತ ತಮಗ ಹೆಚ್ಚು ಕೆ—ಅಂದ್ರೆ  
ಈಗ ಒಟ್ಟಿಸಿದ್ದು ತಮ್ಮ ತೋರಿಸಿ ಕೈಗೊಂಡ—

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ:— (ತಲೆತೂಗಿ, ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆಧಿಕಾರದ ದರ್ಪದ ದನಿಯಲ್ಲಿ) ಹಂ—  
ಮತ್ತೆ ವಿಷ್ಣು— ಅದನ್ನು ಜೋಪಾನ ಮಾಡೋ ಕೆಲಸ—ಕೆಲಸೇನು?  
ಜವಾಬ್ದಾರಿ—ಫೂರಾ ನಿನ್ನ....ಅದು ನಿನ್ನೇ ಅಂತ ಬರೆಕೋತಾರ  
ನಮ್ಮ ಖಂಡಖಂಡದ ತಾತಮ್ಮಿದಾರರು—

ನಿರಾಧಾರಜಿ:— (ನಿನಯದಿಂದ) ಖಂಡತುಂಡದ ಬಾತ್ಮೀದಾರ—ನನ್ನೆ ಸರು  
ನಿರಾಧಾರಜಿ....ಆ....ನಾನು ಒಂದೆರಡು ವಿಷಯ ಮಾಹಿತಿ ಕೇಳಿಹು-  
ದೆನೋ ಅಂತ—ಅಂದ್ರೆ ತಮಗ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇದ್ರೆ—ಹಹ—

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ :— (ವಿಷ್ಣು ಪಂಠನಿಗೆ) ಅವರೇನು ಕೇಳುತ್ತಾರ ಹೇಳು....ನಾನು ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಸಹಿ ಮಾಡ್ತೀನಿ.... (ಎಂದು ಕಾಗದದ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಕೈಸೀಡಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವನು).

ನಿರಾಧಾರಜಿ :— (ವಿಷ್ಣು ಪಂಠನಿಗೆ) ತಂ ಹೆಸರು ವಿಷ್ಣು ಪಂಠ—

ವಿಷ್ಣು ಪಂಠ :— (ನಡುವೆಯೆ) ನಾನು ಸಮಾಲಾದಾರ....ಈ ಕಚೇರಿಯೊಳ್ಳ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಸಮಾಲಾದಾರ—

ನಿರಾಧಾರಜಿ :— (ನಗೆಯಿಂದ) ಹುಂ.... ಆದೇ-ಆದೇ-ತಿಳೀತು ... ಮನೆಯ ಹೆಸರು ಮನೀವೊಳ್ಳ, ಕಚೇರಿ ಹೆಸರು ಕಚೇರಿವೊಳ್ಳ; ಇಲ್ಲ ಗೊಂದಲ ಬ್ಯಾಡ ಅಂತ—ಹಹ!—ವಿಷ್ಣು-ಆಲ್-ಆಲ್ತೀನಿ, ಸಮಾಲಾದಾರೇ ?

ವಿಷ್ಣು ಪಂಠ :— (ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ಬಿಡಬಾರದೆಂದು ಹಟದಿಂದ) ನಿಮ್ಮೇನು ಕೇಳೋದದ ಕೇಳಿ—ಆದ್ರೆ ( ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ಎದುರು. ಗೋಡೆಯ— ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ—ಮೇಲ್ಪದಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತ) ಆದ್ರೆ—ಅಲ್ಲೇನು ಬರೆದಿದೆ ಅದನ್ನು ಲಕ್ಷದೊಳ್ಳ ಟೀಕೊಂಡು ಕೇಳಿ,

ನಿರಾಧಾರಜಿ :— (ಆಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ) ಅಲ್ಲೇನ್ನೆರ್ದೆ ಅದನ್ನು ? (ಎನ್ನುತ್ತ ಮೇಲೆ ಮುಖ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ನಡೆದು ಬಂದು) ಆಡ್—(ಎಂದು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಟ್ಟು ಓದುತ್ತ) N-O- A-D-M-I-S-S-I-O-N without Permission ! (ವಿಷ್ಣು ಪಂಠನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ) ಇದೇನಿ, ಸಮಾಲಾದಾರೇ? ಒಳಗ ಬರೋವನಿಗೆ ಕಾಣಿಸೋದ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಕಾಣಿಸೋ ಹಾಂಗೆ ಬರೆದೀರಲ್ಲ? (ವಿ. ನು ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಲು) ಅಲ್ಲೇನಿ? ' ಪರವಾನಿಗಿ ಇಲ್ಲೆ ಒಳ್ಳೆ ಬರಬ್ಬಾರ್ದು ' ಅಂತ—

ವಿಷ್ಣು ಪಂಠ :— ಈ ಕಚೇರಿವಳಿ ಹಾಂಗಿಲ್ಲ ಅದರರ್ಥ....Admission ಅಂದ್ರ ಒಪ್ಪೋಕ್ಕೋದು ಅಂತರ್ಥ, ' ಮ್ಯಾಲಿನವರ ಪರವಾನಿಗಿ ಇಲ್ಲೆ ತಳಗಿನವು ಯಾವ್ದನ್ನೂ ಒಪ್ಪೋ ಹಾಂಗಿಲ್ಲ ' ಅಂತ ಅದರರ್ಥ—

ನಿರಾಧಾರಜಿ :— (ತೀಯದೆ) ಏನೂ ಒಪ್ಪೋಹಾಂಗಿಲ್ಲ ಅಂದಿರಿ ?

ವಿಷ್ಣು ಪಂಠ :— (ಮಾತು ಹಾರಿಸುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ) ಅದ್ದೇ ಅದ್ದು ಲಕ್ಷದೊ- ಗಿಟ್ಟು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿರಿ ಅಂದೆ.

**ನಿರಾಧಾರಜಿ :—** ( ಉತ್ತರ ದೊರೆಯದ್ದಕ್ಕೆ ಕೈಚೆಲ್ಲಿ ) ನಾನೈಕೋದೇನು ದೊಡ್ಡಾತ್ಮಲ್ಲ (ಎನ್ನುತ್ತ ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಜಾಗೆಗೆ ನಡೆದು ಬಂದು ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ' ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಒಂದು ವಾರಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ ನಾಕು' ಅಂತ ನಿಮ್ಮ ಲೆಕ್ಕ ನೋಡಿದೆ, ಅದರಂತೆ ತಿಂದೂ ನೋಡಿದೆ. ಆದ್ರೆ ನಿಂ ಲೆಕ್ಕದ ಪ್ರಕಾರ ತಿಂದು ನಡೀಬೇಕಾದ್ರೆ, ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಒಂದೇ ವ್ಯಾಳ್ಯಕ್ಕೂ ನಾಲ್ಕು ಕಾಲ್ಗುಳು ಬೇಕು ಅಂತ ಉತ್ತರ ಹೊರಟಿತು; ಎರಡು ಕಾಲ್ಗುಳು ಶಕ್ತಿ ಸಾಲೋದಿಲ್ಲ ಅಂತ. ಅದ್ಯ—

**ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ :—** ( ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಮೇಜಿನಪಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಆ ಖಲಾಸ್ವಾರ್ಥಿ ಕರೀ ಇಲ್ಲಿ! ಯಾರಿದ್ದೀರಿ ಅಲ್ಲಿ—(ಎಂದು ಮೇಲೆ ನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ' ಕರೀತೀನಿ ನಾನೇ, ಸಾಹೇಬು' ಎನ್ನುತ್ತ ನಿಷ್ಕುಪಿತನು ಜಾರುವನು. ಮತ್ತೆ ಕಾಗದವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಆವ್ಯವಸ್ಥಾ! ಅಂದಾ-ದುಂದಿ! (ಬಾತ್ಮೀದಾರರನ್ನು ನೋಡಿ) ನೋಡಿದಿರಾ— ? ಇಂಥಾ ಕಾರಕೂನರು! ಮತ್ತೆ ಮಂದಿಗೆ ಸಾಲೋದಿಲ್ಲ ಅಂತ ನಿಮ್ಮ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರದವರು ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲೇ ತೇಗೋದು! ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನೆ ಇದೆ. ಮುಂಚಿನಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಅಲ್ಲಿ. ಈಗ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎಂಟು ಜನ ಅಂತ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿ (ಎಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಬಿಸುಟಿ, ಎದ್ದು ಮೇಜಿನ ಎಡಬದಿಗೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ರುದ್ರಪ್ಪ ಖಲಾಸ್ವಾರಂ ಬಂದುದನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ ನೋಡಿ, ಅಧಿಕಾರದಿಂದ) ರುದ್ರಪ್ಪಾ ಖಲಾಸ್ವಾರ್, ಈ ಕಾಗದದ ಅರ್ಥ ಏನು? (ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವನು. ಅವನು ನೋಡಿ, ಯಾವ ಮಾತೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಪೆಚ್ಚಿನಂತ ತನ್ನನ್ನೇ ನೋಡಲು, ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಕಾಗದ ನೋಡೋದ್ದು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನು ಏನು ನೋಡ್ತೀ? ಕಾಗದ ಸಿಗೋದಿಲ್ಲ ಅಂತ ನಾನು ಮುಖದ ಮ್ಯಾಲೆ ಏನಾದ್ರೂ ಬರೆದುಕೊಡತೀನಿ ಅಂತ ತಿಳಿದಿಯೋ ಏನು?.....ಒಂದು ಮನೆಗೆ ಸೀದಾ ಕೊಡ್ಬೇಕಾದ್ರೆ ರೂಲ್ಸ್ ಏನಿವೆ ಗೊತ್ತಿದೆ ಏನು ನಿನ್ನೆ ?

**ಖಲಾಸ್ವಾರ :—** ( ಆಘ್ರೆಯಿಂದ ) ಆ ಮನಿಯೊಳ್ಳ ಜನ ಎಷ್ಟು ಅಂತ—

**ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ :—** ಬರೇ ' ಜನಾ ಎಷ್ಟು' ಅಂತಲೋ, ಏನು ' ತಿನ್ನೋ ಯೋಗ್ತಾ ಇದ್ದ ಜನಾ ಎಷ್ಟು' ಅಂತಲೋ? ಒಂದನ್ನಿಯೊಳ್ಳ ನಾಲ್ಕು ಜನಾ ಐದು ಹೆಣ್ಣಾ ಇದ್ರೆ, ಒಂಬತ್ತಂದಿ ಅಂತ ಲೆಕ್ಕಾ ಹಾಕೋವ ಏನ್ನೀನು?

ಖಲಾಸ್ಥಾರ :— ಹಾಂಗಲ್ಲ—

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ :— (ನಡುವೆಯು) 'ಅಲ್ಲ' ಅಂತ ನನ್ನ ಹೇಳ್ಬೇಡ ಬಾಯಿಯಿಂದ!  
 ಆ ಕಾಗದ ಮ್ಯಾಲೆ ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಎನ್ನರೆದಿರುವಿ ನೋಡು!  
 ನಿನ್ನದ್ದಿ ಹೀಗ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾದ್ರೆ, (ಬಾತ್ಮೀದಾರನನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ)  
 ಅವರು ಬರೆದುಹಾಕಿ ಬಿಡ್ತಾರ ಅಂದೆ....ತುಂಡುತುಂಡು—

ನಿರಾಧಾರಜಿ :— (ತಟ್ಟನೆ) ಖಂಡತುಂಡದ ಬಾತ್ಮೀದಾರ.... (ನಗೆಯಿಂದ  
 ರುದ್ರಪ್ರಸಂಗಿ) ನಾನೇ—ಈಗ ಅಂದ್ರೆ, ಹೀಗ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದದ್ದು—  
 (ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತ) ಈ ಮನೀಯೊಳ ಮುಂಚಿನಿಂದ ನಾಲ್ಕು  
 ಜನ ಇದ್ದು, ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎಂಟು ಹ್ಯಾಂಗ ಆಯ್ತೆ ಅಂತ—

ಖಲಾಸ್ಥಾರ :— (ಅವನಿಗೆ ತುಸು ಧೈರ್ಯದಿಂದ) ಅಂದ್ರೆ — ಮುದುಕ್ಕು,  
 ಹುಡುಗ್ಗು, ರೋಗಪೀಡಿತರು ಇವರಿಗಷ್ಟೆ ಸೀದಾ ಕೊಡ್ಬೇಕು ಅಂತ  
 ನಮ್ಮ ರೂಲ್ಸ್—

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ : (ಅರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಅದೇನೋ ತಿಲೈನವರೆ? ಅವರ್ಯಾರು, ಅಂತ—

ನಿರಾಧಾರಜಿ :— ಖಂಡತುಂಡದ—

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ :— ದಾತ್ಮೀಬಾರು—ದಾತ್ಮೀಬಾರು ಅವರೂ ಅಂದೆ!

ಖಲಾಸ್ಥಾರ :— ಅಲ್ಲ ಅಂದ್ರೆ—ಅವರಿಗೇಳಿದ್ದೆ — ಮುಂಚೆ ಈ ಮನೀಯೊಳ  
 ಅಂಥವು ನಾಕೇ ಜನ ಇದ್ದು, ಅದ್ರೆ ಹೋದ ವಾರದಿಂದ ಉಳಿದ  
 ನಾಲ್ಕು ಜನಕ್ಕೂ ರೋಗ ಬಂದಿತು—ಅದಕ್ಕೆ ಎಂಟು ಜನಾ ಅಂತ  
 ಬರೀಬೇಕಾಯ್ತು—ಅಂತ

ನಿರಾಧಾರಜಿ : (ನೋಟಬುಕ್ಕನ್ನು ಹಿಡಿದು) ಏನು? ರೋಗ? ಯಾವ ರೋಗ?

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ :— (ಅರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಯಾವೂ ಇಲ್ಲ.... ಶಕ್ಕರು!.... ಗಟ್ಟುಟ್ಟು  
 ಇದ್ರೆ ಸೀದಾ ಸಿಗೋದಿಲ್ಲ ಅನ್ನೋ ರೂಲ್ಸ್ ಗೊತ್ತಾದ ಕೂಡೆ,  
 ರೋಗ್ಯಂತೂ ಅಂತ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡೀತಾರ.... ಶಕ್ಕರು! ಮೈಯೊಳಗ  
 ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದವು ಇನರ್ ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಮಾಡ್ಲಿ ಕೈಬೇಕು.... ತಿಳಿತೇನು,  
 ಖಲಾಸ್ಥಾರ್?.... ಉರೊಳ್ಳಿನ ಡಾಕ್ಟರ ಜನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಕಟನಾ  
 ಕಳಿಸಿ ನಂ ಆಫೀಸ್ಸಿಂದ.... 'ಇವತ್ತಿನಿಂದ ಹಸಿವೆಗೆ ರೋಗ ಅಂತ ತಿಳಿ-  
 ತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ' ಅಂತ.... ಮೈಗಳ್ಳರು! ಶಕ್ಕರು!

ಖಲಾಸ್ಥಾರ : (ಆಫೈರ್ಯದಿಂದ) ಆ ಇವು ಭಂದಾರ, ತಂ ಕಡೆ ಕೆಲಸ ಅಂತ—

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ:— ಯಾರು?

ಖಲಾಸ್ಥಾರ:— ನಾ ಹೇಳ್ವೆ: ನ್ಯಾಲಿಂದ ನ್ಯಾಲೆ ತ್ರಾಸ ಕೊಡಬ್ಯಾಡ, ಸಾಹೇಬ್ರಿಗೆ ಕೆಲ್ಸ ಭಾಳ....ಅಂತ—

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ:— (ಹಟದಿಂದ) ಯಾರವ? ಯಾರ್ಕೆ ಬಂದಾನ?

ಖಲಾಸ್ಥಾರ:— ನಂ ಸ್ವಾಕಿಲ್ದಾರ ಆರ್ನೊಗ ಸೆಟ್ಟೆ—ತಂ ಕಡೆ—

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ:— ನನ್ನೆ ಬಂದಿದ್ದ ನೀ ಯಾಕ ನಡುವೆ ಹೇಳ್ತೀ? ಕಳಿಸ್ಕೊಡು ಇಲ್ಲಿ! (ಖಲಾಸ್ಥಾರನು ಹೋಗಲು ತನ್ನ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು) ತಂ ಬುದ್ಧಿ ನ್ಯಾಲೆ ತಂ ಕಂಟ್ರೋಲಿಲ್ಲ, ಇಂಥಾ ಕಾರಕೂನರಿವು! (ಬಲಗಡೆ ನೋಡಿ) ಬರಿ; ಬರಿ ಸ್ವಾಕಿಲ್ದಾರ ಸೆಟ್ಟೆ....ಏ—ಯಾರಿದ್ದೀರಿ? ಇನ್ನೊಂದು ಕುರ್ಚಿ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬರಿ....

ಸ್ವಾಕಿಲ್ದಾರ:— ಶರಣೆ....ಇಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ, ಕಂಟ್ರೋಲಾರ ಸಾಹೇಬ್ರಿ..... ಒಂದ್ವತ್ತು ಕೇಳೋದೈತಿ.... (ಖಲಾಸ್ಥಾರನು ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ತರುವಾಗ) ಎಲಾ ನಿನು! ಇಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ.... ಕುರ್ಚಿ ನ್ಯಾಗ ಕುಂತರ ಲೆಕ್ಕಾನೇ ತಪ್ಪಿಧಾಂಗ ಆಗ್ತೀತಿ ನಮ್ಮ (ಎಂದು ಬಾತ್ಮೀದಾರನನ್ನು ನೋಡಿ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿಯುವನು. ಖಲಾಸ್ಥಾರನು ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ಎದಬದಿಗೆ ಮೇಚಿನ ಮುಂತಾದಿಗೆ ಕುರ್ಚಿಯನ್ನುಟ್ಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ) ಮೊಣಕಾಲ್ಮಡಿಚಿ ಅದರ ನ್ಯಾಗ ಲೆಕ್ಕಾ ಬರಿಯೋ ಜನಾ ನಾವು—(ಎನ್ನುತ್ತ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡುವನು).

ನಿರಾಧಾರಜಿ:— ಅದೇ ಹೇಳೋದಲ್ಲೇನು ಗಾಡೆಯ ಮಾತು: ಗಂಡ್ನರ ಬುದ್ಧಿ ಮೊಳಕಾಲೆ ನ್ಯಾಲೆ ಅಂತ.

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ:(ನಕ್ಕು)ಅವರ್ಮಂದ ಏನಾದ್ರೂ ಅನಬ್ಬಾಡಿ, ಸ್ವಾಕಿಲ್ದಾರೆ..ಅವರು,

ನಿರಾಧಾರಜಿ:— (ನಡುವೆಯೆ, ತಟ್ಟನೆ) ಬಾತ್ಮೀದಾರ ನಾ—

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ:— ಹಂ.... ತುಂಡ್ಬಂಡದ ಖಾತೇದಾರವು— (ಒಮ್ಮೆಲೆ, ಸ್ವಾಕಿಲ್ದಾರನಿಗೆ) ಹಂ.... ಮತ್ತೇನು, ಆರ್ನೊಗ ಸೆಟ್ಟೆ? ನ್ಯಾಪಾರದ ಏರಿಕೆ ನಡೆದಿದೆ ಇಲ್ಲೋ? ಅಂ?.... ಹಹ!

ಸ್ವಾಕಿಲ್ದಾರ:— ಏರಿಕೆ?....ಅನ್ರಿ, ಬೇಕಾರ ಹಾಂಗೂ ಅನ್ರಿ....ಯಾಪಾರ ಯಾಕ—ಅಂಗಿನೇ ಏರಾಕ ಹತ್ತೇದ ಅನ್ರಿ....ಒಳ್ಳೆ ಸಾಮಾನೇ ಇಲ್ಲ—ಹಗುರಾದ ನ್ಯಾಗ ಗಾಳಿಗುಂಟೆ ಏರಾಕ ಬೇಕಲ್ಲ?

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ:— (ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಸಾಮಾನಿಲ್ಲ?

ಸ್ವಾಕಿಲ್ದಾರ:— (ನಿರಾಶೆಯ ದನಿಯಿಂದ) ಇಲ್ಲ ಕಂಟ್ರೋಲ್‌ದಾರೇ, ಸ್ವಾಕೇ ಇಲ್ಲಾ ಅಂದೆ.... (ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು ದಿಟ್ಟಿಸಲು) ನನಗೊತ್ತೈತಿ, ಕಂಟ್ರೋಲ್‌ಸಾಬರು ಈ ಮಾತಿಗೆ ಸಿಟ್ಟುಗತ್ತಾರ ಅಂತ.... (ಬಾತ್ತೀದಾರನಿಗೆ) ಆದ್ರೆ ಇದ್ಯಾತು ಹೇಳಾಕೇ ಬೇಕು, ಯಾಕ್ರೀ? ನಂ ಕಂಟ್ರೋಲ್‌ ಸಾಹೇಬ್ಬು ಕರುಳಿನ ಜನಾ....ನನ್ನಂಥಾವ ಹೇಳಿದ್ರೆ 'ಹೋಗೊ ಸೆಟ್ಟಿ! ದಯಾ-ನಾಯಾ ದಿಟ್ಟಿ!' ಅಂತ ಬೆಯ್ತಾರು....ಆದ್ರೆ ನೋಡಿ— ಒಂದೊಂದಾಳಿಗೆ ವಾರಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ ಕೊಡ್ತಾ ಹೋದ್ರೆ, ಸ್ವಾಕು ಹ್ಯಾಂಗ ಉಳೇಬೇಕು ಹೇಳ್ತೆ?

ನಿರಾಧಾರಜಿ:— (ಚಿಪ್ಪಾಗಿ) ಒಂದು ಸೇರು ಅಂದ್ರೆ ಕಡಿಮೆ ಆಗಲಿಲ್ಲೇನಿ? ?

ಸ್ವಾಕಿಲ್ದಾರ:— (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕು) ಕಡಿಮೆ! ಹಹ! ಮತ್ತು ಸೆಟ್ಟಿ ಲೆಕ್ಕಾನೇ ಹೇಳಾನ ಅಂದೀರಿ— ಆದ್ರೂ ಇದ್ಯಾತು ಹೇಳಾಕ್ಸ ಬೇಕಲಿ?—ತಿನೋ ಲೆಕ್ಕಾನೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ನಂ ಜನಕ್ಕ... ತಿಂದ್-ಟಿಲ್ಲಾ ರಗತ ಆಗತ್ಯೆತಿರಾ? ಅಂದ್ರೂ ತಿನೋ ಅಟು ಕೊಡ್ಬೇಕು ಹೇಳ್ತೆ? ಯಾವ್ತು ಏಟಂತ (=ಎಷ್ಟಂತ) ರಗತ ಆಗತ್ಯೆತಿ, ಫಗತ (=ಫಕ್) ಅಟೊಂದು ಕೊಡೋದು-ಅದು ಲೆಕ್ಕ....ಅದನ್ನಿಟ್ಟು ಹೊಟ್ಟೆ ವಳ್ಳೆನ ಲಬ್ಬರ ಚೀಲಾ ತುಂಬೋದ್ರೆ ತಿಂಬೋದು ಅಂದ್ರೆ ಯಾವ ಲೆಕ್ಕಿ? ಆದ್ರೆ ಹೇಳದ್ದೆಲ್ಲ—ಕಂಟ್ರೋಲ್‌ಸಾಯೇಬ್ಬು ಕರುಳಿನ ಸಾಯೇಬ್ಬು ಅಂತ....ಅವರ್ದೇಳಿದಾಂಗ ಕೊಟ್ಟೆ—ಈಗ ಸ್ವಾಕೇ ಇಲ್ಲ!

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ:— (ಬಲಬದಿಗೆ ಮುಖ ಹೊರಳಿಸಿ) ಸಮಾಲ್ದಾರ್! ಏ-ಯಾರಿ-ದ್ದೀರಿ ಅಲ್ಲಿ? ಆ ವಿಷ್ಣುಪಂತ ಸಮಾಲ್ದಾರ್ನ ಕಳಿಸೋ....ಹಂ....ಮತ್ತೆ ಹಾಗೇ ರುದ್ರಸ್ವಾಖಲಾಸ್ವಾರಗೂ ಬಾ ಅಂತ ಹೇಳು.. (ಸ್ವಾಕಿಲ್ದಾರನಿಗೆ) ಕೂಡಿ ಒಂದ್ನಿ ಮಿಷ....(ಇಬ್ಬರೂ ಕೈಯೊಳಗೆ ಕೆಲಸದ ಫೈಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುವರು. ವಿ. ನು ಮೇಜಿನ ಎದುರು ಸ್ವಾಕಿಲ್ದಾರನ ಬದಿಗೆ, ಖಲಾಸ್ವಾರನು ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ—ಬಾತ್ತೀದಾರರ ನಡುವೆ ನಿಲ್ಲುವರು.) (ವಿ. ಗೆ) ಎಲ್ಲಾ ಕಡಿಂದ ಎಷ್ಟು ಕೂಡೇದ ಅಂದಿ ನೀನು, ಸಮಾಲ್ದಾರ್?

ವಿಷ್ಣುಪಂತ:— ೨೦,೦೦೦ ಚೀಲ.

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ:— ಏನು?

ವಿಷ್ಣುಪಂತ:— ಇನ್ನೆತಾಸಾ—

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ :— (ನಡುವೆಯ) ಇಸ್ಪತ್ ಸಾವಿರ ಏನು - ಅಂದೆ!

ವಿಷ್ಣುಪಂತ :— (ಹೆದರಿ) ಇಸ್ಪತ್ ಸಾವಿರ ಚೀಲ.

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ :— (ಗದ್ದರಿಸಿ) ಅಹುದೋ! ಆದ್ರೆ ಇಸ್ಪತ್ ಸಾವಿರ ಚೀಲ—  
ಏನು ಅಂದೆ! ಬರಿಯ ಚೀಲ ಅನೆ ಏನು?

ವಿಷ್ಣುಪಂತ :— (ಹೆದರಿ) ಅಹುದು— ಬರಿಯ—

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ :— ಏನಂದಿ? ಬರಿಯ ಚೀಲ! ಒಳಗ ಏನೂ ಇಲ್ಲ?

ವಿಷ್ಣುಪಂತ :— (ಮೇಲಿನಂತೆ) ಏನಿಲ್ಲಾ ಅಂತಲ್ಲ.... ಎಷ್ಟೋ ಇಲಿಗಳ್ಳು  
ಹೊಡೆದು ಹಾಕ್ಯಾರ— ಆದ್ರೂ—

ನಿರಾಧಾರಜಿ (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎಚ್ಚತ್ತ ಸವನಂತೆ) ಏನಂತೀರಿ? ಸಮಾಲ್ದಾರಿ? ನೀವು  
ಕೂಡಿಸಿಟ್ಟ ಧಾನ್ಯ ಎಲ್ಲಾ ಇಲಿ ತಿಂದಿವೆ? ಏನು? ಏನಿದು ಅನರ್ಥ,  
ಸಮಾಲ್ದಾರಿ?

ಸ್ವಾಕಿಲ್ದಾರ :— ಅದರಾಗೇನೈತಿ ಬಿಡಿ! ಊರಾಗಿಟ್ಟ ಕಾಳು-ಕಡಿ, ಇಲಿ  
ತಿನ್ನದೇ ಹುಲಿ ತಿನ್ನೇಕಂತೀರೇನು?

ನಿರಾಧಾರಜಿ :— ಅಲ್ಲ— ಹೀಗಾದ್ರೆ ಮಂದಿಯ ಗತಿ ಏನು ಅಂತೀನಿ!

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ :— ಹೆದರಬ್ಯಾಡಿ—

ನಿರಾಧಾರಜಿ :— (ಒಂದೊಂದು ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತ) ಖ-ಂ-ಡ-ತು-ಂ-ಡ-ದ  
ಬಾ-ತ್ಮಿ-ದಾ-ರ ನಾನು.

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ :— ಆದ್ರೆ ಹೆದರಬ್ಯಾಡಿರಿ ಅಂದೆ.... ಹದರಿ ಏನಾದ್ರೂ ಹುಚ್ಚು ಚ್ಚು  
ಬರೀನೂ ಬ್ಯಾಡಿ.... ಮಂದಿಯ ಗತಿ ಏನು ಅಂತ ಚಿಂತೆ ಮಾಡುವುದು  
ಯಾಕೆ? ಅದ್ಯೂ ಇಲ್ಲೇ ತಿಳಿದೊಂಡು ಬಿಡೋಣ. (ಬಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ  
ಖಲಾಸ್ದಾರನಿಗೆ, ಮೇಲೆ ಮುಖ ಮಾಡಿ) ಏ, ಖಲಾಸ್ದಾರ್, ಊರೊಳಗೆ  
ಮಂದಿ ಎಷ್ಟು ಇದೆ, ಲೆಖ್ತು ಇದೆ ಏನು ನಿನ್ನೆ?

ಖಲಾಸ್ದಾರ :— (ಕೈಯೊಳಗಿನ ಫೈಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಗದವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ) ೨೮,೦೦೦.

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ :— Census (ಖಾಸೇಸುಮಾರಿ) ದೊಳ್ಳಿನ ಅಂಕಿ ಬ್ಯಾಡೊ ನನ್ನ!  
ಈ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಜೀವಂತ ಇದ್ದ ಜನ ಎಷ್ಟು ಅಂತೀನಿ.

ಖಲಾಸ್ದಾರ :— (ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ) ೯೦೦೦.

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ :— ನಿನ್ನೆ ಸಂಜೆಯ ವರೆಗಿನ ಅಂಕಿ ಏನಿದು?

ಖಲಾಸ್ದಾರ :— ಹೋದ ವಾರದ್ದು!

**ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ:** (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮೇಷನ್ನು ಬಡಿದು) ಹಾಳಾಯ್ತು ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ! 'ಈ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಜೀವಂತ ಇದ್ದ ಜನ' ಅಂತ ನಾ ಕೇಳ್ತೀನಿ, 'ಹೋದ ವಾರದ್ದು ಅಂತ! ಈ ಎಂಟು ದಿವಸ ಏನ್ಮಾಡ್ತಿದ್ದು ಜನ? ಯಾರೂ ಸಾಯಲಿಲ್ಲ? **ವಿಷ್ಣುಪಂತ:**— (ಗೆಳೆಯನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಆ ಲೆಕ್ಕದ ಖಾತೆ ಹೆಗಲ್ದಾರನ ಕಡೆ ಅದೆ—

**ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ:** ಅವನ್ನ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡಿ, ಹಾಗಾದ್ರೆ....ಇಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ನಿಂತೀರಿ— ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ್ದನ್ನ ಹೇಳ್ತೀಯೆ? (ಇಬ್ಬರೂ ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವವರ ವೇಗದಿಂದ ಹೋಗುವರು) ದಿನಕ್ಕೆ ದಿನ ಲೆಕ್ಕಾ ಇಡೋದ್ಯಾ ಗತಿ ಇಲ್ಲ!

**ಸಾಕಿಲ್ಲಾರ:**— ಕಚೇರಿ ಕೆಲ್ವಾನೂ ಬೆಳೆದೇತಿ, ಅದೇನ್ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ—

**ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ:**— ಅದ್ರೆ? ನನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಳೆದೇ ಇಲ್ಲೇನು? ನನಗ ಮಾಡೋದಾ-ಗ್ತಿದೆ, ಇವರಿಗೆ—

**ಸ್ವಾಕಿಲ್ಲಾರ:**—(ಹುಚ್ಚು ನಗೆಯಿಂದ) ಕಂಪ್ಯೂಲರ್‌ದಾರರ ತಾಕತ್ತು ಮಿಕ್ಕ ಜನಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಂಗ ಬಂದೀತಿ? (ನಿರಾಧಾರಜಿಗೆ) ಯಾಕರಿ, ಖಾತೆದಾರ್ರೆ?

**ನಿರಾಧಾರಜಿ:**— (ತನ್ನಸ್ವಕ್ಕೆ ಎನ್ನುವಂತೆ) ೨೮೦೦೦... ೯೦೦೦ .... ಅಂದ್ರೆ ೧೯೦೦೦ ಸಾವಿರ ಜನ ಸತ್ತರೆ?

**ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ:** ಹಾಂ-ತಡೀರಿ-ಇನ್ನೂ ಬರೆದುಕೋಬ್ಯಾಡಿರಿ-ಕಳೆದ ೮ ದಿವ್ವ-ಇಂದಿನ ಮಿತಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಜನ ಸತ್ತಿತ್ತು ಅನ್ನೋದು....(ಬಲಬದಿಗೆ ಕೆಮ್ಮಿದನಿನ್ನು ಕೇಳಿ ತಡೆಯುವನು. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಯಾರು?

**ಯಮುಪ್ಪಣ್ಣ:** (ಮುಂದೆ ಬಂದು) ನಾ-ಹೆಗಲ್ದಾರ....ನನ್ನ ಕರೆದ್ರಾ ಅಂತ-

**ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ:**— ಏನ್ಮಾಡ್ತಿದ್ದಿ ನೀನು?

**ಹೆಗಲ್ದಾರ:**— ಸ್ವಾಕಿಲ್ಲಾರ ಮನೀಕಡೆ ಹೊರಟೆದ್ದೆ—

**ಸ್ವಾಕಿಲ್ಲಾರ:**— (ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಪುಟವೆದ್ದು) ನಂ ಮನೀ ಕಡೆ! (ಒಮ್ಮೆಲೆ ದನಿ ಇಳಿದು) ಎಲಾ ತಿವನ! ಯಾರಿಗೂ ಬ್ಯಾನಿ-ಬ್ಯಾಸರಕೆ-ಇದ್ದಿಲ್ಲ....ಹೀಂಗ ಹ್ಯಾಂಗ—

**ಹೆಗಲ್ದಾರ:**— (ಆವಸರದಿಂದ) ಛಿಛಿಛಿ! ಸ್ವಾಕಿಲ್ಲಾರ್ರೆ, ಹಾಂಗೇನೂ ತಿಳಿ-ಬ್ಯಾಡಿ. ಡೂಟಿ (duty) ಮ್ಯಾಲೆ ಅಲ್ಲ, ಖಾಸಗೀ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೊರ-ಟೆದ್ದೆ (ಬಹುಯ್ಯನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೋಡಲು) ಮುಂದಿನ ವಾರ ಹಬ್ಬ, ಅಂಗಿಯೊಳಗ ಸ್ವಾಕಾ ಇಲ್ಲ, ಅದ್ಯ ಮನೀಗ್ಗೋಗೋಣ ಅಂತ—

ಸ್ವಾಕಿಲ್ದಾರ :— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಉಸಿರ್ಗರೆದು) ಬಾರೋ ಮಾರಾಯಾ! ನಿನ್ನ ಮನೀತನಕ ನಡದು ಬಂದು ಕೊಡ್ತೀನಿ—ಆಯ್ತೆಲ್ಲೋ—ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಕಳಿಸು ಸಾಮಾನ್ಯಿಂದು! ಶಿವಶಿವಾ! (ಗಾಳಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವನು)

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ :— ಹಂ-ಮೊದ್ದು ಆಫೀಸಿನ ಕೆಲ್ಸ ನೋಡಿಕೊ—

ನಿರಾಧಾರಜಿ :— (ನೋಟಬುಕ್ಕನ್ನು ಹಿಡಿದು)ಹೆಗಲ್ದಾರೆ, ಈ ಕಳೆದ ಎಂಟು ದಿವಸ್ಸೊಳಗೆ ಎಷ್ಟು ಜನ ಸತ್ತಾರೆ?

ಹೆಗಲ್ದಾರ :— ಇನ್ನೂ ಪೂರಾ ಲೆಕ್ಕ ಆಗಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ :— (ಅಧಿಕಾರದಿಂದ) ಏನಂದಿ? ಅದು ಯಾಕ ಉಳಿತು? ದಿನಕ್ಕ ದಿನಾ ಆ ಲೆಕ್ಕ ತರೋದು ಯಾರೈಲ್ಲ ?

ಹೆಗಲ್ದಾರ :— ನನ್ನದೇರಿ ಆ ಕೆಲ್ಸ....ಅದ್ಯೇ ದಿನಾ ಮೋಟಾರೊಳಗ ಹೋಗ್ಬರಿದ್ದೆ....ವೆಟ್ರೊಲ್ ಇಲ್ದಾಂಗಾಯ್ತು.... ಕುದರೇ ಹತ್ತಿ-ಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬರಿದ್ದೆ....ಮುಂದೆ ಕುದುರೆಗೆ ಕಡ್ಡಿ ಇಲ್ದಾಂಗ ಆಯ್ತು, ಕೋಣನ ಮ್ಯಾಲೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡಿದೆ ಇತ್ತಿತ್ತಲಾಗಿ.... ಆದರೆ ಹೋದ ವಾರ ಮೇವು ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ ಆ ಕೋಣನೂ ಸತ್ತು ಹೋಯಿತು....ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿವಸ ನಡೆದೊಂಡೇ ಹೋಗ್ತೀನಿ.... ಅಂದ್ರ-ಅಂ-ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟಾದ ಮ್ಯಾಲೆ ಒಂದಿಷ್ಟು—ವಿಶ್ರಾಂತಿ-ಅಲ್ಲ-ಅಂದ್ರ-ಸಾವ್ಯಾಶ ಆಗ್ತದೆ—

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ :— ಎಷ್ಟು ದಿವಸ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಿ?

ಹೆಗಲ್ದಾರ :— ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ದಿವಸ.

ನಿರಾಧಾರಜಿ :— ಆ ೩-೪ ದಿವಸ್ಸೊಳಗೆ ಸತ್ತ ಜನ ಎಷ್ಟು?

ಹೆಗಲ್ದಾರ :— (ಕಿಸೆಯೊಳಗಿನ ಕಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು) ಏಳು-ಸಾವಿರದಾ-ಎಂಟು ನೂರಾ-ಹನ್ನೊಂದುವರೆ (೭,೮೦೨).

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ :— ಏನಂದಿ?

ಹೆಗಲ್ದಾರ :— ಅಂದ್ರೆ ೭,೮೦೨ ಜನ ಆಗಿತ್ತು. ಒಂದೇ ಕೇಸು ಉಳಿದಿತ್ತು....ಮರುವಿವಸ ಮುಂಜಾನೆ ಆತ ಸಾಯೋದು ಗಟ್ಟಿ ಅಂತ ಡಾಕ್ಟರ್ರು ಹೇಳಿದ್ರು—ಅದ್ಯ ಆ ದಿನದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅರ್ಧಾನೇ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದೆ.

ಸ್ವಾಕಿಲ್ದಾರ: (ಜಾತ್ಯಿದಾರಸಿಗೆ) ಭಲೆ! ನೋಡಿದ್ರಿಲ್ಲೋ ನಂ ಕಂಟ್ರೋಲ್‌ಸಾಬರ  
ಎವಸ್ವಾ! ಆಗಿನ ಮಿತಿಗೆ ಅಂದ್ರ ಆಗಿನ ಮಿತಿಗೆ! ಲೆಕ್ಕ ಅಂದ್ರ ಲೆಕ್ಕ!

ನಿರಾಧಾರಜಿ:— (ದಂಗೆಬಡಿದವನಂತೆ) ಒಲಗ ಜನ! ಸುಮಾರು ೮೦೦೦!  
೯೦೦೦ ಸಾವಿರದೊಳ್ಗೆ ೮೦೦೦ ಜನ ಸತ್ತಿತು! ಉಳಿದದ್ದು ಏಷ್ಟು!

ಸ್ವಾಕಿಲ್ದಾರ:— ಎಲ್ಲಾ ಕಡೀನೂ ಅದೇ ಹಾಡು ನೋಡ್ಡಿ. ಸ್ವಾಕ ಇಲ್ಲ! ಈ  
ಅಂಗ್ಡಿಯೊಳ್ಗೆ ಸಾಮಾನಿನ ಸ್ವಾಕ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕಡೆ ಊರಾಗ ಮಂದೀ  
ಸ್ವಾಕ ಇಲ್ಲ! (ನಗೆಯಿಂಥ) ಮತ್ತ ನಂ ಸಮಾಲ್ದಾರ್ಯ ಹೇಳಿದ್ರು,  
ಕಂಟ್ರೋಲ್ದಾಗೂ ಸ್ವಾಕ ಇಲ್ಲ ಅಂತ! ಹಹ!

ನಿರಾಧಾರಜಿ:— ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನವರೆ. ಇನರಾ ಕಂಟ್ರೋಲಿನದೂ ಸ್ವಾಕಾ  
ಇಲ್ಲಾ ಅಂತ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಯಾ? (ಎಂದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎಪ್ಪುಸಿಲ್ಲು-  
ವನು ಕೂಡಲೆ) ಅಯ್ಯೋ! ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲುಗಟ್ಟಿತು (ಎಂದು ಚೀರುತ್ತ  
ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಕೊಳ್ಳುವನು)

[ರಂಗಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕತ್ತಲೆ— ಆದು ಶಕ್ತವಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಒಂದರೆ  
ನಿಮಿಷ ತೆರೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಆ ಮೇಲೆ (ತೆರೆಯನ್ನೆತ್ತಿದಾಗ—)  
ಮೆಲ್ಲನೆ ರಂಗಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಮೂಡುವುದು. ದೃಶ್ಯವೆಲ್ಲ ನೊಡಲಿ-  
ದ್ದಂತೆಯೆ. ಆದರೆ ಟೀಬಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದೂ ಕಾಗದವಿಲ್ಲ. ನಿರಾ-  
ಧಾರಜಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನಾದರೂ ಕುರ್ಚಿ-  
ಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು, ಮೇಚಿನ ಮೇಲೆ ಕಾಲಸ್ವಿಟ್ಟು ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ... ಬೆಳಕು  
ಮೂಡಿದ ಒಂದರೆನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು—]

ನಿರಾಧಾರಜಿ:— ಬರೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಯಾ? (ಎಂದು ಕೈಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ)  
ನನ್ನ ನೋಟಬುಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಯಾ? (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎಚ್ಚಿತ್ತವ  
ನಂತೆ, ಕೈಯೊಳಗಿದ್ದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕಾಗಪವನ್ನು ನೋಡಿ) ಇದೇನಿದು?  
ಫೆ! ಹಗಲಿನಲ್ಲಿಯೆ ನಿದ್ದೆ ಹೋಗಿ, ಕನಸನ್ನು ಕುಡೆ! (ನಕ್ಕು) ಬಾತ್ಮೀ  
ದಾರ! ನೋಟಬುಕ್ಕು! ಹಹ! ಹಸಿದದ್ದಕ್ಕೆ ಹಗಲಗನಸು! ಕನಸಿ-  
ನಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಬರೆದಿದ್ದರೆ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು—ಈ ನಿನ್ನ  
ರೇಶನಕಾರ್ಡು! ನನ್ನ ಈ ನಂಬರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು ಹೆಗಲ್ಪಾರನ  
ವಾರ್ಡು! ಹಹ! (ಎಂದು ಹುಚ್ಚುನಗೆ ನಗುವಾಗ—)

ಬ ಕಾ ಸು ರ !

ಅರ್ಥಾತ್

ಬರದ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ !

## ಪಾತ್ರಗಳು

ಸಂಸಾರಿಗ (ತಮ್ಮಣರಾಂಃ)

ಹೆಂಡತಿ

ಜನುಮಂತ್ರಾಯಃ

ಪಾಳಪ್ಪ ಸೆಟ್ಟಿ

ಶೀನು (ಸಂಸಾರಿಗನ ಹಿರಿಯ ವೂಗ)

## ರಂಗಸೂಚಿಕೆ

[ ಬೆಳಗಿನ ಸುಮಾರು ೭|| ಗಂಟೆಯ ಸಮಯ. ಈಗ ಮಧ್ಯಮರ್ಗ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ದೆಗೆ ಸೇರಿದ ಒಬ್ಬ ಸಂಸಾರಿಗನ ಮನೆಯ ಮುಂಗೋಣೆ. ಒಂದು ಕಡೆ—ಹೊರಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರ—ಕೆಲವು ಹರಕು ಮುರುಕ ಚಿಕ್ಕದೊಡ್ಡ ಚಪ್ಪಲಿಗಳು, ಒಂದು ಕಡೆ ದಾರ-ಕಾಗದಗಳ ತುಣುಕುಗಳು, ಗೋಡೆಗೆ ನೊಳೆ ಇಲ್ಲದ ತೂತುಗಳು—ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಆಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ, ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಬಾಗಿಲಿಗೆ, ಹೊರಗೆ ನೋಡುತ್ತ, ಆಗಿಂದಾಗ ಒಳಗೆ ಅವಸರವಸರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತ, ಅದ ಕಾಗಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಧಾವಿಸುತ್ತ ಸಂಸಾರಿಗನು ಚಡಪಡಿ-ಕೆಯ ವಿನೋದವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇಡಿಯ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನೆ ತುಂಬಿದ್ದಾನೆ, ಹೀಗೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದ ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಯಾರನ್ನೂ ಕರೆಯುವನು. ಈ ಹೊಸಬನು ವೃತ್ತಪತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾರುವವನೆಂಬುದು ಪ್ರಾರಂಭದ ಸಂಭಾಷಣದಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದು. ಹೊರಗಿನ ಮಾತು ತೀರ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವಂತೆ ನಟಿಸಬೇಕು. ಒಬ್ಬ ಕೇಳುವುದು, ಒಂದೂ ಅಕ್ಷರ ವಿಂಗಡವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ—ಹೀಗಿಟ್ಟು ಸಂದರ್ಭವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಸಾರಿ-ಗನು ತನ್ನ ನಟನೆಯಿಂದಲೆ ತಿಳುಹಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ]

**ಸಂಸಾರಿಗ:**— ಎಷ್ಟು ತಡ ಮಾಡಿದ್ದ್ಯೋ! ....ಏನದ ಸುದ್ದಿ? .... ಏನು? ಈವತ್ತಿನಿಂದ ಎರಡಾಣೇನ? .... ಆ ಸುದ್ದಿ ಅಲ್ಲೋ? ....ಯುದ್ಧದ ಸುದ್ದಿ? .... ಏ.... ಬಾ ಇಲ್ಲಿ! .... ೨ ಆಣೆ ಇರಲಿ ೧೨ ಆಣೆ ಇರಲಿ— ಪೇಪರು ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗು.... ಅಕ್ಕೆ ಸಿಗ್ತಾವೇನು— ಅಂ? ....ನಿನಗ ಕೇಳ್ತೇನೋ ಖಾಸಗಿ ಸುದ್ದಿ! .... ಪೇಪರಿನೋಳಗ ಕೊಡೋ ಸುದ್ದಿ ಅಲ್ಲ—ಹಹಹ! [ ಎಂದು ನಗುತ್ತ ಒಳಗೆ ನಡೆದು ಬಂದು ಅವಸರವಸರ ವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿ ಓದಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ— ]

**ಹೆಂಡತಿ:**— (ಬಂದು) ಹಾಲಿನವ ನಾಳೆಗನೇ ತಾರೀಕಿನಿಂದ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಸೇರು ಕಡಮೆ ಮಾಡ್ತಾನಂತ— (ಗಂಡನ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಕೇಳಿಸಿತೇನು? ಮಾಡಲಿ ಅಹುದಲ್ಲೋ?

**ಸಂಸಾರಿಗ:**— ( ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎಚ್ಚತ್ತವನಂತೆ ) ಅಂ ? ಏನ್ಮಾಡ್ತೀ ? ನಿನಗಂತೂ  
ದಿನಾ ಅದನ್ನಾಡಲಿ ಇದನ್ನಾಡಲಿ ಅಂತ—

**ಹೆಂಡತಿ:**— (ನಡುವೆಯೆ) ಅಯ್ಯೋ ! ( ತಿಳುಹಿಸಿ ಹೇಳುವಂತೆ ) ಹಾಲಿನವ....  
(ಎಂದು ಅದನ್ನೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುವಳು.)

**ಸಂಸಾರಿಗ :**— (ಚಕಿತನಾಗಿ) ಕಡಮೆ ? ಕಡಮೆ ಯಾಕ ? ಅಷ್ಟೂ ಬೇಕಾ-  
ಗ್ಗದಂತ ಹೇಳು—

**ಹೆಂಡತಿ:**— ( ತರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಉಸಿರಳೆದು ) ಕಡಮೆ ಅಂದ್ರ ನಮಗ ಕೊಡೋ-  
ದ್ರೊಳಗ ಕಡಮೆ ಅಲ್ಲ—ಧಾರಣೆವಳ್ಳ—

**ಸಂಸಾರಿಗ :**— (ಮೇಲಿನಂತೆ) ಧಾರಣೆವಳ್ಳ ? ಹೆ ! ಹುಚ್ಚಿದ್ದಾ ನೇನವ ?  
ಹೇಳಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ—ಬೇಕಾದ್ರ ಇನ್ನೂ ೧-೨ ಸೇರು ಹೆಚ್ಚು ತೋಗೋ  
ತೀವಿ ಅಂತ—

**ಹೆಂಡತಿ:**—(ಬೇಜಾರಿನ ದನಿಯಲ್ಲಿ) ಅವ ಹುಚ್ಚೋ ಯಾರು ಹುಚ್ಚೋ !  
ಧಾರಣೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೀನೂ ಇಳಿದದೆ — ಹಾಲು ಚಲೋ ಇರ್ದದೆ—  
ಹ್ಯಾಂಗ್ಯಾಕಾಗವಲ್ಲದು ಅವನೇ ಕೊಡವಲ್ಲನ್ಯಾಕ, ಒಂದರ್ಥಸೇರು  
ಕಡಿಮೆ ತೋಗೊಂಡರೂ ನಡೀತದೆ ಅಂತ ನಾ ಹೇಳ್ಬೇಕಂದ್ರ—ಒಂದೆ.  
ರಡು ಸೇರು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ತೋಗೊಳ್ಳೋದೂ ಅಂತ !

**ಸಂಸಾರಿಗ:**— (ಸಿಟ್ಟು ತಡೆಯದೆ) ಏ !... ಸುರಳೀತ ಜಗತ್ತು ನಡೆದಾಗ  
ಸರಿಯಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರ ತಿಳಿಯೋದಿಲ್ಲ ನಿಮಗೆ....ಈಗಂತೂ ಶಕ್ಯನೇ  
ಅಲ್ಲ....ಯುದ್ಧ ನಡೆದಿದೆ ಯುದ್ಧ, ಅದಾದರೂ ಗೊತ್ತೆ ದನೋ ಇಲ್ಲೋ ?

**ಹೆಂಡತಿ:**— ಗೊತ್ತಿರದೇ ಏನು ? (ಹಿರಿತನದಿಂದ).... ನಮ್ಮ ಮನಿಗೆ ಏನು  
ಹೊಸದಲ್ಲ—

**ಸಂಸಾರಿಗ :**— (ಮಾತು ಬದಲಾಯಿಸುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ) ಹೊಸದಿರಲಿ, ಹಳೇದಿರಲಿ  
....ಇಂದಿನ ದಿನಸ್ವಾಗ ಯಾವುದು ಎಷ್ಟು ಸಿಗತದ ಅಷ್ಟು ತಕ್ಕೊಂಡು  
ಇಡೋದು ಬುದ್ಧಿ ವಂತಿಕೇ ಲಕ್ಷಣ. (ಎಂದು ಮಾತು ಮುಗಿಸಿದವನಂತೆ  
ಎದೆ ಸೆಟಿಸಿ ಸೇಪರನ್ನು ಓದಬೇಕೆನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ—)

**ಹೆಂಡತಿ :**— (ತುಸು ಸಿಟ್ಟಿನದನಿಯಲ್ಲಿ) ಅಯ್ಯೋ ! ಯಾವುದು ಎಷ್ಟು ಸಿಗ್ತದ  
ಅನ್ನತಾ ಹಾಲಿನದೂ ಹೌದು ಕಟ್ಟಿಸ್ತೀರೇನಿನ್ನ ? ... 'ಯಾವುದು

ಎಷ್ಟು ಸಿಗ್ಗದ' ಅಂತ! ಮನೆಯೊಳಗೇನು ಬೆಳೆದ ಮಕ್ಕಳೆ, ಮದಿ-  
ವೆಯೆ, ಮುಂಜಿಯೆ—ಏನಿಲ್ಲ—ಸುಮ್ಮನೆ ಉ ವರ್ಷ ನಾಲೋವಷ್ಟು  
ಅಕ್ಕಿ ತಂದಿರಿ, ಹೋದಾಗ—ಬಂದಾಗೊಮ್ಮೆ ತಂದು ತಂದು ಜೋಳ  
೭-೮ ಚೀಲದಷ್ಟಾಗೇದ—ಗೋದಿ ಅಂತೂ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳ ಮದಿವೀ  
ತನಕ ನಡೀಬಹುದು

**ಸಂಸಾರಿಗ:**— (ಹಂಗಿಸುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ) ನಿನ್ನ ತವರ್ಮನೀದೇನು ದುಡ್ಡು  
ತಂದಿಲ್ಲಲಾ ತಕರಾರು ಮಾಡ್ಲಿಕ್ಕೆ ?

**ಹೆಂಡತಿ:**— ದುಡ್ಡಿನ ಮಾತು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ತವರ್ಮನೆ ನಿಮಗ ನೆನಪಾ-  
ಗೋದೂ ಅಷ್ಟರಾಗೇ ಇದೆ....ನಮ್ಮ ಮನೆ ಅಂಬೋದಾದೂ ಉಳೇಲಿ  
ಅಂತ—

**ಸಂಸಾರಿಗ:**— (ತಳಿಯದ್ದಕ್ಕೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಏನಂದಿ ?

**ಹೆಂಡತಿ:**— (ಕಸಲಿ) ನಮ್ಮ ಮನೆ ಅಂಬೋದಾದೂ ನಂ ಪಾಲಿಗೆ ಉಳೇಲಿ  
ಅಂದೆ! ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಸಹಿತ ಜಾಗೆ ಇಲ್ಲಧಾಂಗ ಆಗೇದ, ಬಂದವ್ರು  
ಹೋದವ್ರು ಕೂಡೋದು ಅಕ್ಕಿ ಚೀಲದಮ್ಯಾಲೆ! ಹುಡುಗರು ಮಲ-  
ಗೋದು ಜೋಳದ ಮಗ್ಗಲ್ಪಾಸಿಗೆಯ ಮ್ಯಾಲೆ! ಇನ್ನು ಹಾಲಿನ್ನೂ  
ಒಂದು ಸಮುದ್ರ ಮಾಡಿದಿರಿ ಅಂದ್ರ—

**ಸಂಸಾರಿಗ:**— ಅದರೊಳಗ ನೀನು— ಕ್ಷೇರಸಾಗರದೊಳಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀಹಾಂಗ  
ಹಂ. (ಎಂದು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಉಸಿರಳಿಯುವವನು). (ಹೆಂಡತಿ ಏನನ್ನೂ  
ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ) ಮುಂಚೆ ಹಾಲು ತೋಗೊ ಹೋಗು! (ಹೆಂಡತಿ  
ಒಳಗೆ ಹೋಗಲು) ಇಂಥಾ ಹೆಂಗ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಈ ಯುದ್ಧ ಪಾರಾ-  
ದರೆ ಸಾಕು, ಸಂಸಾರ ಯುದ್ಧದ ಮಾತು ದೂರಲಿ. (ಎನ್ನುತ್ತ  
ಪೇಪರನ್ನು ಓದಬೇಕೆಂದು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿವಾಗ, ಹೊರಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಯಾರೊ  
ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಂತೆ ಮಾಡಿ—) ಯಾರು? (ಎಂದು ಚಕಿತನಾದವ  
ನಂತೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ನಡೆದು ಬಂದು) ಹಿಂದಿನೋಣೆಯ ಹನುಮಂತರಾ ಯ!  
ಹೀಂಗ್ಯಾಕ ಧಾವಿಸ್ತಾನೆ? ಮತ್ತೇನಾ—ಏನಿ ಹನುಮಂತರಾಯ್—

**ಹನುಮಂತ್ರಾಯ:**— ( ಅವಸರದಿಂದ ಬಂದುದಕ್ಕಾಗಿ ಉಸಿರು ಸಾಲದಿದ್ದರೂ  
ಸಂತೋಷ ಉಕ್ಕೇರುತ್ತ) ನೋ-ನೋ-ನೋಡಿದ್ರಾ? ನಾ ಎಂದಿನಿಂದಲೇ

ಹೇಳಿದೆ ? ಹೊಡೆದ್ದು ರಶಿಯಾದವು ಹಿಟ್ಟ ರನನ್ನು! ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆ ಇವರೇ ಗೆದಿಯೋವೂ ಅಂತ—

**ಸಂಸಾರಿಗ :**— (ಹೆದರಿದವನಂತೆ) ಏನಂದ್ರಿ ? (ಪೇಸರು ನೋಡುತ್ತ) ಹಿಟ್ಟ ರನ್ನ—(ಅತ್ತಿತ್ತ 'ಕಾಲಂಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸುತ್ತ) ಹಿಟ್ಟ ರನ್ನ ರಶಿಯಾದವು— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ನೋಡಿ) ಹಾದಲ್ಲ! (ಗಾಬರಿಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ) ಅಯ್ಯೋ! ಕಡೆಗೂ ಅನರ್ಥ! (ಎನ್ನುತ್ತ ದಂಗುಬಡೆದವನಂತೆ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವನು).

**ಹನುಮಂತ್ರಾಯ :**— (ಏನೂ ತಿಳಿಯದೆ, ಬೆಪ್ಪಾಗಿ) ಏನ್ನಿ? ರಶಿಯಾ— (ತಿಳುಹಿಸುವವನಂತೆ) ರಶಿಯಾ ಅಂದ್ರ ನಮ್ಮ ಕಡೆಯವು—ಅವರು ಗೆದ್ದರೆ— (ಎನ್ನುತ್ತ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಸಂಸಾರಿಗನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವನು).

**ಸಂಸಾರಿಗ :-** (ಪೇಸರನ್ನು ಮಡಿಚುತ್ತ) ಅದಲ್ಲ — ಹನ್ಮಂತ್ರಾಯಾ — ನಾ ಹೇಳೋದು. ರಶಿಯಾ ಆಯ್ತು, ಜರ್ಮನಿ ಆಯ್ತು, ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗವೊಲ್ಲರೈಕ! ನಂ ಗತಿ ಏನೂ ಅಂತ—

**ಹನುಮಂತ್ರಾಯ :**— (ಇನ್ನೂ ತಿಳಿಯದೆ) ಈ ನಾ ಹೇಳೋ ರಶಿಯಾ ಯುರೋಪದೊಳಗೆ ಅದ—

**ಸಂಸಾರಿಗ :**— ( ನಡುವೆಯೆ ) ಏ — ಧಡ್ಡ ನೀನು ಹನುಮಂತ್ರಾಯಾ ! ಯುರೋಪ ಆಯ್ತು, ಯಾರಪ್ಪೇ ಆಯ್ತು — ಹೀಂಗೆ ಹಿಟ್ಟ ರಿ ಹಣ್ಣಾದ್ರ ಜಪಾನರು ಸುಂ ಕೂಡ್ತಾರೇ? ಹಿಟ್ಟರು ಅವರಿಗೆ ಕೂಡಗೊಟ್ಟಾನೇನೋ? ಇದೆಲ್ಲಾ ಆಟ ಅದ...ಆ ಠಕ್ಕನ ತಂತ್ರ ಅದ.... ' ಈ ಕಡೆ ನಾ ರಶಿಯಾನ್ನ ಮುಂದ್ತಂದ ಎಳೆತೀನಿ ಮಾರೀಚವ್ವುಗೆ ರಾಮನ್ನ ಎಳದ್ದಾಂಗ, ಅಲ್ಲಿಂದ ನೀವು ಕೈ ತೋರಿಸರಿ ' ಅಂತ ಜಪಾನರಿಗೆ ಹೇಳಿಟ್ಟಾನ ಆ ಕಳ್ಳ ಹಿಟ್ಟರಾ! ಬಂತು—ಹನುಮಂತ್ರಾಯಾ— ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಮ್ಯಾಲೆ ದಾಳಿ ಬಂತು ಅಂದೆ—

**ಹನುಮಂತ್ರಾಯ :**— (ಉಸಿರೆಳೆದು ನಕ್ಕು) ಅಯ್ಯೋ ರಾಮಾ! ನಿಮ್ಮದಂತೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕೂ—

ಸಂಸಾರಿಗ :— (ಲಕ್ಷ್ಯ ಇಲ್ಲ, ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಎಂಬಂತೆ) ದಾಳಿ ಬಂತು ಅಂದೆ !

ಇಂಥಾದ್ದು ಬೇಕು ಅನುಭವ ! (ಒಳಗೆ ನೋಡುತ್ತ) ರಾಮ್ಯಾ, ಭೀಮ್ಯಾ,  
ಸುಬ್ಬಣ್ಣಾ — ವಸಂತಾ — ಏ ನಾರ್ಯಾ — ಯಂಕ್ಯಾ --- ಶೀನ್ಯಾ --- ಏ  
ಒಬ್ಬಾ ಇಲ್ಲೇನೋ ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದಿ ಅವರನ್ನು ಸಾಯ್ಲಿಕ್ಕೆ ?

ಹೆಂಡತಿ :— (ಬಂದು) ನಾ ಯಾಕ್ಕಳಿಸ್ತಿ ? ಒಬ್ಬ ಚಿಮಣಿ ಎಣ್ಣೆ ತರಲಿಕ್ಕೆ  
ಹೋಗ್ಯನ-ಇಬ್ಬು ಹೋಗ್ಯಾರ ಸಕ್ಕೆ ತರಲಿಕ್ಕೆ-ಇಬ್ಬು ಬೆಲ್ಲದ ಅಂಗ-  
ಡಿಗೇ-ಶೀನೂನೂ ಯಂಕನೂ ಅಕ್ಕಿಗೇ ಅಂತ- (ಹನುಮಂತರಾಯನನ್ನ  
ನೋಡಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ತಡೆಯುವಳು.)

ಹನುಮಂತ್ರಾಯ :— ( ಬೆರಗಾದವನಂತೆ ನೋಡುತ್ತ ) ಲನೇ ಸೈನ್ಯಕ್ಕಿಂತ  
ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಸೈನ್ಯದ ಕವಾಯಿತು ಜೋರು ಕಾಣಿಸ್ತದೆ ! ಹಹ !

ಹೆಂಡತಿ ;— (ಸಮಯ ಸಾಧಿಸಿತೆಂಬಂತೆ) ಹೀಗೆ ನೋಡ್ಡಿ, ದಿನಾ ಮುಂಜಾ-  
ನೆದ್ದು ಹುಡುಗ್ರನ್ನು ಹೊಡೆದೆಬ್ಬಿ ಕಳಿಸ್ತಾರ. ಅಂಗ್ಡಂಗ್ಡಿ ತಿರುಗ್ಗಿರಿ  
ಸಾಮಾನ್ತಂದ್ಡಾ ಕೋದ್ರಾಗ ಸಾಲಿನೇ ಬಿಡಿಸಿಧಾಂಗಾಗೇದ ಹುಡು-  
ಗ್ರನ್ನು ! ( ಸಂಸಾರಿಗ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಲು ) ತಲೀ ಮ್ಯಾಲೆ  
ಸಾಮಾನ್ತೊ ತ್ಯೊಳ್ಳೋ ಪಾಳಿ ಇನ್ನೂ ಮನೀ ಹೆಂಗ್ಗರಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ—  
ಇಷ್ಟೇ ಸುದೈವ ಅಂತೀನಿ (ಎನ್ನುತ್ತ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವಳು.).

ಹನುಮಂತ್ರಾಯ :— ( ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ ) ಇದೇನೋಜು ನಡೆಸಿ-  
ಬಿಟ್ಟೀರಿ ?

ಸಂಸಾರಿಗ :— (ಅನುಭವದ ಹಿರಿತನದಿಂದ) ಅಪಾ-ಅದು ಸಂಸಾರ ! ಕಲಿಯು  
ಗದಾಗ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಈ ಕಾರಭಾರ ! (ಎನ್ನುತ್ತ ಏಳುವನು)

ಹನುಮಂತ್ರಾಯ :— ಮತ್ತೇನಾದ್ರೂ ಅಂಗಡಿ ತೆಗೆಯೋ ವಿಚಾರ ಅದೆ  
ಏನು; ತಮ್ಮಣರಾಯರೇ ?

ಸಂಸಾರಿಗ :— ( ಆಶ್ಚಿತ್ತ ತಿರುಗಾಡುವುದನ್ನು ತಡೆದು, ಅವನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ )  
ಅಂಗಡಿ ! ಮತ್ತೆ ಯಾಕೆ ಹೊಸಾ ಅಂಗಡಿ ಹಾಕಲಿ ?—ದೇವರು  
ಕೊಟ್ಟ ಅಂಗ್ಡಿನೇ ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗೇದ ! (ಬಿನ್ನಿಗೆ ಕೈಕಟ್ಟಿ ತಿರುಗಾ-  
ಡುತ್ತ) ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗೇದ, ಅಂದೆ....ಸುಳ್ಳಲ್ಲ, ಹನುಮಂತ್ರಾಯಾ....  
ಸಾಮಾನಿನ ಅಂಗ್ಡಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಸರ್ಕಾರದ ಬದಲು ಸಂಸಾರದ ಅಂಗ್ಡಿ

ಮ್ಯಾಲೆ ದೇವರೇ ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಹಾಕಿದೆ ಎಷ್ಟು ಅನುಕೂಲ ಆಗಿತ್ತು ಅಂತೀಯೆ? ಅದೇ ಈಗ ನೋಡು, ಈ ಸಂಸಾರ್ಡ್ ಅಂಗ್ಲಿಗೆ ಹೆಸರಿನ ಮಾಲಕ ನಾನು, ಗಂಟು ನನ್ನ; ಗಿರಾಕಿಗಳು ಅಂದ್ರ ಹೆಂಡತಿ-ಮಕ್ಕಳು ಅದೂ ನನ್ನೇ ಗಂಟು—ಬಿದ್ದವು! ವ್ಯಾಸಾರ, ಉದ್ದರಿ; ವಸೂಲಿ ಸತ್ತಮ್ಯಾಲೆ—ಅವರಲ್ಲ ನಾನು ಸತ್ತಮ್ಯಾಲೆ!

ಹನುಮಂತ್ರಾಯ :— (ನುಸುಯೆ) ಆದಿಲ್ಲಿ. ತಮ್ಮಣ್ಣರಾಯ; ಈಗ ನೀವು ಹೀಗ ಸಾಮಾನು ಕೂಡಿ ಹಾಕೋದ್ದು ಏನ್ಸಂಬಧಾ— ಅಂತೀನಿ....

ಸಂಸಾರಿಗ :— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ತಿರುಗಿ) ಏನ್ಸಂಬಧ? ನಾಳೆ ಕೂಳೆಲ್ಲ ಸತ್ತರೂ ಅಂದ್ರ, ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಮಾಲೆ ಸಂಶಯ, ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಖಟ್ಟೆ! ಈಗ ನೋಡಿದಿಲ್ಲೋ? ಧಡ್ಡ ರುಡೇವು ಬಂಗಾಲದಾಗ ಹ್ಯಾಂಗ ಪಟಪಟಾ ಸತ್ತು ಹೋದುವು! ದೊರೆಯೋವಾಗ ಸಾಮಾನು ಕೊಂಡ್ಲಾಕಿದ್ರ ಯಾಕೆ ಸಾಯಿದ್ರು ಹೇಳು?

ಹನುಮಂತ್ರಾಯ :— (ನುಸುಯೆ) ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಉಪವಾಸ ಸತ್ತರೂ ಅಂತ ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೊಟ್ಟೆಭಾರ ಆಗಿ ಸಾಯ್ಬೇಕು ಅಂತೀರಲ್ಲ? ಹಹೆ! ತಿಂದು ಹೊಟ್ಟೆ ಬಿರಿಯೋ Second front (ಸೆಕೆಂಡ್ ಫ್ರಂಟ್) ಹೂಡ್ಡಿರಿ ಅನ್ನಿ....ಹಹೆ!

ಸಂಸಾರಿಗ :— ಏನೇ ಇಲ್ಲಿ— (ನುಸುಯೆ ನೋಡಿ) ಹೆಹಂ—ಕಪ್ಪು-ಬಸಿ ಒಡವೆಗಿಡಿಯೆ! (ಹಣಮಂತ್ರಾಯನಿಗೆ) ಎಲ್ಲಿ ಇವರು ಕಪ್ಪು-ಬಸಿ ಒಡವೆತಾರೋ ಅನ್ನೋ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ನನಗ ಚಹಾನೇ ಬ್ಯಾಡ ಅನಿಸ್ತದ.

ಹೆಂಡತಿ :— (ಎರಡು ಕಪ್ಪು-ಬಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪನ್ನ ತಂದು) ನಿಮಗ ಬ್ಯಾಡಾದ್ರ ಮನಗೇ ಬರೋವಿಗೂ ಹೋಗವಿಗೂ ಬ್ಯಾಡ ಅಂತೀರೇನೋ ಈ ಕಪ್ಪು ನಿಮ್ಮ....ನೀನೇನೂ ಮನಸ್ಸೆ ಹಚ್ಚಿಕೋಬ್ಯಾಡಿ....ನಿಮ್ಮ ಕ್ಕೆ ಹಾಲು ಕಡಿಸು, ಸಕ್ಕರೆ ಅಂತೂ ಇಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ! (ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಕೊಡುವಳು)

ಸಂಸಾರಿಗ :— (ಕುಡಿಸು ಮುಖವನ್ನು ಕಿವುಟಿ) ಯುದ್ಧದ ಕಾಲೊಳಗ ಹೀಗ ಅಂದಾ-ಮಂದಿ ಮಾಡೋ ನೀನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಾಗ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರ ಜೇಲಿಗೆ ಶಾಕತಿದ್ರ- (ಓ. ನನ್ನ ಸುಳುಸುಗೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ) ಹಾವೆಲ್ಲೋ?

ಹೆಂಡತಿ :— ನಿಮ್ಮನೀ ಸೇರಿದ್ದು ಅದೇ ಭಾಗ್ಯನೇ ದೊರೀತಲ್ಲ! (ಸೆದವಿಸಿಂಪ ಹೋಗುವಳು)

[ 'ತಮ್ಮಣರಾಯ್ತು ಆದಾರೇನು? ಎಂನು ಹೊರಬಾಗಿಲಿಸಿಂಪ ದನಿ.]

ಸಂಸಾರಿಗ :— (ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ) ಹಂ—(ಹ ನಿಗೆ) ಬಂದ ಇವ ಹಾಕಪ್ಪಸೆಟ್ಟಿ ! ಸಾಮಾನು ಇಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ ಅಂಗ್ಕೀವಳಗ ಅಂತಾನೋ ಎನೋ, ಮಹಾರಾಯ ! (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಬಾ—ಸೆಟ್ಟಿ—ಇನ್ನೂ ಇದ್ದೀನಿ ಬಾ....

ಹಾಳಪ್ಪಶೆಟ್ಟಿ :— (ಬಂದು) ಶರಣೆ—

ಸಂಸಾರಿಗ :— ಕೂಡು, ಸೆಟ್ಟಿ....ಎಲೆ ನಿನ! ಮ್ಯಾಲೆ ಬಾ .... ಹೀಂಗ ಬಾರೂ....ಬೇಕಂತೇ ಕೆಳಗ ಕೂತರ ನೀನು ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಿ ಫಾಯಿಪೆ (=ಲಾಭ) ಮೂಡಿದದ್ದು ಸುಳ್ಳು ಅಂತ ತಿಳಿದಾರು ಅಂತ ಆಶಾ ಎನು ? (ಹ. ನಿಗೆ) ನಮ್ಮ ಹಾಕಪ್ಪಸೆಟ್ಟಿ ಈಗ ಹಗೇದೊಳ್ಳ ಕಾಳನ ಬದಲು ರೊಕ್ಕ ಇಡ್ತಾನೆ ಅಂದೆ, ರೊಕ್ಕ....ಹಹ!

ಹಾಳಪ್ಪಶೆಟ್ಟಿ :— ಹೇಳಿಕೇಳಿ ಕಾಗದ ಲೋಟ .... ಗಾಳಿಗೆ ಹಾರ್ಬಾರ್ಡು ಅಂದ್ರಾಕ್ಯಾಶಿ ಹಗೇದಾಗಿಟ್ಟು ತೆವ್ವೇನು? ಯಾಕ್ರಿ, ಅನ್ಮತ್ತಾಯ್ತು ?

ಹನುಮಂತ್ರಾಯ : (ಸಗೆಯಿಂದ) ನನಗೇನ್ದೀಳ್ತೆ, ಸೆಟ್ಟಿ? ಇಂದೊ ನಾಳೆಯೊ ಹಗೇದೊಳ್ಳ ಬಿದ್ದ ಮ್ಯಾಲೆ ನನ್ನ ಗೊತ್ತಾ ಗೋದು ಹಗೆ ಅಂದ್ರ ಎನು ಅಂತ....ತಮ್ಮಣರಾಯರ್ದಾಂಗ ಕಾಳು ಕೂಡಿಸಿಲ್ಲ, ನಿನ್ನಾಂಗ ನೋಟು ಕೂಡಿಸಿಲ್ಲ.. ಅದ್ದೇ ನೋಡ್ಬಾರ್ಡು, ಮುಂಜಾನೆದ್ದು ರಶಿಯಾದವು ಹಿಟ್ಟರನ್ನ ಹಿಂದೋಡಿಸಿದು ಅಂತ ಸಂತೋಷ ಹಚ್ಚೊಂಡು ಒಂದೀ—

ಹಾಳಪ್ಪಶೆಟ್ಟಿ :— ಹಿಟ್ಟರನ್ನ ಹಿಂದೋಡಿಸಿದರಿ? ಅಂದ್ರ ಮತ್ತ ಧಾರಣೆ ಏರಾಕ ಬೇಕು, ಹಾಂಗಾದ್ರೆ ?

ಸಂಸಾರಿಗ :— (ಸಗೆಯಿಂದ) ಇನ್ನೇನು ನಿನ್ನ ಧಾರಣೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಎರಿಸು ವವನೊ ಎನ್ನೀನು, ಸೆಟ್ಟಿ? ಹಾಂಗ್ಕಾಡಿದ್ರ ಅದನ್ನ ಹಿಡೀಲಿಕ್ಕೆ ನಾವೂ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ—

ಹಾಳಪ್ಪಶೆಟ್ಟಿ :— ನಾಯೆಲ್ಲಿ ಏರಿಸಾಕ ಕುಂತೀನರಿ? ಅಂಗ್ಕೀವಳ್ಳ ಮಾಲು ಇದ್ದವ್ರ ಮಾತದು.... ಮಾಲು ಬಂದು ಬಿದ್ದೀತಿ ಅಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲಿ ಕೈಯಾಗ

ರೊಕ್ಕ ಇಲ್ಲ....ಅದೇ ಹರೇದಾಗೆದ್ದು ಬಂದ್ನಿರಿ ನಿಕಡೆ, ಒಂತುಸು-  
ಮಟಾರೆ ಲೆಕ್ಕ ಕೊಟ್ಟೀರಿ ಅಂತ -

ಸಂಸಾರಿಗ:- (ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ) ಲೆಕ್ಕ? ಹಂ-ಕೊಡ್ತೀನಿ, ಸೆಟ್ಟಿ.... (ವಿಚಾರ  
ಮಾಡುವವನಂತೆ) ಅಂದ್ರ ಹಿಂಗ್ಯಾಡು, ಇನ್ನೊಂದಿಷ್ಟು ಸಾಮಾನು  
ತರೋದಿದೆ-ನಮ್ಮುಡುಗ ಬಂದ್ರ್ಯಾಲೆ ಕಳಿಸ್ಕೊಡ್ತೀನಿ....ಅದ್ನ ಅದ್ನ  
ಕೂಡೇ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡ್ತೀನಿ....(ಒಳಗೆ ನೋಡಿ) ಏ-ಚಹ ಆಯಿತೋ  
ಇಲ್ಲೊ? ಮೂರು ಕಪ್ಪು-ನಂ ಸೆಟ್ಟು ಬಂದಾರ-

ಹಾಳಪ್ಪ ಸೆಟ್ಟಿ:- ಏಲೆ! ಭಾ ಬ್ಯಾಡಿ-

ಸಂಸಾರಿಗ:- (ನಕ್ಕು) ಇಲ್ಲ, ಸೆಟ್ಟಿ, ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಏನು ಸ್ಪೇಶಲ್  
ಮಾಡಿಸಿಲ್ಲ....ಇದು ಚಹ ಕುಡಿಯೋ ನಂ ವ್ಯಾಳ್ಯಾ -

ಹಾಳಪ್ಪ ಸೆಟ್ಟಿ:- (ಎದ್ದು) ಇಲ್ಲಿ-ಹೋಗಾಕ್ಯೇಕಾಗೇತಿ-ಮತ್ತ ಹುಡುಗನ್ನ  
ಗಡಾನೆ ಕಳಿಸಿಬಿಡಿ-ಲೆಕ್ಕಾನೂ ಕೊಟ್ಟಿ... ಶರಣಿ- (ಹೋಗುವನು)

ಹನುಮಂತ್ರಾಯ:- (ಏಸುತೆ) ನೀವಿನ್ನ ಹಿಂಗೇ ಸಾಮಾನು ತರಿಸಿದರ  
ನಿಮ್ಮನೆಯವರು ಹೇಳೋ ಹಾಂಗ ಒಳಗ ಸಾಮಾನು ತಂಬಿ, ನೀವು  
ಹೊರಗೇ ಬರಬೇಕಾದೀತು....ಹ ಹ!

ಸಂಸಾರಿಗ:- (ಉಸುರ್ಗರೆದು) ಮತ್ತೆಲ್ಲಿದು ತರಿಸೋದು? ಲೆಕ್ಕದ  
ಮಾತು ತೆಗೆದ ಸೆಟ್ಟಿ, ಅದನ್ನು ಮುಂದೂ ಕೋ ಲೆಕ್ಕ ನಾ ಹೇಳ್ತೆ....  
(ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಮೆಲುದನಿಯಿಂದ) ಸದ್ಯಕ್ಕಂತೂ ಎರಡು ವರ್ಷದ  
ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಆಗೇದ ಅನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ-ಅಲ್ಲ ಸಹಜ ಹೇಳಿದೆ,  
ಯಾರ್ಯಂದ ಹೇಳೋ ಮಾತಲ್ಲ ಇದು.

ಹನುಮಂತ್ರಾಯ:- (ದಂಗೆ ಬಡಿದವನಂತೆ) ಎರಡು ವರ್ಷ! (ವಿಚಾರ  
ಮಗ್ನನಾದವನಂತೆ ನಟಿಸಿ) ಅಂದ್ರ ಹಿಂಗ್ಯಾಡಿರಿ, ತಮ್ಮಣರಾಯ....  
ಎಷ್ಟೋ ಸಾಮಾನು ಅಷ್ಟು ದಿವಸ ಉಳಿಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ-ಅಂದ್ರ ಇಟ್ಟಿಟ್ಟು  
ಕೆಡೋ ಸಾಮಾನಿನ ಮಾತ್ರ್ತೀಳಿದೆ....ಅದ್ನ ಅಂಥಾನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊರಗ  
ಇಡೋದ್ದಿಂತ ಆದಷ್ಟು ಲಗೂನೆ (ಸನ್ನೆಯಿಂದ ತಿನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರು)  
ಒಳಗೇ ಹಾಕಿ ಇಟ್ಟಿಡಿ- (ನಗೆಯಿಂದ) ದೇವ್ರೇ ಕೊಟ್ಟ ಹಗೇದೊಳ್ಗೆ!

ಸಂಸಾರಿಗ:- (ತುಸು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಹನುಮಂತ್ರಾಯಾ, ಇವತ್ತು ನೀನು

ಚೇಷ್ಟಾ ಮಾಡ್ತೀ, ಮಾಡು.... ಕೆಟ್ಟಾತು ಆಡ್ಬಾರ್ಡು, ಆದ್ರೂ ಹೇಳ್ತೀನಿ... ಒಂದೇ ಬಂಗಾಲಧಾಂಗ ಕೆಟ್ಟ ವ್ಯಾಳ್ಯಾ ಬಂದಿತೂ ಅಂದ್ರ-  
ಆಗ ತಿಳಿದೀತು—ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ವಂತಿಕೆ!

ಹನುಮಂತ್ರಾಯ :— (ಕೈಚೆಲ್ಲ) ಆಗ್ನಿ ಳದು ಏನ್ಮಾಡೋದ್ದೇಳ್ತೀ— ಎಲ್ಲಾ-  
ರೋಡ್ಡಿನ ಮೂಗು ಮ್ಯಾಲಿನ ರೇಶನಿಂಗ್ನೋ ಕಾರ್ಡೇ ಸಿಕ್ಕೀತು....  
ಆದ್ರೂ, ಒಂದ್ಯಾತ್ರ ನಿನ್ನು ಸುಖ ನೋಡ್ತೀ.... ಅಂಥ ಕೆಟ್ಟ ವ್ಯಾಳ್ಯ  
ಬಂದ್ರ ನಿನ್ನು ಎಷ್ಟು ತಿಂದ್ರೂ ಹೊಟ್ಟೆ ನೋವು ಆಗ್ನಿ ಕೈಲ್ಲ—  
ಯಾಕಂದ್ರೆ, ನಿಮ್ಮನ್ನೋಡಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಕಿಚ್ಚು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಕ್ಕೆ ಇರ್ರಾನ  
ಯಾವ? ಆಂ? ಹಹ! (ಎನ್ನತ್ತ ಹೋಗುವನು)

ಸಂಸಾರಿಗ :— (ಅಧ್ಯಯನ ಕಳೆಯಿಂದ) ಲಕ್ಷಣೇನೋ ನೆಟ್ಟಗ ಕಾಣೋ-  
ದಿಲ್ಲ— (ಎನ್ನತ್ತ ಒಳಗೆ ಹೊರಡುವಾಗ)

[ 'ತರಿಸಿದ್ರೆ ತಿರುಗಿ ಕಳಿಸ್ತೀನಿ ಬಿಡ್ಡಿ' ಎಂಬ ದನಿ, ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ  
ತಟ್ಟನೆ ಅತ್ಯಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಮೈ ಬಿಗಿಮು ನಿಲ್ಲುವ ಹುಲಿಯಂತೆ ಒಂಟು  
ಹೊರಬಾಗಿಲತ್ತ ನೋಡುವನು. ಒಂದು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಅವನ ಹಿರಿಯ  
ಮಗ ಶೀನೂ ಬರುವನು.]

ಸಂಸಾರಿಗ :— ಯಾರೊ? ಏನೊ ಅದು?

ಶೀನೂ :— ಹನುಮಂತ್ರಾಯ್ತು ಏನೊ ಅಂದ್ರು—

ಸಂಸಾರಿಗ :— ಅವರ ಮಾತು ನಿನಗೇನ್ಮಾಡೋದು? ನೀ ಎಲ್ಲಿಗೆ  
ಹೋಗಿದ್ದೆ?

ಶೀನೂ :— ಹೆಣ ಹೊರಲಿಕ್ಕೆ.

ಸಂಸಾರಿಗ :— (ಮೈಲಿಗೆಯಾದಂತೆ ಸಿಡಿದು) ಏನು? ಏನಂದಿ? ಬುದ್ಧಿ ಅದನೊ  
ಇಲ್ಲೋ? ನಾಯಿನ್ನೂ ಜೀವ್ವಿಂದಿದ್ದೀನಿ, ಕಾಣಿಸ್ತೋದೊ ಇಲ್ಲೋ?

ಶೀನೂ :— (ತೀಯದವನಂತೆ ನಟಿಸಿ) ಅದೇ-ಹನುಮಂತ್ರಾಯ್ತು ಹೇಳಿದ್ರು,  
ಇನ್ನೂ ಎರಡು ವರ್ಷ ಬದುಕಲೇ ಬೇಕೂ ಅಂತ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡೀರಿ  
ಅಂತ—

ಸಂಸಾರಿಗ :— (ತೀವ್ರವಾಗಿ ತೋರಿಸಿ, ಹಃ! ಚಾಡಿ ಖೋರ! ಬಾಯ್ತು  
ಬಂದದ್ದು ಬಕಾಸ್ತಾನೆ!

ಶೀನೂ :— ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕದ್ದು ನೀವು ಬಕಾಸ್ತೀರಿ ಅಂತ ಆವ್ರು ಹೇಳಿದ್ರು—

**ಸಂಸಾರಿಗ :**— (ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಗದ್ದಲಿಸಿ) ಹಂ—ಸಾಕೆನ್ನು ನಿನ್ನ ಪಾಂಡಿತ್ಯ! ಹುಚ್ಚುಂಡೇಗಂಡ! ಒದಿವ್ನ ಕೂಳಿರಲಿಲ್ಲ ಅಂದ್ರ ತಾಯೀ ಮ್ಮಾಲೆ ಒದರಾಡ್ತಾನ—! ನಿನಗೇನು ತಿಳೇತದ ವ್ಯವಹಾರ ?

**ಶೀನೂ :**— ನನ್ನ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷ ಇರ್ದೇಕು ಅಂತ ಹೆಟೆ ಇಲ್ಲ; ನಾಲ್ಕು ಮಂದೀ ಜೋಡಿ ಇರ್ದೇಕೂ ಅಂತ ಹೆಟೆ. ಅದ್ಕು ಸಂಗ್ರಹದೊಳ್ಳಿನ ನನ್ನ ಪಾಲಿನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಮಂದೀಗೆ ಹಂಚ್ಚೇನಿ ನಾನು.

**ಹೆಂಡತಿ :**— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಬಂದು) ಅಯ್ಯಾ! ಶೀನೂ, ನಿನ್ನಾತು ಕೇಳಿದ ಕೂಡ್ಲೆ ನೆನಪಾಯ್ತು ನೋಡೆ! ಆ ಮ್ಮಾಲೆನ ಮನೆ ಮಂದಕ್ಕನಲ್ಲ ನಾಲ್ಕು ದಿವ್ನಾತು ಅಕ್ಕೇನೇ ಇಲ್ಲಾ ಅಂತ, ಒದಿಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಬರ್ತಿಯಾ ?

**ಸಂಸಾರಿಗ :**— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹುಚ್ಚೆದ್ದವನಂತೆ) ಏ! ನದೀ! ನಡೀ ನೀ ಇಲ್ಲೆಂದ! ಒಬ್ಬರು ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚು ಅಂದ್ರ ಒಬ್ಬ ಕಡ್ಲೀ ಕೊರೆದಂತ! ಬಂದಾಳಲ್ಲಿ 'ಕೊಟ್ಟು ಬರ್ತಿಯಾ?' ಅಂತ ?

**ಶೀನೂ :**— ಅವ್ವಾ, ಬೆಂಕಿ.... ಕಡ್ಲಿ ಅಂದ್ಕೂಡ್ಲೆ ವಿಚಾರ ಯಾಕೆಯಿತು— (ಕಿಸೆಯೊಳಗಿನ ಕಡ್ಲಿಯ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವನು).

**ಸಂಸಾರಿಗ :**— (ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಚೀರುತ್ತ) ಏ-ಏ-ಏನ್ನಾಡ್ತಿಯೋ ?

**ಶೀನೂ :**— (ತಾಯ್ತಂದೆಯರ ನಡುವೆ ನಿಂತು) ಅನ್ನಕ್ಕೂ ಬೆಂಕಿಗೂ ಬಹಳ ಸಂಬಂಧ— (ತಾಯಿಗೆ) ಕಾಳಿಟ್ಟು ಕೋಣೆ ಯಾವುದವ್ವಾ ?

**ಹೆಂಡತಿ :**— ಬಿಡೋ! ಏನಿಲ್ಲ ರಂಭಾಟೆ! ಮುಂಚೆ ಅನ್ನಿಷ್ಟು ಅಕ್ಕಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಾ....

**ಸಂಸಾರಿಗ :**— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹತಾಶನಂತೆ) ಅಲ್ಲ - ನಿಮ್ಮೇನಾದ್ರೂ ವಿಚಾರ ಆದನ ?—ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು, ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸಲುವಾಗಿ—

**ಹೆಂಡತಿ :**— (ನಡುವೆಯೆ) ಅಯ್ಯಾ! ಅತೀನೇ ಯಾವ್ದ ಕಾಮ್ರಾ! ಈಗೇನೂ ಮನೆ-ಮಾರು ಹಂಚಿ ಗುಳೇಕ್ಕು ಹೊಂಟೇನೆ ನಾವು—

**ಸಂಸಾರಿಗ :**— ಜನ್ಮ ಕೂಳಲೆ ಸಾಯೋವಾಗ, ನಿಮ್ಮ ಎರಡು ವರ್ಷ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವಷ್ಟು—

**ಶೀನೂ :**— ಎಲ್ಲಾರೂ ಸತ್ತರೆ ನಾನೂ ಸಾಯುವವನೆ!  
**ಂಡತಿ :**— (ಅಧಿಕಾರದಿಂದ) ಸಾಕೋ! ಕೆಟ್ಟಕೆಟ್ಟ ಮಾತಾಡಬ್ಯಾಡ!

ಶೀನೂ :— ಎಲ್ಲಾ ರೂ ಸಾಯೋವಾಗ ಇಡೋದ್ದಿಂತ ಎಲ್ಲಾ ರೂ ಇರುವಾಗ ಸಾಯೋದೇ—

ಹೆಂಡತಿ :— ಸುಮ್ಮನು ಕೂಡೋ! ಒಂದು ಮುಟ್ಟಿ ಅಕ್ಕಿ ಕೊಟ್ಟರ ನಾನೇನು ಉಸವಾಸ ಸಾಯೋದಿಲ್ಲ, ತಿಂದವರೂ ಬದುಕಿಯಾರು.

ಸಂಸಾರಿಗ :— ನಾಳೆ—ನಾಳೆ—ಅನ್ನಕ್ಕ ಅಥವಾ ಅಂದ್ರ—ತಿಳಿದೀತು—ತಿಳಿದೀತು ಅಂದೆ?

ಹೆಂಡತಿ :— ಇದ್ದಾಗ ಕೊಟ್ಟವಿಗೆ ಇಲ್ಲಾಗ ದೇವು ಕೊಟ್ಟನು. ಶೀನೂ, ಲಗೂ ಹೋಗಿ ಕೊಟ್ಟರೀಯೋ ಇಲ್ಲೋ—ನನ್ನ ಅಡಿಗೇಗೆ ತಡ ಆಯ್ತು— (ಬಳಗೆ ಹೋಗುವಳು).

ಸಂಸಾರಿಗ :— (ಮಗನಿಗೆ) ಏ, ಕಡ್ಡಿಯ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಇನ್ನಾದ್ರೂ ಕಿಸೇಕ್ಕ ಹಾಕೋ!

ಶೀನೂ :— (ಅವನು ಹೋಗಿ ಬಂದ) ಆಯ್ತಲ್ಲ ಸಿಮಗ ಸಮಾಧಾನ? ಕಡ್ಡಿಯ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಗದಿದ್ದ್ರೂ ನಡೀತದ.. ಬರೀ ಕಾಳು ತಿಂದ್ರೂ ಅನ್ನ ಆಗ್ತದ— ಹೊಟ್ಟೆನನ್ನ ಬೆಂಕಿಗೆ!

ಸಂಸಾರಿಗ :— ನೀವು ಕಾಳು ಮಂದಿಗೆ ಕೊಡೋದಕ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳ್ಳ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದದ.

ಶೀನೂ :— (ಬಳಗೆ ಹೋರಸುತ್ತ) ಅನು ಮಂದಿಯ ಜೀವ ತಂದೇ ಕಾಂತ ಆಗೋ ಬಕಾಸುರನ ಜಠರಾಗ್ನಿ! (ಹೋಗುವಳು).

[ ಸಂಸಾರಿಗನು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದಾಗ— ]

(ತೆರೆ)









